

KALLELSE

Nämnd Kommunstyrelsens arbetsutskott

Datum och tid 2017-11-21 Klockan 08:00

Plats SR Sunnanö, kommunkontoret, Östhammar

Besök	Nr	ÄRENDELISTA	Föredragande
	1	Information	KSAU
08.15	2	Ansökan om medel för projekt i tre månader december 2017 – mars 2018, slutförvar Forsmark	Marie Berggren
	3	Aktiviteter kopplade till folkomröstning om slutförvar av använt kärnbränsle	Marie Berggren
	4	Översyn av slutförvarsorganisationen	Marie Berggren
	5	Fortsatt arbete för att minska interngödning i Östhammars-fjärdarna	Marie Berggren
08.45	6	Budgetuppföljning, oktober	Gunilla Jansson
	7	Yttrande över KPMG:s granskning av renhållningsverksamheten	
	8	Yttrande över KPMG:s granskning av ärendeberedningsprocessen	
	9	Föreningen RSMH Vallonerna, ansökan om verksamhetsbidrag	
09.30	10	Antagande av Äldreplan	Kerstin Björck-Jansson Håkan Dahlqvist
	11	Socialnämnden, ekonomisk rapport	Kerstin Björck-Jansson Håkan Dahlqvist
	12	Anmälningsärende, Räddningsnämndens beslut samt taxetabeller för LSO-LBE samt brandskyddskontroll/sotning för Östhammars kommun	

Sekreterare Kersti Ingemarsson

Ordförande Jacob Spangenberg (C)

1

Dnr KS-2017-1

Dpl 904

Information

Kommunstyrelsens arbetsutskott informerar.

Arbetsutskottets beslut

2

Dnr KS-2017-824

Dpl 049

Ansökan om medel för projekt i tre månader december 2017 – mars 2018, slutförvar Forsmark

---

Handling A

Sveriges Quinnoråd, Swe Q, tycker som tankesmedja och kvinnoorganisation att det är viktigt att medverka i den pågående tillståndsprocessen i frågan om slutförvaring av använt kärnbränsle. Syftet med projektet är att kunna delta och arbeta utifrån ett kvinnoperspektiv lokalt med lokalt miljöperspektiv.

Förslag till beslut

Sveriges Quinnoråd - Swe Q, Östhammarsgruppen, beviljas ett ekonomiskt bidrag motsvarande 116 000 kr för sitt projekt med slutförvarsfrågan i Östhammars kommun under december 2017- februari 2018. Projektpengarna ska användas i enlighet med de skrivningar som finns i Östhammars kommuns riktlinjer punkt 2. Riktlinjerna följer som bilaga till beslutet.

Kostnaderna kommer att behöva redovisas separat för 2017 och 2018.

Östhammars kommun själva har ansökt om mindre pengar under perioden och sänker därmed även föreningars bidrag.

Utbetalning genomförs förutsatt att SSM beviljar Östhammars kommun medel i enlighet med ansökan 2018. Besked om detta förväntas i slutet av 2017.

Arbetsutskottets förslag

3

Dnr KS-2017-865

Dpl 012

Aktiviteter kopplade till folkomröstning om slutförvar av använt kärnbränsle

Marie Berggren, chef för strategienheten föredrar ärendet och informerar om aktiviteter kopplade till arbetet med folkomröstningen.

Föreligger aktivitetsplan för folkomröstningen.

Arbetsutskottets beslut 2017-11-07

Arbetsutskottet antar föreliggande aktivitetsplan.

Ärendet behandlas åter på kommunstyrelsens arbetsutskott 2017-11-21.

Arbetsutskottets beslut

4

Dnr KS-2017-409

Dpl 001

Översyn av slutförvarsorganisationen

Med anledning av att målet gällande uppförande och drift av slutförvar för använt kärnbränsle nu går in i huvudförhandling har granskningsgruppernas funktion delvis förändrats relativt uppdraget från kommunfullmäktige. Slutförvarsorganisationen behöver med anledning av detta ses över både i struktur och uppdrag.

Förslag till beslut

Strategienheten ges i uppdrag att förbereda ett förslag till ny struktur och förändrat uppdrag för slutförvarsorganisationen att gälla fr. o m 1 januari 2018. Ärendet ska beredas i kommunfullmäktige senast 24 september 2017.

Chef för strategienheten Marie Berggren föredrar ärendet.

Arbetsutskottets beslut 2017-05-09

Kommundirektör Peter Nyberg ges i uppdrag att förbereda ett förslag till ny struktur och förändrat uppdrag för slutförvarsorganisationen att gälla fr.o.m. 2018-01-01.

Ärendet ska beredas i kommunfullmäktige senast 2017-11-14.

Arbetsutskottets beslut

5 Dnr KS-2014-056 Dpl

Fortsatt arbete för att minska interngödning i Östhammarsfjärdarna

---

Handling F

Under 2017 har Östhammars kommun via Lokala vattenvårdsmedel (LOVA) låtit genomföra provtagningar av vatten och sediment i Granfjärden samt laboratorieförsök för att utreda alternativa möjligheter att binda fosfor i sedimenten. Med bakgrund av detta, krav i kommunens miljömål samt Vattendirektivet och kommunens medverkan i projektet LIFE IP Rich Waters, föreslås möjlighet till fortsatt arbete och projektansökning med kommunal medfinansiering, i syfte att komma ett steg närmare åtgärd för att minska internbelastning av fosfor i fjärd-systemet.

Förslag till beslut

Kommunen stödjer ett möjligt samarbete med stiftelsen BalticSea2020, i arbetet att klargöra metoder för att behandla sedimenten i Granfjärden.

Utöver detta ansöker kommunen om Lokala vattenvårdsmedel (LOVA) för att utöka miljöövervakning i Östhammarsfjärdarna samt utreda fastighetsägare runt fjärdarna. Syftet är att stärka det underlag som krävs för att kunna gå vidare till åtgärdsfas och behandla sedimenten i båda fjärdarna.

Östhammars kommun ansöker därför om LOVA-medel till Länsstyrelsen senast 1 december 2017, med en total medfinansiering av 170 000 kr, varav 20 000 kr i personalkostnader och 150 000 kr i övriga medel.

Arbetsutskottets förslag

6

Dnr KS-2017-17

Dpl 042

Budgetuppföljning, oktober

Handling G

Driftbudget-, investeringsbudget samt driftprognos, netto oktober 2017 föreligger.

Arbetsutskottets beslut

7

Dnr KS-2017-806

Dpl 901

Yttrande över KPMG:s granskning av renhållningsverksamheten

Handling B¹⁻²

KPMG har på uppdrag av revisorerna i Östhammars kommun granskat kommunens renhållningsverksamhet. Syfte har varit att bedöma om det tekniska utskottet under kommunstyrelsen säkerställt en tillräcklig intern kontroll och ändamålsenlighet avseende renhållningsverksamheten bl a gällande tillämpning av taxan för hushållsavfall och att det tekniska utskottet säkerställt en tillräcklig beredning inför antagande av avfallstaxa.

Kommunrevisionen har översänt rapporten för yttrande.

Förslag till beslut

Yttrande över rapporten lämnas i enlighet med skrivelse från tekniska förvaltningen daterat 2017-11-01.

Arbetsutskottets förslag

8

Dnr KS-2017-805

Dpl 901

Yttrande över KPMG:s granskning av ärendehanteringsprocessen

Handling C¹⁻²

KPMG har på uppdrag av revisorerna i Östhammars kommun granskat ärendehanteringens vad gäller kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Syftet har varit att bedöma om kommunstyrelsen och kommunfullmäktige har säkerställt en ändamålsenlig process för beredning av ärenden.

Utifrån den information som framkommit under granskningen är revisorernas slutsats att ärendeberedningen i Östhammars kommun är ändamålsenlig och följer gällande lagstiftning.

Kommunrevisionen har översänt rapporten för yttrande senast den 31 december 2017.

Förslag till beslut

Yttrande över rapporten lämnas i enlighet med skrivelse från kommunledningsförvaltningen daterat 2017-11-08.

Arbetsutskottets förslag

9 Dnr KS-2017-858 Dpl 993

RSMH – Vallonerna. Ansökan om verksamhetsbidrag för 2018

Handling D¹⁻²

Föreningen RSMH – Vallonerna ansöker om verksamhetsbidrag om 130 000 kronor och om bidrag till lokalhyra om 77 000 kronor avseende 2018.

Yttrande från lednings- och verksamhetsstöd daterat 2017-11-03 föreligger.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beviljar föreningen RSMH – Vallonerna i Gimo anslag om sammanlagt 156 000 kronor för verksamhetsåret 2018 som fördelat på:

93 000 kronor för driftkostnader, som ska belasta ansvarskod 114300
63 000 kronor för hyra inkl. el och värme, som ska belasta ansvarskod 142300

Arbetsutskottets förslag

10	Dnr KS-23017-224	Dpl 730
	Dnr SN-2015-50	Dpl 012

Äldreplan

Handling E¹⁻²

Kommunens äldreplan fastställdes av kommunfullmäktige 2008 med en giltighetstid till 2018. Årliga uppföljningar har redovisats i kommunens verksamhetsberättelser.

Förslag till äldreplan 2018-2022 har remitterats till kommunstyrelsen (inklusive kommunledningsförvaltning, tekniska förvaltningen och kommunala pensionärsrådet & rådet för funktionsnedsatta), barn- och utbildningsnämnden, bygg- och miljönämnden, kultur- och fritidsnämnden samt socialnämnden i Östhammars kommun. Ärendet har även remitterats till PRO:s och SPF:s föreningar inom kommunen samt HSO och finska föreningarna i Gimo och Dannemora-Österbybruk. Allmänheten och organisationer har erbjudits möjlighet att lämna synpunkter genom att ärendet funnit publicerat på kommunens webbplats.

Socialnämndens beslut 2017-09-27

Socialnämnden antar förslaget till äldreplan 2018-2022 och överlämnar förslaget till kommunstyrelsen.

Arbetsutskottets förslag

11

Dnr

Dpl

Socialnämnden, ekonomisk rapport

Socialnämndens ordförande Kerstin Björck-Jansson (C) och socialchef Håkan Dahlqvist inbjuds till arbetsutskottet.

Arbetsutskottets beslut

12

Dnr KS-2017-882

Dpl 003

Anmälningsärende, Räddningsnämndens beslut, taxetabeller för LSO-LBE samt brandskyddskontroll/sotning för Östhammars kommun

---

Handling H

Tierps kommun och Östhammars kommun har delegerat till den gemensamma räddningsnämnden att årligen från och med 2018-01-01 justera taxorna med hänsyn till prisutvecklingen.

Räddningsnämnden har 2017-11-08 beslutat att fastställa tillsynstaxor och tillståndstaxor att gälla från och med 2018-01-01 enligt 5 kap. lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) och enligt 27 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE) för Tierps kommun och för Östhammars kommun och taxor enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) 3 kap 6 §, gällande rengöring (sotning) och brandskyddskontroll att gälla från och med 2018-01-01 för Tierps kommun och för Östhammars kommun. Samtidigt upphör tidigare fastställda taxor enligt ovanstående lagstiftningar att gälla.

Arbetsutskottets beslut

Swe Q
Sveriges Quinnoråd

National Council of Women in Sweden
Tankesmedja på kvinnors villkor

ÖSTHAMMARS KOMMUN Kommunstyrelsen	
2017 -10- 17	
Dnr: KS-2017-824	Dpl:

Bidragsansökan 2017-10-17

Till
Östhammars kommun

Slutförvar Forsmark

Ansökan om medel för projekt i tre månader december 2017- mars 2018

Sveriges Quinnoråd, Swe Q, tycker som tankesmedja och kvinnoorganisation att det är viktigt att medverka i den pågående tillståndsprocessen i frågan om slutförvaring av använt kärnbränsle. Syftet med projektet är att kunna delta och arbeta utifrån ett kvinnoperspektiv lokalt med lokalt miljöperspektiv.

Swe Q anser det viktigt att aktivt kunna delta i lokala informationsinsatser och har funnit att behovet är stort med tanke den komplexitet frågan omfattar för enskilda att sätta sig in i. Vi har funnit att behovet bland invånare i Östhammars kommun är stort och att vi har möjlighet att nå särskilt kvinnor.

Viktigt är att invånarna i kommunen ges möjlighet att få ta del av olika perspektiv på slutförvarsansökan och försöka dra slutsatser vad konsekvenserna kan innebära för dem, en viktig planeringsförutsättning inför folkomröstningen den 4 mars 2018.

Swe Q har varit verksamt i Sverige i 22 år och vid alla val framhållit vikten av att ta tillvara sin medborgerliga rättighet att rösta och framhåller att det också är en skyldighet. Swe Q, som partipolitiskt obunden organisation, tar inte ställning till vad eller vilken kvinna man röstar på men arbetar för att kvinnors röst ska höras.

Sveriges Quinnoråd, Swe Q har haft möjlighet att följa frågan om slutförvaring av använt kärnbränsle genom vår sekreterare Kirsti Kolthoff, boende i Österbybruk, som deltagit för kvinnoföreningen Gröna kvinnor som stödjer Milkas arbete. Sedan i augusti har Kirsti deltagit i Milkas förberedelser inför domstolsförhandlingarna och följt själva domstolsförhandlingarna och deltagit under några dagar i Gimo. Hon arrangerade en möteskväll i Gimo dit medborgarna inbjöds att möta några som deltagit i förhandlingarna från flera olika parter och hade ett samtal om eventuella konsekvenser för plats och metod för slutförvaret.

Swe Q önskar nu med sin grupp i Östhammars kommun, där undertecknad ordförande också bor, att följa upp de erfarenheter och kunskaper som redan finns för att kunna ge en bred information om den komplicerade frågan om slutförvaret av använt kärnbränsle. I insatsen ingår att informera om till buds stående informationskanaler både skriftligen och muntligen på möten på olika platser i kommunen och föra samtal. För detta arbete behöver vi ersätta ansvarig för halvtidsarbete.

Vi ser denna vår informationsinsats som ett komplement till den som ges från SKB och kommunen inför den kommande folkomröstningen 2018. Som anställd, medverkande och samtalsledare önskar vi anställa Kirsti Kolthoff på halvtid i 3 månader att tillsammans med och på uppdrag av Swe Qs styrelse genomföra projektet.

Projektplan dec 2017 – mars 2018

- Ett seminarium med expertmedverkan från olika aktörer i januari 2018
- Mindre möten på olika orter i kommunen från jan-mars 2018
- Att under perioden genomföra skriftliga informationsinsatser per mail, på Facebook och på hemsida som anpassas för detta.

BUDGET

Ansöker

Informationsprojekt under tre månader, dec 2017 - mars 2018

Lön/arvode inkl soc avg ½ tid tre månader och ersättningar 70 000 kr
(Projektkontor hos Kirsti Kolthoff ingår)

Resekostnader 4 000 kr

INFORMATION: inkl. annonser, hemsida, möten 25 000 kr

SEMINARIUM

Lokalkostnad 4 000 kr

Arvodet och ersättningar till föreläsare 8 000 kr

Administration: tel., nät, porto, material 3 000 kr

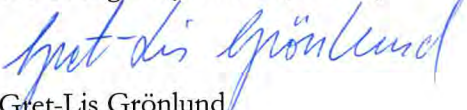
Övrigt 2 000 kr

Summa 116 000 kr

Med hopp om positivt svar på vår ansökan till undertecknad.

Med hälsning

För Sveriges Quinnoråd, Swe Q

Gret-Lis Grönlund
ordförande

Bilaga. Swe Qs medlemstidning Tillsammans 4/2016

Kontaktuppgifter

Gret-Lis Grönlund, ordförande, Östhammar, gretlisg30@gmail.com

Kirsti Kolthoff, Österbybruk, sekreterare, kirsti.kolthoff@spray.se

SweQ:s adress: c/o Talvitie, Valhallavägen 148 F, 7 tr., 115 24 Stockholm

Hemsida www.sveq.se/wp

Org. nr. 802401-8502

tfn 0721 677 622

mobil 070-244 89 13

e-post: info@sveq.se

På Facebook Swe Q

Plusgiro 72 86 46-1

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Fortsatt arbete för att minska interngödning i Östhammarsfjärdarna

FÖRSLAG TILL BESLUT:

Kommunen stödjer ett möjligt samarbete med stiftelsen BalticSea2020, i arbetet att klargöra metoder för att behandla sedimenten i Granfjärden.

Utöver detta ansöker kommunen om Lokala vattenvårdsmedel (LOVA) för att utöka miljöövervakning i Östhammarsfjärdarna samt utreda fastighetsägare runt fjärdarna. Syftet är att stärka det underlag som krävs för att kunna gå vidare till åtgärdsfas och behandla sedimenten i båda fjärdarna.

Östhammars kommun ansöker därför om LOVA-medel till Länsstyrelsen senast 1 december 2017, med en total medfinansiering av 170 000 kr, varav 20 000 kr i personalkostnader och 150 000 kr i övriga medel.

BAKGRUND

Under 2017 har Östhammars kommun via Lokala vattenvårdsmedel (LOVA) låtit genomföra provtagningar av vatten och sediment i Granfjärden samt laboratorieförsök för att utreda alternativa möjligheter att binda fosfor i sedimenten.

Med bakgrund av detta, krav i kommunens miljömål samt Vattendirektivet och kommunens medverkan i projektet LIFE IP Rich Waters, föreslås fortsatt arbete och projektansökning med kommunal medfinansiering, i syfte att komma ett steg närmare åtgärd för att minska internbelastning av fosfor i fjärdsystemet och därmed förbättrad ekologisk status i vattnet.

Ett fortsatt arbete mot åtgärdsfas kräver flera olika steg, där det finns möjlighet att sätta ambitionsnivån samt stanna i olika skeden:

Alternativ 1:

Kommunen stödjer ett möjligt samarbete med stiftelsen BalticSea2020 i arbetet att klargöra metoder för att behandla sedimenten i Grandfjärden med 50 000 kr.

Alternativ 2:

Kommunen stödjer ett möjligt samarbete med stiftelsen BalticSea2020 i arbetet att klargöra metoder för att behandla sedimenten i Granfjärden.

Utöver detta ansöker kommunen om Lokala vattenvårdsmedel (LOVA) för att utöka miljöövervakning i Östhammarsfjärden samt utreda fastighetsägare runt fjärdarna. Syftet är att stärka det underlag som krävs för att kunna gå vidare till åtgärdsfas och behandla sedimenten i båda fjärdarna.

Detta kräver en ansökan inlämnad till Länsstyrelsen senast 1 december 2017, samt en total medfinansiering av 150 000 kr samt 20 000 kr i personalkostnader.

Miljösjakkunnig förordar alternativ 2.

MÖJLIGHETER TILL ÅTGÄRDER I FRAMTIDEN

Det finns flera möjliga vägar mot att komma till åtgärdsfas i området. En möjlig väg är att Länsstyrelsen ansöker om medel från Havs- och vattenmyndigheten för Särskilda Åtgärdsprojekt (SÅP). Andra vägar är olika EU-fonder.

En förenklad tidsplan för ett arbete riktat mot åtgärder för att förbättra näringsstatusen i fjärdarna skulle kunna läggas upp enligt nedanstående:

FÖRSLAG TILL KOMMANDE TIDPLAN

Aktivitet/år

2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024

Miljöövervakning/uppföljning	x	x	x	x	x	x	x
Utredning alternativa metoder sediment	x	x					
Utveckla åtgärdsplan för Östhammarsfjärdarna		x	x				
Behandling av Östhammarsfjärdens och Granfjärdens sediment				x	x		
Tillsyn enskilda avlopp samt verksamheter (löpande)	x	x	x	x	x	x	x
Övriga åtgärder på land		?	?	?	?		
Slutrapportering						x	x

Projekt/år

LIFE IP 2017-2024 (pågående)
LONA-ansökan för 2028-2019 (förslag)
Ev. övriga projektansökningar åtgärder (kommande)

x	x	x	x	x	x	x
x	x					
	x	x	x	x	x	x

UTKAST TILL PROJEKTANSÖKAN

Lokala vattenvårdsmedel kan sökas av bland annat kommuner fram till 1 december årligen. Anslaget tilldelas Länsstyrelserna från Havs- och vattenmyndigheten, och fördelas efter fastlagda kriterier. Det är möjligt att söka medel upp till 50 % av projektets totalkostnad.

Ett utkast till projektansökan bifogas, med möjlighet att förändras/utvecklas i enlighet med arbetsutskottets beslut.

Bilaga: Utkast till LOVA-ansökan

LOVA-ansökan

Förstudie för minskad interngödning i Östhammarsfjärdarna

- kartläggning av tillflöden, nuläge samt vattenägare i området

Östhammars kommun ansöker om Lokala vattenvårdsmedel (LOVA) för följande aktiviteter och åtgärder:

- Framtagning av miljöövervakningsprogram för fjärdarna, baserat på behov inför åtgärdsfas för att minska interngödning i fjärdarna.
- Genomförande av fördjupad vattenprovtagning inklusive analys i Östhammarsfjärdarna år 2018 och 2019.
- Utredning av vattenägare i området runt fjärdarna.

SYFTE & MÅL

Projektet syftar till att;

- ta fram ett tillräckligt faktaunderlag för att kunna gå vidare in i åtgärdsfas med målet att minska interngödning i Östhammarsfjärdarna.

Målen för projektet är att;

- genomföra vattenprovtagning inkl. analys i Östhammarsfjärdarna under 2018 och 2019, i enlighet med ett miljöövervakningsprogram.
- genomföra fastighetsutredning av vattenägare i området.

Samarbeten och dialog inom projektet;

- Samordna arbetet med kommunens delaktighet i LIFE IP Rich Waters samt dra nytta av resultat från andra parter inom projektet.
- Hitta möjliga samarbeten med Länsstyrelsen inom projektet LIFE IP Rich Waters, SÅP (Särskilda ÅtgärdsProjekt) etc.
- Arbeta för samverkan med stiftelsen BalticSea2020.
- Kommunicera och föra dialog inom kommunens verksamheter, med Gästrike vatten samt med berörda fastighetsägare.

BAKGRUND

Östhammarsfjärdarna (Granfjärden och Östhammarsfjärden) har konstaterade utmaningar gällande vattenkvalitet beroende på interngödning av fosfor från bottensedimenten. Både Östhammarsfjärden och Granfjärden har utretts och studerats under många år. Vattenförekomst Östhammarsfjärden SE6010300-182880, har dålig status i klassningen enligt EU:s ramdirektiv för vatten. Fjärdarna har ett begränsat vattenutbyte och liten sötvattentillrinning. Granfjärden har ett medeldjup på ca 2,2 m, Östhammarsfjärden ca 3,2 m. Båda fjärdarna är viktiga för reproduktion av gös, gädda och abborre, och är viktiga för rekreation och som närmiljö för många människor.

Pågående åtgärder – vägen mot ett brett åtgärdsprogram

Östhammars kommun bedriver aktiv miljötillsyn runt fjärdarna för att minska tillförseln av ytterligare näringsämnen från avrinningsområdet, med fokus på fosfor. Genom anläggandet av Karö våtmark minskas utsläppen av kväve från Östhammars reningsverk med upp emot 50 %.

Sedimenten bedöms dock vara den absolut störst bidragande källan till näringsämnen i vattnet, så kallad intergödning.

Innan ett brett åtgärdsprogram kan tas fram och faktiska åtgärder genomförs i sedimenten kvarstår vissa grundläggande undersökningar. Östhammars kommun följer nära arbetet som bedrivs av stiftelsen BalticSea2020 ibland annat Björnöfjärden. Resultaten i Björnöfjärden sammanställs just nu i en vitbok, som beskriver resultatet från det breda åtgärdsarbetet där, bland annat fällning av fosfor med aluminium.

Behov för att komma till åtgärd

Fällning av fosfor med aluminium är en möjlig åtgärd i Östhammarsfjärden, framförallt i de djupare partierna. Motsvarande fällning med järn skulle kunna vara en möjlig åtgärd i Granfjärden, baserat på sedimentets egenskaper, vattendjup och övriga begränsande förutsättningar. Kanske även en möjlig åtgärd i grundare ackumulationsbottnar i Östhammarsfjärden.

Som ett första steg genomförde kommunen genom LOVA-medel år 2017 provtagning av sediment och vatten från Granfjärden, samt laboratorieförsök för att utvärdera möjligheterna till fällning med järn.

Ett naturligt nästa steg skulle vara att göra ett fullskaleförsök i Granfjärden, för att utvärdera metoderna för fällning av fosfor. Här finns också ett möjligt samarbete med stiftelsen BalticSea2020. För att komma till åtgärdsfas behövs också en utökad miljöövervakning i form av vatten- och sedimentprovtagning samt en utredning av vattenägarskapet i området.

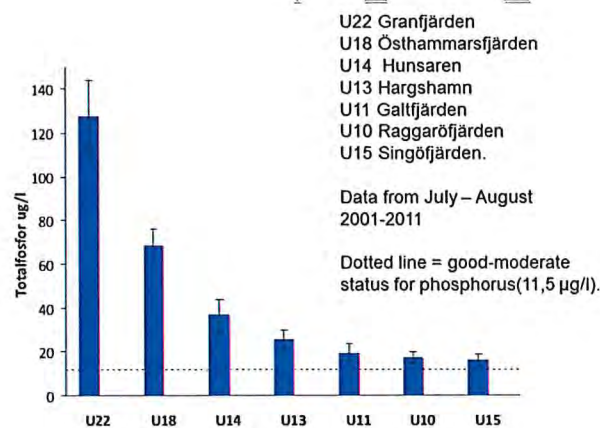
Andra projekt

Östhammars kommun är projektpartner i LIFE IP Rich Waters. Genom deltagandet i detta projekt fram till år 2024, får kommunen visst bidrag till ökad miljöövervakning och kommunikation, genom en medfinansiering i tid motsvarande ca 10 %.

Östhammars kommun har tidigare deltagit i Länsstyrelsens ansökningar till Havs- och vattenmyndigheten om SÅP-medel (Särskilda ÅtgärdsProjekt) för att arbeta med åtgärder i Östhammarsfjärden. Två ansökningar har inte beviljats av HaV. En del av motiveringen var

Redan idag bedrivs viss recipientkontroll och miljöövervakning i fjärdarna, dels genom recipientkontrollen kopplad till Östhammars reningsverk, dels genom Svealands kustvattenvårdsförbund. Båda dessa provtagningar har dock begränsningar att de inte mäter halterna i tillförande vattendrag, att de genomförs enbart sommartid och inte med den frekvens och metod som krävs för att bedöma årsvariationer inför en eventuell kommande behandling av sedimenten.

Pilotstudier för fosforfällning med aluminium har tidigare genomförts för Östhammarsfjärden. Denna studie ska också användas som ett underlag i kommande eventuella åtgärdsarbeten.

Halterna av kväve och fosfor i Granfjärden är i storleksordningen dubbelt så höga som i Östhammarsfjärden. Sommartid har Granfjärden fosfor-halter i storleksordningen 130µg P/l, högt över gränsen för god status.

Organisation/resurser

Östhammars kommun är sökande för projektet. Samarbete kommer sökas med flera aktörer, bland annat Länsstyrelsen, BalticSea2020, Erkelaboratoriet - Uppsala universite, SGU, IVL, Upplandstiftelsen, SLU Kustlaboratoriet med flera. Dialog med fastighetsägare.

Kommunen bidrar med resurser i form av arbetstid och övrig medfinansiering.

TIDPLAN & BUDGET

Projektet beräknas påbörjas i februari 2018 och avslutas den 31 december 2019.

- Sammanlagd kostnad för projektet beräknas till 340 000 kr.
- LOVA-bidrag ansöks för 170 000 kr, motsvarande 50 % av den totala projektkostnaden.
- Östhammars kommun medfinansierar projektet genom arbetstid motsvarande 20 000 kr samt övriga medel 150 000 kr.

2017-11-15

BUDGET LOVA

Förstudie för minskad interngödning i Östhammarsfjärdarna

ÅTGÄRD	BESKRIVNING	Östhammars kommun		LOVA	TOTALKOSTNAD per åtgärd (kr)	LOVA andel (%)
		kontant (kr)	tid (kr)	sökt (kr)		
Åtgärd 1:	Framtagning av provtagningsprogram - miljöövervakning	20 000	5 000	20 000	45 000	
Åtgärd 2:	Genomförande av provtagningsprogram 2018 och 2019	100 000	5 000	100 000	205 000	
Åtgärd 3:	Fastighetsutredning och dialog	30 000	10 000	50 000	90 000	
SUMMA		150 000	20 000	170 000	340 000	50
SUMMA (tid + kontant)				170 000		
SUMMA kontanta medel i projektet (kr)						320 000

UTK

Kartor

Östhammarsfjärdarnas avrinningsområde:

Granfjärden

Östhammars-
fjärden

	Års- budget	Period- budget	Utfall	%	Slut- prognos	Årsav- vikelse	%
Kommunstyrelsen	-159 354	-134 329	-112 529	84	-156 439	2 915	2
<i>Politik</i>	-7 878	-6 545	-6 062	93	-7 878	0	0
<i>Stab</i>	-11 196	-9 027	-6 100	68	-11 196	0	0
<i>Strateger</i>	-6 690	-5 581	-2 655	48	-5 690	1 000	15
<i>LVS Lednings- o verksamhetsstöd</i>	-25 950	-21 527	-16 934	79	-24 450	1 500	6
<i>Oförutsedda och projekt</i>	-3 007	-2 490	-1 885	76	-3 007	0	0
<i>Gem Överförmyndarnämnd</i>	-1 558	-1 298	-1 408	108	-1 704	-146	-9
<i>Gem Räddningstjänstnämnd</i>	-22 940	-19 117	-19 548	102	-23 493	-553	-2
<i>IT-enheten</i>	-12 210	-10 237	-11 374	111	-12 512	-302	-2
<i>EAS Enh för arbete o sysselsättn</i>	-8 962	-8 054	-2 941	37	-7 482	1 480	17
<i>Tillväxtenhet exkl mervärde</i>	-10 415	-8 687	-8 429	97	-10 472	-57	-1
<i>Mervärde</i>	0	5	3 963		0	0	
<i>Slutförvarsheten</i>	0	79	-1 579		0	0	
<i>Lokal Säkerhetsnämnd</i>	0	0	56		0	0	
Tekniskt kontor	-48 548	-36 749	-38 703	105	-48 556	-8	0
Affärsverksamhet	0	-5 103	1 069		0	0	0
Bygg- och miljönämnd	-6 590	-5 102	-7 022	138	-8 635	-2 045	-31
Kultur- och fritidsnämnd	-36 907	-31 106	-25 703	83	-34 657	2 250	6
Barn- och utbildningsnämnd	-522 812	-436 523	-424 383	97	-522 812	0	0
Socialnämnd	-428 671	-358 131	-375 893	105	-448 071	-19 400	-5
Gemensamt	-2 975	-2 479	1 144	46	659	3 634	122
SUMMA DRIFTSKOSTNADER	-1 157 309	-967 671	-944 386	98	-1 169 955	-12 646	-1
Skatter	1 182 958	985 649	991 721	101	1 186 066	3 108	0
Räntor netto	-3 000	-2 500	-315	13	-1 000	2 000	67
ÅRETS RESULTAT	22 649	15 478	47 021	304	15 111	-7 538	-33

KS: *Prognos* är beräknat överskott *Strateger* med ca 1,0 mnkr pga av vakanser, LVS 1,5 mnkr Hållbar arbetsgivare.

Underskott beräknas för *Gemensam Överförmyndarnämnd* och *Räddningstjänstnämnd* på -0,7 mnkr. EAS beräknar ett överskott på 1,4 mnkr överskottet beror till stor del på vakanser inom flera av verksamheterna. Inom projektet "Tillsammans Östhammar" har man ännu inte uppnått de volymer som var planerade varpå icke överförbara medel kommer att bidra till överskottet., Tillväxt beräknar att använda tidigare beräknat överskott inom Information och marknadsföring.

BMN: *Prognos* Nämnden prognostiserar ett underskott med -2,0 mnkr. Hitintills har vårt uppdrag genererat lägre intäkter än normalt, framför allt inom Bygglov, Plan och Miljö. Större andel ärenden med låg debiterbarhet. Beräknad kostnad drift är ungefär densamma som budget. Svårt att prognostisera hur och när kunden ansöker om lov och tillstånd. Förvaltningen har hög personalomsättning vilket ger stort behov av introduktion och utbildning för att säkerställa rättsäkra myndighetsbeslut.

KFN: *Prognos* beräknat överskott 2,3 mnkr varav ca 1,8 mnkr uteblivna löneutbetalningar p g a tjänstledigheter (stängning Gimo Simhall, föräldraledig bibliotekschef), sjukskrivningar och period utan förvaltningschef. och 0,5 mnkr uteblivna investeringar och därmed avskrivningskostnader anläggningssidan.

SN: *Prognos* är -19,4 mnkr: för VoO beräknas ca -18,0 mnkr pga bla ökade lönesatningar i egen regi och minskade lokalkostnader med 2,0 mnkr. För IFO beräknas underskott med -0,6 mnkr för boendestöd, överskott med 2,0 mnkr för försörjningsstöd och högre kostnader för ensamkommande externa placeringar och handläggning med ca -4,8 mnkr.

Gemensamt: Positivt resultat 3,6 mnkr varav för internräntan ca 1,8 mnkr då VA verksamheten fortsatte i kommunal regi tom sista april. Överskott ca 2,0 mnkr pga återbetalning från skattekonto avseende 2016.

Skatter: *Prognosen* utifrån SKL 2017-09-28 beräknas ett överskott på 3,1 mnkr alltså 1,0 mnkr bättre än augustiprognosen.

Räntor netto: I augusti har ombudgetering skett med 3,0 mnkr till annan verksamhet enligt Kf beslut §75. Prognosen på helår pekar på överskott med 2,0 mnkr tack vare det låga ränteläget.

Övriga prognostiserar en budget i balans.

Investeringsbudgetuppföljning, netto Oktober 2017

	Års- budget	Period- budget	Utfall	%	Slut- prognos	Årsav- vikelse	%
Kommunstyrelse	270 887	225 740	68 712	30	122 383	148 504	55
<i>varav Teknisk förvaltning</i>	<i>248 826</i>	<i>207 355</i>	<i>59 750</i>	<i>29</i>	<i>107 557</i>	<i>141 269</i>	<i>57</i>
Bygg- och miljönämnd	1 236	1 030	461	45	470	766	62
Kultur- och fritidsnämnd	9 978	8 315	563	7	700	9 278	93
Barn- och utbildningsnämnd	4 560	3 800	1 739	46	4 560	0	0
Socialnämnd	7 724	6 437	9 630	150	10 224	-2 500	-32
SUMMA DRIFTSKOSTNADER	294 386	245 322	81 105	33	138 337	156 048	53
VARAV ÅRSBUDGET	207 277	172 732					
VARAV BUDGETFLYTT fr 2016	87 109	72 591					

Teknisk förvaltning: De större avvikelserna beror på förseningar i byggprojekt och vissa överskott ska föras över till 2018 tex: Nya skolan i Östhammar +51,8 mnkr, Kulturhus Storbrunn + 15,6 mnkr, Ny brandstation Gimo + 10,3 mnkr, G/C-vägar 8 mnkr. VA budget på +33,7 mnkr då budget för 2017 planerat för helår, övergång till Gästrike vatten 1 maj.

SN: Beräknar ett underskott om 2,5 mnkr varav 1,5 mnkr avser ombyggnationskostnad för ÖsthammarDirekt och 1 mnkr ytterligare implementeringskostnader för nytt ärendehanteringssystem.

Driftprognos över tid 2017 netto

	Års- budget	Års- budget Fr 170801	Års- budget Fr 171001	Progn mar Avvik	Progn apr Avvik	Progn maj Avvik	Progn jul Avvik	Progn aug Avvik	Progn sep Avvik	Progn okt Avvik	Progn nov Avvik
KS	-158,6	-159,4	-159,4	1,2	1,3	2,6	2,6	3,8	3,7	2,9	
Politik	-7,8	-7,9	-7,9	0	0	0	0	0	0	0	
Stab	-10,8	-11,2	-11,2	0	0	0	0	0	0	0	
Strategier	-6,7	-6,7	-6,7	0	0	0	0	1,0	1,0	1,0	
LVS	-26,0	-26,0	-26,0	0	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	
Oförutsedda o proj	-3,0	-3,0	-3,0	0	0	0	0	0	0	0	
Gem Överf.nämnd	-1,6	-1,6	-1,6	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	
Gem Rtj. nämnd	-22,9	-22,9	-22,9	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	
IT-enheten	-12,2	-12,2	-12,2	0	0,5	0	0	0	-0,1	-0,3	
EAS	-9,0	-9,0	-9,0	0	0	1,4	1,4	1,4	1,4	1,5	
Tillväxt exkl mervärde	-10,4	-10,4	-10,4	0	0	0,4	0,4	0,4	0,4	-0,1	
Mervärde	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Slutförvarsenheten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Lokal Säk.nämnd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Tekniskt kontor	-48,3	-48,5	-48,5	2,0	0	0	0	0,3	0,2	0	
Affärsverksamhet	0	0	0		0	0	0	0	0	0	
BMN	-6,6	-6,6	-6,6	0	0,3	0	0	-0,7	-2,2	-2,0	
KFN	-36,9	-36,9	-36,9	0	0	0	0	0,6	2,3	2,3	
BUN	-521,8	-521,8	-522,8	0	0	0	0	0	0	0	
SN	-425,8	-428,7	-428,7	-9,5	-8,6	-11,2	-11,2	-14,8	-15,4	-19,4	
Gemensamt	-3,0	-3,0	-3,0	1,2	0	0	0	0,3	1,8	3,6	
SUM DRIFTSKOSTN	-1 152,7	-1 156,3	-1 157,3	-7,1	-7,0	-8,6	-8,6	-10,8	-9,8	-12,6	
Skatter	1 182,3	1 183,0	1 183,0	4,3	3,7	3,7	3,7	2,1	3,1	3,1	
Räntor Netto	-6,0	-3,0	-3,0	0	0	0	0	2,0	2,0	2,0	
ÅRETS RESULTAT	23,6	23,6	22,6	20,9	20,4	18,8	18,8	17,0	19,0	15,1	
Årsavvikelse mot budget				-2,8	-3,2	-4,9	-4,9	-6,7	-4,7	-7,5	

Renhållnings- verksamheten

Granskningsrapport

Östhammars kommun

KPMG AB

2017-09-15

Antal sidor 10

Östhammars kommun

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	1
2	Bakgrund	2
3	Syfte och revisionsfrågor	2
4	Avgränsning	2
5	Metod	3
6	Ansvarig nämnd	3
7	Projektorganisation	3
8	Taxor, riktlinjer och rutinbeskrivningar etc	3
9	Verksamhet, rutiner, ansvarsfrågor m m	5
10	Bedömning och rekommendationer	9

1 Sammanfattning

Vi har av revisorerna i Östhammars kommun fått i uppdrag att granska kommunens renhållningsverksamhet och därigenom bl a tillämpning av avfallstaxa samt beredningsprocessen och den interna kontrollen i denna inför antagande av taxan. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2017.

Efter genomförd granskning bedömer vi att renhållningsverksamheten i kommunen i huvudsak är ändamålsenlig och att den interna kontrollen i huvudsak är tillräcklig.

Vi lämnar dock följande rekommendationer i syfte att öka ändamålsenligheten och att stärka den interna kontrollen:

- Tekniska utskottet bör fullständigt dokumentera de rutiner och processer som finns inom renhållningsverksamheten.
- Tekniska utskottet bör uppdatera kommunens avfallsplan och renhållningsordning. Detta har inte gjorts sedan 2011. Det är viktigt att dokumenten avspeglar nuvarande förhållanden, villkor och förutsättningar. Bl a har Naturvårdsverket publicerat nya riktlinjer hur dessa dokument ska se ut. I samband med granskningstillfället framgick att ett arbete med detta kommer att bedrivas under 2018 då bl a nya mål inom renhållningsverksamheten behöver fastställas.
- Tekniska utskottet bör upprätta en dokumentation över hur taxorna är uppbyggda och vilka kalkyler som används. I nuläget finns inget dokument som beskriver vilka avvägningar som gjorts/vilka resonemang som förts i samband med taxekonstruktionen. Detta arbete är viktigt beaktat den självkostnadsprincip som gäller för avgiftsfinansierade verksamheter.
- Tekniska utskottet bör överväga om någon form av dubbelkontroll bör införas vid inlägg av abonnemangsuppgifter i systemet EDP Future. Detta för att ytterligare stärka den interna kontrollen.

Östhammars kommun

2 Bakgrund

Vi har av revisorerna i Östhammars kommun fått i uppdrag att granska kommunens renhållningsverksamhet och därigenom bl a tillämpning av avfallstaxa samt beredningsprocessen och den interna kontrollen i denna inför antagande av taxan. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2017.

Kommunfullmäktige fastställer varje år de taxor som ska gälla renhållningsverksamheten. Renhållningsverksamheten är en avgiftsfinansierad verksamhet och samtliga kostnader ska täckas av avgiftskollektivet, d v s skattemedel får inte användas för denna verksamhet. De taxor som tas ut ska vara baserade på självkostnaden för verksamheten.

Östhammars kommuns revisorer bedömer att det finns en risk att underlaget inför fullmäktiges beslut om avfallstaxa har brister samt att det finns en risk att den interna kontrollen vid utdebitering är otillräcklig.

3 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om det Tekniska utskottet under Kommunstyrelsen säkerställt en tillräcklig intern kontroll och ändamålsenlighet avseende renhållningsverksamheten bl a gällande tillämpning av taxan för hushållsavfall och att det Tekniska utskottet säkerställt en tillräcklig beredning inför antagande av avfallstaxa.

Vi har granskat;

- Om redovisning av renhållningsverksamheten följer god redovisningssed?
- Speglar taxorna som tas ut självkostnaden för verksamheten?
- Hur har beredningsprocessen inför antagande av taxan för hushållsavfall sett ut? Vilka arbetssätt, rutiner och metoder används för att säkerställa en kvalitativ ärendeberedning? Hur Tekniska utskottet säkerställt efterlevnad av lagkrav i taxeförslagen?
- Vilka kontroller och rutiner som finns för att säkerställa rätt utdebitering? Om det finns skillnader i regler och rutiner avseende på hur mycket och när abonnenten betalar t ex beroende på om det är en privatperson, företagare eller kommunen själv? Finns specialavtal? Hur säkerställs likställigheten?

4 Avgränsning

Granskningen omfattar renhållningsverksamheten.

5 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Studier av styrande och stödjande dokument
- Intervjuer med berörda tjänstemän inom renhållningsverksamheten

6 Ansvarig nämnd

Granskningen har avsett Tekniska utskottet, renhållningsverksamheten under Kommunstyrelsen.

7 Projektorganisation

Granskningen har genomförts av Anders Petersson, certifierad kommunal yrkesrevisor.

8 Taxor, riktlinjer och rutinbeskrivningar etc

De taxor, riktlinjer och rutinbeskrivningar m m som i nuläget finns och som berör renhållningsverksamheten är följande:

- **Renhållningstaxa** för Östhammars kommun. Som ett särskilt avsnitt i taxan finns **Allmänna bestämmelser** och där framgår att för avfallshanteringen gäller Miljöbalken, Avfallsförordningen (SFS 2001:1063) samt Renhållningsordningen för kommunen som gäller från den 1 januari 2012. Här framgår också att renhållningstaxan omfattar; 1. Hämtning av avfall från hushåll och därmed jämförligt avfall från annan verksamhet. 2. Hämtning av latrin. 3. Hämtning av slam från slutna tankar och slamavskiljare, samt 4. Mottagning av visst avfall från företag och verksamhetsutövare vid Väddika avfallsanläggning.

Taxan gäller från den 1 januari 2017 och här framgår information för både enfamiljshus och för flerbostadshus, serviceinrättningar, verksamhetsutövare m fl. För enfamiljshus finns information om taxor för olika tjänster (även för slutna tankar och slamavskiljare, d v s trekammarbrunnar, BDT-brunnar och fettavskiljare). Det framgår även bl a information om grundavgift, matavfall, årsabonnemang, sommarabonnemang, grundabonnemang och avgifter. Ytterligare information finns vad gäller slam och extra hämtning av detta och vad som gäller kring skötsel och underhåll. För flerbostadshus, serviceinrättningar, verksamhetsutövare finns information kring och taxor vad gäller container, årsabonnemang och s k löst avfall. I taxan framgår även de olika hämtningsområdena som finns i kommunen. För hämtning med andra metoder än de metoder som är beskrivna i renhållningstaxa eller där förhållandena väsentligt avviker från vad som är normalt får beslut tas om särskilda avgifter.

- **Renhållningsordning** för Östhammars kommun. Ordningen gäller från den 1 januari 2012 och innehåller bl a information om tillämpliga föreskrifter, definitioner, kommunens ansvar för renhållning, information och tillsyn, fastighetsinnehavarens och nyttjanderättsinnehavarens ansvar för betalning och information, hushållsavfall (bl a sortering av avfall, skyldighet att överlämna hushållsavfall, emballering av hushållsavfall, fyllnadsgrad och vikt, anskaffande, underhåll och skötsel av behållare och annan utrustning, hämtnings- och transportvägar, hämtningsområde och hämtningsintervall samt utsträckt hämtningsintervall) annat avfall än hushållsavfall (uppgiftsskyldighet och mottagande) dispens (dispens från skyldigheten att överlämnar hushållsavfall till kommunen och dispenser avseende slam och latrin), kompostering (kompostering av hushållsavfall samt omhändertagande av trädgårdsavfall) uppehåll i hämtning, undantag från slamtömning samt ikraftträdande.
- **Bilagor 1-3 till Renhållningsordningen.** Av **Bilaga 1** framgår anvisningar om sorteringar och överlämnande för Östhammars kommun (avseende hushållsavfall, latrin, slam-/fettavskiljare, farligt avfall, grovavfall samt trädgårdsavfall), producentansvar (avseende förpackningar, returpapper, batterier, elektriska och elektroniska produkter från hushållen, bilar, däck, läkemedel samt radioaktiva produkter och herrelösa strålkällor). Av **Bilaga 2** framgår hämtningsområden som delas upp på tätortsområden, övriga fastlandsområden, öar utan bro- eller färjeförbindelser samt vissa öar undantagna från sjöhämtning. Av **Bilaga 3** framgår de olika abonnemangsformerna samt information om avfallsbehållare.
- **Avfallsplan för Östhammars kommun.** Gjordes med hjälp av konsulter från Structor, fastställdes i Kommunfullmäktige den 8 november 2011 och gäller från den 1 januari 2012. Enligt miljöbalken ska varje kommun ha en avfallsplan och denna ska innehålla uppgifter om avfall inom kommunen och om kommunens åtgärder för att minska avfallens mängd och farlighet. Av den år 2011 upprättade planen framgår att det finns ca 10 000 hushåll i kommunen varav 67 % är småhus och 33 % är flerbostadshus. Det framgår också att det under sommarmånaderna tillkommer befolkning i ca 5 000 st fritidshusbostäder. I planen fastställdes 5 st avfallsmål.

Då någon ny avfallsplan inte upprättats eller uppdaterats sedan 2011 finns behov av en genomgång/uppdatering av en sådan då bl a nya avfallsmål fastställs.

I avfallsplanen finns vidare information om de avfallsslag som kommunen ansvarar för, insamlingssystem, mängder och hur avfallet omhändertas och återvinns. Det finns även information kring det s k producentansvarsavfallet, insamlingssystem och mängder kopplade till detta samt hur detta avfall omhändertas och återvinns. Det finns även med ett avsnitt som benämns "Inverkan på miljön".

- På kommunens hemsida finns ytterligare information om Slamtömning och Sopdispens (kan beviljas i vissa fall då ägare använder ett hus som man inte bor i). På hemsidan framgår även att frågor och synpunkter kring

Östhammars kommun

avfallshanteringen kan ställas till kundtjänsten **Östhammar direkt**.

9 Verksamhet, rutiner, ansvarsfrågor m m

Organisation

Renhållningsverksamheten i kommunen ligger under det Tekniska utskottet. Ansvarig nämnd är Kommunstyrelsen. Organisatoriskt ligger verksamheten som en egen enhet på den tekniska förvaltningen. Intervjuer har skett med renhållningschef samt med economicontroller.

Stora delar av renhållningsverksamheten ligger ute på entreprenad. Följande entreprenörer finns:

- RenoNorden – insamling hushållsavfall (RenoNorden erhåller betalning per tömning. Avtal finns. Avräkning skickas varje kvartal till RenoNorden, i avräkningen finns underlag för fakturering. Kontrollvägning sker av transporter, men detta är inte faktureringsgrundande).
- Relita – slam (Avser dels tömning av slamavskiljare/trekammarbrunnar och dels toalett till tank. Avtal finns. Kommunen skickar ut körlistor till Relitas förare och förarna ser dessa i sina paddor. Att tömning gjorts registreras i ett system som heter EDP-Mobile och detta är grund för både faktura till abonnenter som ersättning till Relita. En avräkning skickas dessutom till Relita innan fakturering sker.
- Jokab – transport av hushållsavfall till förbränning samt av matavfall till rötning (Transporter sker från Väddika avfallsanläggning till Vattenfall respektive Uppsala Vatten i Uppsala. Avtal finns. Invägning sker på både Vattenfall och Uppsala Vatten och betalning sker till Jokab utifrån antal levererade containers).
- BO Johansson – transporter mellan återvinningscentraler och avfallsanläggning Väddika (BO Johansson erhåller ersättning per levererad container. Avtal finns).
- BO Johansson – grävmaskin vid avfallsanläggningen i Väddika (mycket sortering med grip och packning, arbetet styrs av gruppleddare som är anställd i kommunen. Avtal finns.)
- Cadexa – omhändertagande av farligt avfall (Cadexa erhåller betalning i form av fast arvode de gånger de är i kommunen, ersättning per timme för transporter inom kommunen samt en ersättning per kilo för olika former av farligt avfall. Avtal finns och kommunen avropar insamlingstillfällen och transporter. För ersättningen per kilo farligt avfall görs en rimlighetsbedömning för året och underlag erhålls från Cadexa. Transporter sker mellan återvinningscentraler till avfallsanläggning i Väddika.)

Östhammars kommun

I **Bilaga 2** finns en sammanställning över fraktade avfallsmängder, dels för helåret 2016 och dels för perioden jan-aug 2017. I **Bilaga 3** finns dessutom en sammanställning över kostnader fördelat per entreprenör, dels för helåret 2016 och dels för perioden jan-aug 2017. För samtliga fakturor från entreprenörer utförs såväl granskningsattest som beslutsattest. Granskningsattest utförs av administratör inom renhållningsenheten och beslutsattest av renhållningschef.

Verksamhet

I kommunen finns en avfallsanläggning och dessutom 5 st återvinningscentraler, varav en i Väddika. På avfallsanläggningen finns även egen personal/bemannning och anläggningen är öppen sex dagar i veckan. En återvinningscentral har öppet 6 dagar i veckan, en central 6 dagar i veckan på sommaren/2 dagar i veckan övrig tid på året och de två återstående centralerna har öppet 2 dagar i veckan och även en lördag varje månad. Centralerna öppnar vid 9-10 tiden på förmiddagen och stänger mellan 16-19 på kvällen. Väddika öppnar kl 07.30. Det är stängningsdags tidigare på lördagar. Det förekommer relativt mycket ensamarbete på återvinningscentralerna.

Det är ökade öppettider på sommaren p g a att det är fler kunder och därmed större avfallsmängder. Östhammars kommun har ca 22 000 invånare och invånarantalet ökar med ca 50 % under sommaren (maj-september). Vid avlämning av avfall på återvinningscentralerna är det viktigt att sortering i förväg sker från kunders sida.

FTI, d v s Förpacknings- och Tidningsinsamlingen har totalt 17 st s k återvinningsstationer i Östhammars kommun. FTI upphandlar själva städningen vid dessa stationer förutom återvinningsstationen på Gräsö där kommunen har städningssupdraget utifrån avtal.

Taxor och avtal

Nuvarande renhållningstaxa gäller från den 1 januari 2017. Beslut om ny renhållningstaxa togs i Kommunfullmäktige i samband med beslut om Budget 2017 i november 2016. När någon förändring sker av renhållningstaxan fattas alltid beslut i Kommunfullmäktige. Renhållningstaxa finns på kommunens hemsida och skickas alltid till kund om denne vill få ett exemplar.

När det gäller vanligt hushållsavfall kan man välja mellan s k normalservice och s k miljöservice. Miljöservice innebär att kunden själv hushållskomposterar. För närvarande är det ca 1 450 hushåll vad gäller enfamiljshus, tvåfamiljshus och fritidshus som har miljöservice vilket motsvarar ca 11,5 % av antalet abonnenter. Från och med 2015 ingår utsortering av hushållsavfall i taxan/abonnemanget. Det finns särskilda taxor för dels enfamiljshus/fritidsboende och dels flerfamiljshus/verksamheter.

Det förekommer inga specialavtal vad gäller renhållning i kommunen. De större företagen såsom t ex Sandvik Coromant och Forsmark Kraftgrupp handhar själva sitt verksamhetsavfall. Det förekommer dock givetvis även hushållsavfall för dessa verksamheter och detta ingår då i den renhållningsverksamhet där kommunen är ansvarig.

Östhammars kommun

Under de senaste åren har stora höjningar skett vad gäller avgifterna för latrinhämtning. Det har förekommit höjningar mellan åren på mellan 10 och 30 %. Taxorna vad gäller latrinhämtning har därmed nästan fördubblats under de senaste fyra åren. En anledning till detta är att det finns ett önskemål om att hanteringen av latrin ska minska (bra ur både miljö- och kretsloppssynpunkt).

Historiskt sett har taxorna varit mer diversifierade än vad som för närvarande är fallet, dvs det har tidigare funnits fler antal taxor än vad det gör nu. Kommunen har som ambition att försöka renodla verksamheten så långt det går för att möjliggöra en ökad enkelhet och lättillgänglighet.

Ekonomi och fakturering m m

Debitering av renhållningsavgifter sker i systemet EDP-Future. Systemleverantör är företaget EDP. Tidigare har både renhållningsavgifter och VA-avgifter funnits på samma faktura. Från maj 2017 har VA-verksamheten övergått till Gästrike Vatten AB. Kunderna erhåller numera en faktura från Gästrike Vatten AB avseende VA och en faktura från Östhammars kommun avseende renhållning.

Fakturering av renhållningsavgifter sker kvartalsvis i mars, juni, september respektive december. Det går att ansöka om s k sommarabonnemang (maj-september) och dessa faktureras i juni respektive i september. Latrin/slam faktureras en gång om året, i juni.

Vid varje debiteringskörning en gång i kvartalet skapas en fil i EDP Future. Denna integreras sedan till ekonomisystemet Raindance för bokföring/uppdatering av redovisning. Kundreskontra finns dock i systemet EDP Future. Ekonomicontroller gör en översiktlig granskning/rimlighetsbedömning vid varje debiteringskörning att intäkterna är korrekta. Det finns parametrar inställda i EDP Future för att fånga upp s k extremvärden.

Ekonomicontroller följer upp renhållningsverksamhetens intäkter och kostnader vid de ekonomiska uppföljningar som sker under året. Uppföljningar sker varje månad förutom januari och juli, delårsbokslutet är per den sista juni och årsbokslutet per den sista december.

Ekonomikontoret kontrollerar att integrationen/filinläsningen sker korrekt till ekonomisystemet. De får upp en fellista över poster som måste korrigeras/åtgärdas för att filinläsning ska kunna ske. Samtliga fel måste vara rättade för att integration till ekonomisystemet ska vara möjlig. I samband med att byte av ekonomisystem skedde från Aditro till Raindance infördes ett krav på obligatorisk motpartskod från den 1 januari 2015. Även olika aktivitetskoder används i redovisningen för att särskilja poster och kunna ta ut informativa rapporter.

Nya kunder läggs upp då ägarbyte sker. Mäklare har här en viktig roll i o m att ägarbytesblankett ska skickas in till kommunen. Ett nytt abonnemang läggs då upp i EDP Future och det gamla avslutas. Tjänsten löper hela tiden. Ibland förekommer uppgörelser vid ägarbyte mellan säljare och köpare vad gäller t ex tömning av slambrunnar/tankar. Det förekommer att extra tömningar sker vid ägarbyten.

Upplägg av nya renhållningsabonnemang sker av ansvariga handläggare vid kundtjänsten Östhammar direkt. Det finns några handläggare som har inriktat sig

Östhammars kommun

särskilt på renhållningsverksamheten. Vid upplägg av abonnemang sker dock ingen ytterligare kontroll av inlagda uppgifter förutom den kontroll som sker av handläggare i samband med inmatning av uppgifter.

Möjlighet finns att erhålla s k sopdispens. Det är Bygg- och miljönämnden som fattar dessa beslut. Information finns på kommunens hemsida.

Historiskt sett, d v s före 2014, har renhållningsverksamheten i Östhammars kommun visat relativt stora överskott. En skuld till avgiftskollektivet finns således bokförd i kommunens redovisning. Eftersom relativt stora överskott redovisats tidigare har de taxehöjningar som skett genom åren inte varit i samma utsträckning som motsvarande kostnadsökningar i verksamheten. Tanken med detta har varit att det ackumulerade överskottet ska "återbetalas" till avgiftskollektivet, d v s de olika abonnenterna.

Då renhållningsverksamheten är en s k avgiftsfinansierad verksamhet ska en särredovisning göras, d v s alla intäkter och kostnader förknippade till verksamheten ska specificeras i en resultaträkning. Det är självkostnadsprincipen som gäller. I samband med granskningstillfället görs bedömningen att samtliga kostnader kopplade till renhållningsverksamheten redovisas. Den taxekonstruktion som finns är dock av äldre modell varvid en fullständig kalkyl hur denna är uppbyggd saknas. D v s det finns i nuläget inget dokument där det framgår vilka avvägningar som gjorts/resonemang som förts i samband med taxekonstruktionen. Varje år görs en genomgång av de olika kostnadsslagen som är aktuella och hur dessa utvecklas. Bedömning görs hur taxorna ska förändras med anledning av detta och i slutändan görs en totalbedömning gentemot avgiftskollektivet.

Renhållningsverksamhetens resultat de senaste åren:

2014 – ett minusresultat på **2 210 tkr**

2015 – ett minusresultat på **2 291 tkr**

2016 – ett minusresultat på **384 tkr**

Renhållningsenheten har valt att dela upp verksamheten på olika s k ändamål där samtliga intäkter och kostnader för verksamheten framgår. En sammanställning av dessa finns i **Bilaga 1**, dels för helåret 2016 och dels för perioden januari-augusti 2017.

Skulden till avgiftskollektivet i kommunens redovisning uppgår till:

2014 – **3 264 tkr**

2015 – **973 tkr**

2016 – **588 tkr**

Debiteringskörningar av renhållningsavgifter, fördelat på år och kvartal, belopp i tkr:

	Kvartal 1	Kvartal 2	Kvartal 3	Kvartal 4	Totalt
2015	5 351	8 575	8 744	6 026	28 696
2016	5 713	8 932	8 754	6 797	30 196
2017	5 919				5 919

De investeringar som varit aktuella inom renhållningsverksamheten de senaste åren:

2014 – Inga investeringar genomfördes.

2015 – Investeringarna uppgick till totalt **2 832 tkr**. Avsåg kärl för matavfall med 2 320 tkr, kärl 660 liter med 204 tkr samt tak över sopficka med 307 tkr.

2016 – Investeringarna uppgick till totalt **1 614 tkr**. Avsåg lastmaskin Väddika med 1 350 tkr, kärl för matavfall med 154 tkr, kärl 660 liter med 46 tkr samt containrar med 63 tkr.

2017 – Investeringarna uppgår hittills till totalt **618 tkr**. Avser kärl 660 liter med 109 tkr och containrar med 509 tkr.

Varje år fördelas s k gemensamma kostnader eller overheadkostnader till renhållningsverksamheten. Det avser dels ersättning lön för två tjänster (70 % för varje tjänst) vid Östhammar direkt. Beloppen för 2015-2017 uppgår till motsvarande 646 tkr, 631 tkr respektive 641 tkr. Fördelning sker även vad gäller den tekniska förvaltningens gemensamma kostnader såsom t ex kostnader för teknisk chef, ekonom, registrator, upphandlare, ekonomisekreterare, posthantering, porto, tryckeri, kontorsmaterial etc. Beloppen för 2015-2017 uppgår till motsvarande 768 tkr, 787 tkr respektive 799 tkr. Totalt uppgår alltså de gemensamma kostnader/overheadkostnaderna som fördelas på renhållningsverksamheten för åren 2015-2017 till 1 414 tkr, 1 418 tkr respektive 1 440 tkr.

10 Bedömning och rekommendationer

Efter genomförd granskning bedömer vi att renhållningsverksamheten i kommunen i huvudsak är ändamålsenlig och att den interna kontrollen i huvudsak är tillräcklig.

Vi lämnar dock följande rekommendationer i syfte att öka ändamålsenligheten och att stärka den interna kontrollen:

- Tekniska utskottet bör fullständigt dokumentera de rutiner och processer som finns inom renhållningsverksamheten.

Östhammars kommun

- Tekniska utskottet bör uppdatera kommunens avfallsplan och renhållningsordning. Detta har inte gjorts sedan 2011. Det är viktigt att dokumenten avspeglar nuvarande förhållanden, villkor och förutsättningar. Bl a har Naturvårdsverket publicerat nya riktlinjer hur dessa dokument ska se ut. I samband med granskningstillfället framgick att ett arbete med detta kommer att bedrivas under 2018 då bl a nya mål inom renhållningsverksamheten behöver fastställas.
- Tekniska utskottet bör upprätta en dokumentation över hur taxorna är uppbyggda och vilka kalkyler som används. I nuläget finns inget dokument som beskriver vilka avvägningar som gjorts/vilka resonemang som förts i samband med taxekonstruktionen. Detta arbete är viktigt beaktat den självkostnadsprincip som gäller för avgiftsfinansierade verksamheter.
- Tekniska utskottet bör överväga om någon form av dubbelkontroll bör införas vid inlägg av abonnemangsuppgifter i systemet EDP Future. Detta för att ytterligare stärka den interna kontrollen.

KPMG, dag som ovan

Anders Petersson

Certifierad kommunal yrkesrevisor

ÖSTHAMMARS KOMMUN Kommunstyrelsen	
2017 -11- 02	
Dnr: KS-2017-806	Dpl: 901

Yttrande över granskning av renhållningsverksamheten

KPMG har genomfört en granskning av renhållningsverksamheten. I rapporten lämnas några rekommendationer i syfte att förbättra verksamheten och stärka den interna kontrollen. Förbättringsförslagen kommenteras nedan.

- *Tekniska utskottet bör fullständigt dokumentera de rutiner och processer som finns inom renhållningsverksamheten.*

En fullständig dokumentation av rutiner och processer kan vara ett steg för att kvalitetssäkra verksamheten och i förlängningen början till införande av ett kvalitetssystem. Arbetet är resurskrävande och kommer att ta administrativ tid i anspråk men skulle vara mycket bra för att minska sårbarheten i befintlig organisation. Arbetet bör påbörjas omgående och en tidplan för arbetet bör upprättas.

- *Tekniska utskottet bör uppdatera kommunens avfallsplan och renhållningsordningen. Detta har inte gjorts sedan 2011. Det är viktigt att dokumenten avspeglar nuvarande förhållanden, villkor och förutsättningar. Bl.a. har Naturvårdverket publicerat nya riktlinjer för hur dessa dokument ska se ut. I samband med granskningen med granskningstillfället framgick det att arbete med detta kommer att bedrivas under 2018 då bl.a. nya mål inom renhållningsverksamheten behöver fastställas.*

Uppdatering av kommunens renhållningsordning som är ett samlingsdokument av avfallsplan och avfallsföreskrifter har planerats att göras under 2018.

En uppdatering är nödvändig då stora förändringar skett i verksamheten de senaste åren bl.a. införande av utsortering av matavfall.

- *Tekniska utskottet bör upp upprätta en dokumentation över hur taxorna är uppbyggda och vilka kalkyler som används. I nuläget finns inget dokument som beskriver vilka avvägningar som gjorts/vilka resonemang som förts i samband med taxekonstruktionen. Detta arbete är viktigt beaktat den självkostnadsprincip som gäller för avgiftsfinansierade verksamheter.*

Taxekonstruktionen har varit densamma under mycket lång tid och det finns inte kvar någon personal som har kunskap om vilka avvägningar och resonemang som gjordes vid införandet. I samband med uppdatering av taxan så följs de olika kostnadsslagen upp och kontroller görs mellan de olika avgifterna och

kostnaderna för respektive del. I första hand bör en dokumentation göras av de avvägningar som görs vid varje avgiftshöjning. Om avgifterna inte motsvarar kostnaderna för de olika delarna bör en ny konstruktion övervägas som då dokumenteras.

- *Tekniska utskottet bör överväga om någon form av dubbelkontroll bör införas vid inlägg av abonnemangsuppgifter i systemet EDP Future. Detta för att ytterligare stärka den interna kontrollen.*

Tekniska kontoret är tveksam till nyttan av denna dubbelfunktion i förhållande till arbetsinsatsen utifrån erfarenheten av de möjliga fel som kan uppstå. Det bör i stället tas upp som en punkt i internkontrollplanen.

Tekniska kontoret

Annika Bexelius
Teknisk chef

Lars Ekman
Renhållningschef

Fredrik Hübinette
Ekonomiconroller

Granskning av

Ärendeberedningsprocessen

Östhammars kommun

KPMG AB

2017-09-20

Antal sidor 11

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	1
2	Inledning/bakgrund	3
2.1	Syfte och revisionsfråga	3
2.2	Avgränsning	3
2.3	Revisionskriterier	4
2.4	Ansvarig nämnd	4
2.5	Projektorganisation	4
2.6	Metod	4
3	Lagstiftning	5
4	Resultat av granskningen	5
4.1	Riktlinjer och rutiner för hur ärenden bereds inför beslut av Kommunstyrelsen	5
4.2	Kvalitetssäkring av beslutsunderlagen	7
4.3	Förekomst av att ärenden eller handlingar läggs direkt på bordet alternativt lyfts bort från kallelsen	7
4.3.1	Protokollgranskning: återremisser, tillagda och borttagna ärenden	8
5	Slutsats och rekommendationer	11

1 Sammanfattning

KPMG har på uppdrag av revisorerna i Östhammars kommun granskat ärendeberedningen inom Kommunstyrelsen och Kommunfullmäktige. Granskningen avser Kommunstyrelsen med syftet att bedöma om Kommunstyrelsen har säkerställt en ändamålsenlig process för beredning av ärenden.

Vilka riktlinjer eller rutiner finns för hur ärenden bereds inför beslut av Kommunstyrelsen?

Rutiner för ärendegång i samband med KSAU- KS- och KF-beslut, beskriver ett ärendes gång från att det inkommer till kommunen till att eventuellt beslut fattas i Kommunstyrelsen eller Kommunfullmäktige. I rutinen finns information gällande deadlines för när handlingar senast ska ha inkommit, överflytt av ärenden samt hur eventuella ändringar i handlingar efter sammanträde ska hanteras.

Vilken kvalitetssäkring sker av beslutsunderlagen?

Kommunalrådsberedningen och Kommunstyrelsens arbetsutskott går igenom beslutsunderlaget för ett ärende innan det kommer upp i Kommunstyrelsen. I de fall det är nödvändigt kan underlaget kompletteras innan det går till Kommunstyrelsen.

Tjänsteskrivelser från förvaltningarna går alltid genom förvaltningschef som även skriver under skrivelsen i de fall den inte är gjord av chefen själv.

Förekommer att ärenden eller handlingar läggs direkt på bordet? Förekommer att ärenden lyfts bort från kallelsen inför sammanträde?

Det förekommer att ärenden och handlingar läggs direkt på bordet men det är enligt uppgift sällan och rör sig då om formella ärenden eller handlingar som är sekretessbelagda. I protokollgranskningen framkom att de ärenden som lagts direkt på bordet under den granskade perioden rör informationsärenden, valärenden och ett delegationsärende.

Det förekommer att ärenden utgår. De ärenden som utgått under perioden 2016-mars 2017 har flyttats till nästkommande sammanträde alternativt utgått på grund av att Kommunstyrelsen inväntar beslut från nämnd. I två fall har ärenden utgått utan att det i protokoll går att utläsa varför eller att det flyttats till ett senare sammanträde.

I vilken omfattning förekommer återremisser?

Under perioden 2016-mars 2017 har det inte förekommit några återremisser från Kommunstyrelsen. Kommunfullmäktige har återremitterat ett ärende tillbaka till styrelsen under perioden. Vi ser detta som en indikation på att de ärenden som kommer upp i Kommunstyrelsen och Kommunfullmäktige i stort är tillräckligt beredda.

Slutsats och rekommendation

Utifrån den information som framkommit under granskningen är vår slutsats att ärendeberedningen i Östhammars kommun är ändamålsenlig och följer gällande lagstiftning.

Då det saknas riktlinjer för utformning och innehåll i underlag för ärenden som ska tas upp i Kommunstyrelsen och Kommunfullmäktige så rekommenderar vi Kommunstyrelsen att se över möjligheten att ta fram sådana riktlinjer. Det finns inget lagkrav på att sådana riktlinjer ska finnas men det skulle underlätta säkerställandet av kvaliteten av beslutsunderlaget.

2 Inledning/bakgrund

Vi har, på uppdrag av revisorerna i Östhammars kommun, genomfört en granskning av ärendeberedningen inom Kommunstyrelsen och Kommunfullmäktige. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2017.

Politiska beslut fattas på olika nivåer i kommunen. För den demokratiska processen är det bl.a. betydelsefullt att det finns fungerande system och rutiner för ärendehantering i kommunen samt att alla ledamöter i nämnd eller styrelse, inom en rimlig tidsram inför att ärendet ska behandlas, får ta del av de beslutsunderlag som finns. I detta sammanhang spelar även rutiner för uppföljning av de beslut som de förtroendevalda fattar stor roll. Det är även av stor vikt att beslut är tydligt formulerade för att säkerställa verkställighet av beslut.

Bestämmelser kring ärendehantering finns i förvaltningslagen samt i kommunallagen. I förvaltningslagen regleras t.ex. en allmän serviceskyldighet och att ärendehandläggningen ska vara snabb, enkel och billig. Utöver befintlig lagstiftning bör kommunen ta fram rutiner för ärendehantering för att möjliggöra en så effektiv ärendehantering som möjligt. Vidare kan det finnas andra styrande dokument såsom politiska målsättningar som t.ex. handläggningstider samt policy för medborgarservice m.m.

Ärendeberedningen syftar till att ge Fullmäktige och Kommunstyrelsen ett fullgott underlag för beslut samtidigt som det är en del av den förankring som är väsentlig för ledamöternas engagemang och delaktighet i de kommunala frågorna.

Revisorerna har bedömt att det finns en risk att ärendehantering i Kommunstyrelsen och Kommunfullmäktige är otillräcklig och bedömer därmed att det är väsentligt att genomföra en fördjupad granskning.

2.1 Syfte och revisionsfråga

Syftet är att bedöma om Kommunstyrelsen har säkerställt en ändamålsenlig process för beredning av ärenden.

- Vilka riktlinjer eller rutiner finns för hur ärenden bereds inför beslut av Kommunstyrelsen?
- Vilken kvalitetssäkring sker av beslutsunderlagen?
- Förekommer att ärenden eller handlingar läggs direkt på bordet? Förekommer att ärenden lyfts bort från kallelsen inför sammanträde?
- I vilken omfattning förekommer återremisser?

2.2 Avgränsning

Granskningen avser Kommunstyrelsen.

Granskningen avser ärendehantering av ärenden som skickas till Kommunstyrelsen och Kommunfullmäktige. Beredningsprocessen av delegationsbeslut/-ärenden ingår inte i denna granskning.

2.3 Revisionskriterier

Vi har bedömt om rutinerna uppfyller:

- Kommunallagen, 6 kap 7§, 6 kap 30§, 5 kap 57-62§§
- Förvaltningslagen
- Tillämpbara interna regelverk, riktlinjer, policys och beslut

2.4 Ansvarig nämnd

Granskningen avser Kommunstyrelsen.

2.5 Projektorganisation

Granskningen har utförts av Lovisa Jansson, konsult under ledning av Anders Petersson, certifierad kommunal yrkesrevisor.

2.6 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Analys av relevanta dokument och riktlinjer.
- Granskning av protokoll 2016-2017.
- Telefonintervjuer med berörda tjänstemän.
- Avstämning per e-post eller telefon med ordförande och vice ordförande i Kommunstyrelsen.

3 Lagstiftning

Kommunallagen (1991:900) fastställer nämndernas ansvar att "/.../ var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten.

De skall också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt /.../" (6 kap. 7§).

Vidare fastställs att protokoll ska föras vid sammanträde (6 kap. 30§) samt hur protokollet ska föras, innehållet, justeringar samt hur justeringen ska tillkännages (5 kap. 57-62§§).

Förvaltningslagen (1986:223) reglerar förvaltningsmyndigheters handläggning av ärenden.

4 Resultat av granskningen

4.1 Riktlinjer och rutiner för hur ärenden bereds inför beslut av Kommunstyrelsen

Rutiner för ärendegång i samband med KSAU- KS- och KF-beslut, framtagen 2016-06-20, beskriver hur ett ärende hanteras från att ärendet inkommer, eller på annat sätt initieras, till att ärendet avslutas. Rutinen har delgivits chefer under Kommunstyrelsen.

Enligt rutin diarieförs ärenden som inkommer till kommunen. I intervju framkommer att det skickas mottagarbevis med information om ärendenummer, handläggare av ärendet, till vilken förvaltning/avdelning skrivelsen överlämnats samt, i de fall det är relevant, när den kommer att tas upp i Kommunstyrelsens arbetsutskott (KSAU), Kommunstyrelsen och Kommunfullmäktige.

Östhammars kommun har tagit fram en handbok för registratorer inom kommunen. Handboken beskriver vad som förväntas av registrator samt hur arbetsuppgifterna utförs i praktiken i dokument- och ärendehanteringssystemet. Kommunen använder ärendehanteringssystemet EDP Vision.

Vilka ärenden som ska tas upp i KSAU fastställs av kommunalrådsberedningen som sammanträder på måndagar. Vid intervju framkommer att alla handlingar och skrivelser som rör ärendet finns med vid beredningen samt att man vid beredningstillfället går igenom materialet för att kontrollera om det behöver kompletteras.

I de fall handlingar behöver revideras efter ett sammanträde (KSAU, Kommunstyrelse eller Kommunfullmäktige) ansvarar administrationen/kansliet för detta med stöd av kommunchef och kommunjurist, om inte annat anges. Om politiken vill göra väsentliga ändringar av sakkarakter i dokumentet tas handläggarens namn bort från handlingen. I intervju framkommer att Kommunstyrelsen fattar beslut om ändringar i dokument och handlingar samt beslut om att handlingar behöver kompletteras innan ärendet tas vidare till Kommunfullmäktige. Protokoll från Kommunstyrelsens sammanträden med

förslag till beslut till Kommunfullmäktige diarieförs och lämnas sedan till Kommunfullmäktiges beredningshög.

Inför samtliga sammanträden finns en deadline för vilken dag och klockslag handlingar som rör ett ärende ska ha inkommit för att tas upp på sammanträdet. Inför kommunalrådsberedningen är deadline för inkomna handlingar fredagen veckan innan. För KSAU ska handlingar vara inkomna senast onsdag veckan innan sammanträde på tisdag kommande vecka. Ledamöterna i KSAU har tillgång till alla handlingar i ett digitalt arbetsrum senast torsdag veckan innan sammanträde. Inför Kommunstyrelsens sammanträden (vissa tisdagar) ska alla handlingar vara inkomna senast onsdag veckan innan sammanträde för att kunna skickas ut till ledamöterna senast under torsdagen.

Enligt uppgift är det sällan som handlingar kommer in sent. I de fall som handlingar inte kommer in i tid så tas ärendet bort från ärendelistan. I undantagsfall kan handlingar läggas till efter deadline, handlingarna läggs då till separat i det digitala arbetsrummet.

Enligt Kommunstyrelsens reglemente (KF 2016 §32) ansvarar ordföranden för att en skriftlig kallelse utfärdas inför varje sammanträde. Kallelsen bör åtföljas av en föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar rörande ärenden på föredragningslistan ska bifogas kallelsen. I intervju framkommer att man vanligtvis bifogar samtliga handlingar och skrivelser som rör ärendet, undantaget ärenden där handlingar kan vara sekretessbelagda. Reglementet fastställer även att Kommunstyrelsen kan besluta om att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. När omedelbar justering sker bör paragrafen redovisas skriftligt innan den justeras.

Inför sammanträden i KSAU, Kommunstyrelsen samt Fullmäktige upprättas en checklista över de moment som ska genomföras i samband med sammanträdet, t.ex. överflytt av ärenden från tidigare sammanträde, upprättande av kallelse/ärendelista, upprättande av protokoll/bilagor och diarieföring/avslut efter sammanträde, samt vem som ansvarar för att varje moment är genomfört.

Kommentar

Vi kan konstatera, och ser det som positivt, att det finns tydliga nedskrivna rutiner för ärendegång som beskriver hur ett ärende ska hanteras från det att det inkommer till att det avslutas. Dokumentet innehåller tydliga deadlines för när handlingar senast ska ha inkommit för att tas upp på nästkommande sammanträde. Enligt rutinerna ska alla handlingar vara ledamöterna tillhanda 5 dagar innan sammanträde vilket vi anser är en rimlig tid. Det ingår inte i den här granskningen att se över hur välkända och inarbetade dessa rutiner är inom kommunens organisation men utifrån intervju med tjänstemän ges intrycket att rutinerna fungerar väl.

Vidare ser vi det som positivt att det inför sammanträden upprättas en checklista med de moment som ska genomföras i samband med sammanträdet. Detta kan vara ett sätt att säkerställa att alla nödvändiga moment genomförs samt förtydligar vem som ansvarar för att momenten utförs.

Utifrån vad som framgått i granskningen finns det inte fastställda riktlinjer för vad som ska ingå i ett beslutsunderlag eller om man i underlaget ska ta hänsyn till särskilda

perspektiv. En ärendehandbok som beskriver vad som ska ingå i en ärendeberedning skulle eventuellt underlätta processen samt säkerställa kvalitén av underlaget även i framtiden.

4.2 Kvalitetssäkring av beslutsunderlagen

I den grundläggande granskningen 2016 framkom att 6 av de 8 kommunstyrelseledamöter som svarade på revisorernas enkät ansåg att styrelsens beslutsunderlag var tydliga och tillräckliga. Av ersättarna till styrelsen ansåg 7 av 9 svarande att underlagen var tydliga och tillräckliga.

I de fall som ett ärende handläggs hos en förvaltning skriver, enligt uppgift, förvaltningschefen under de tjänsteskrivelser som förvaltningen lämnar ifrån sig, tillsammans med handläggaren som berett ärendet.

Vid intervju, samt i rutiner för ärendegång, framkommer att det är ovanligt att handläggarna föredrar ärenden för Kommunstyrelsen. Handläggarna kan däremot finnas tillgängliga under styrelsesammanträdet för att kunna svara på eventuella frågor.

I intervju framkommer att man inom kommunledningsförvaltningen regelbundet tar fram ärendelistor för att kontrollera vilka ärenden som ligger öppna och vid behov skicka ut påminnelser.

Kommentar

Vi kan konstatera att majoriteten av styrelseledamöterna och ersättarna som svarat på enkäten anser att beslutsunderlagen är tydliga och tillräckliga.

Vi ser det som positivt att förvaltningscheferna tar ansvar för de tjänsteskrivelser som förvaltningen lämnar ifrån sig genom att skriva under dem.

Vidare kan vi konstatera att det, utifrån rutinerna för ärendegången, finns möjlighet att revidera och komplettera underlaget innan ärendet tas upp i Kommunstyrelsen, då kommunalrådsberedningen ser över underlaget. I de fall handläggarna finns tillgängliga under sammanträdena finns möjlighet för Kommunstyrelsen att ställa frågor och få förtydliganden om det finns oklarheter i underlaget.

4.3 Förekomst av att ärenden eller handlingar läggs direkt på bordet alternativt lyfts bort från kallelsen

Enligt uppgift är det sällan som handlingar eller ärenden läggs direkt på bordet. I de fall som handlingar till aviserade ärenden läggs fram först vid sammanträdet rör det sig, enligt uppgift, främst om power-point presentationer som inte skickats in i förväg, eller upphandlingsärenden och andra sekretessärenden där det inte är möjligt att delge handlingar innan sammanträdet.

Det kan, enligt uppgift, förekomma att ärenden läggs direkt på bordet vid sammanträden men att det då rör sig om formella ärenden.

4.3.1 Protokollgranskning: återremisser, tillagda och borttagna ärenden

Vår genomgång av protokoll från kommunstyrelsen 2016 till och med mars 2017 visar att protokoll har först i enlighet med kommunallagen (5 kap. 57-62 §§). Genomgången visar även att det inte förekommit återremisser av ärenden.

Vi kan däremot konstatera att ärenden lagts på bordet samt tagits bort från dagordningen. Sammanställning över borttagna och tillagda ärenden redovisas nedan.

Tillagda ärenden

Sammanträdesdatum	Ärende
2016-05-03	§ 118 Val av ersättare i tekniska utskottet
2016-10-18	§ 265 Information om kommande huvudförhandling i mark- och miljödomstolen
2016-10-18	§ 266 Delegation till kommunstyrelsens arbetsutskott att besvara remiss "Underrättelse om att Finland påbörjat planering för använt kärnbränsle"
2017-01-24	§ 26 Valärende. Entledigande, Christian o Ulla Dahllöf begär entledigande från KPF där de representerat SPF.
2017-03-21	§ 72 Informationsärende, Hargs Hamn AB, borgensåtagande
2017-03-21	§ 73 Informationsärende, Hargs Hamn AB, nyemission

De tillkomna ärendena rör informationsärenden alternativt information om ärenden som ska beslutas under kommande sammanträden, entledigande och tillsättning av ledamöter samt delegationsbeslut till KSAU.

Borttagna ärenden

Sammanträdesdatum	Ärende
2016-08-23	§ 170 Redovisning över Östhammars kommuns utlandsengagemang
2016-08-23	§ 190 Svar på medborgarförslag angående förbud mot fyrverkerier och användande av pyroteknisk utrustning inom kommunen
2016-09-13	§ 201 Rapport från Räddningsnämnden
2016-09-13	§ 206 Rapport från Stiftelsen Östhammarshem
2016-09-13	§ 219 Värdeutlåtande avseende fastigheten Gammelbyn 76:2, Östhammars kommun

2016-10-18	§ 256 Överflyttning av verksamhet, uppföljning, eget val, resor etc. i daglig verksamhet LSS 9:10
2017-02-28	§ 43 Valärende, val av representant till kommunala pensionärsrådet och rådet för funktionsnedsatta, LPR

Majoriteten av de ärenden som tagits bort från dagordningen har flyttats till nästkommande sammanträde. Angående § 256 (2016-10-18) valde Kommunstyrelsen att invänta beslut från nämnd innan ärendet behandlades av Kommunstyrelsen. Ärende § 219 (2016-09-13) samt § 43 (2017-02-28) har utgått utan att det framgår varför.

För att få en indikation om ärenden som lämnats över från Kommunstyrelsen till Kommunfullmäktige har varit tillräckligt beredda för fullmäktige att fatta beslut har även en genomgång av fullmäktiges protokoll för perioden 2016 till april 2017 gjorts.

Återremisser/ärenden som lämnats vidare för fortsatt handläggning från Kommunfullmäktige

Sammanträdesdatum	Ärende
2016-12-13	§ 142 svar på motion från Kerstin Dreborg (MP) angående vandringsled runt Dannemorasjön
2017-02-14	§ 5 Inköspolicy, antagande

Genomgången visar att det under perioden förekommit flera yrkanden om återremittering men endast ett fall där ett ärende har gått tillbaka till Kommunstyrelsen för fortsatt beredning. Ärendet (2017-02-14 § 5) gäller antagande av inköspolicy, ärendet återremitterades till Kommunstyrelsen med avsikten att inhämta synpunkter från näringslivets organisationer innan ärendet slutbehandlas. Yrkande i motion om vandringsled runt Dannemorasjön (2016-12-13) avslogs av fullmäktige men förslaget lämnades vidare till Upplandstiftelsen för fortsatt handläggning.

Kommentar

Vi kan, utifrån protokoll samt intervjuer, konstatera att det är sällan som ärenden eller handlingar läggs direkt på bordet vid sammanträden. Det har inte förekommit några återremisser under den granskade perioden vilket vi tolkar som att underlagen har varit tillräckliga för att Kommunstyrelse ska kunna fatta beslut i de ärenden som tagits upp.

Vi kan vidare konstatera att det finns två ärenden som utgått vid Kommunstyrelsens sammanträden utan att det framgår varför. Det finns inga krav på att redogöra varför

ärenden utgår men det skulle eventuellt förenkla för invånarna i Östhammars kommun som följer ärendet och att förstå varför det utgått.

Att endast ett ärende återremitterats till Kommunstyrelsen från fullmäktige under den granskade perioden ser vi som en indikation på att ärenden som går vidare från Kommunstyrelsen för beslut i fullmäktige i stort är tillräckligt beredda.

5 Slutsats och rekommendationer

Vi kan, utifrån vad som framkommit i granskningen, konstatera att Östhammars kommun har en ändamålsenlig process för beredning av ärenden. Kommunen följer de lagkrav som finns gällande ärendeberedning. Att det inte skett några återremitteringar i Kommunstyrelsen, samt endast en återremittering från Kommunfullmäktige tillbaka till styrelsen under den granskade perioden, tolkar vi som att de ärenden som kommer upp för beslut varit ändamålsenligt beredda.

Då det saknas riktlinjer för utformning och innehåll i underlag för ärenden som ska tas upp i Kommunstyrelsen och Kommunfullmäktige så rekommenderar vi Kommunstyrelsen att ta fram sådana riktlinjer. Det finns inget lagkrav på att sådana riktlinjer ska finnas men det skulle underlätta säkerställandet av kvaliteten av beslutsunderlaget även i framtiden.

KPMG, dag som ovan

Lovisa Jansson
Konsult

Anders Petersson
Certifierad kommunal yrkesrevisor

Kommunstyreslen

Yttrande över granskning av ärendehanteringsprocessen

Inledning

KPMG har på uppdrag av revisorerna i Östhammars kommun granskat ärendehanteringens vad gäller kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Syftet har varit att bedöma om kommunstyrelsen och kommunfullmäktige har säkerställt en ändamålsenlig process för beredning av ärenden.

Utifrån den information som framkommit under granskningen är revisorernas slutsats att ärendeberedningen i Östhammars kommun är ändamålsenlig och följer gällande lagstiftning.

Kommunrevisionen har översänt rapporten för yttrande senast den 31 december 2017.

Resultat av granskningen

KPMG har genomfört granskning av följande områden:

- Riktlinjer och rutiner för hur ärenden bereds inför beslut av kommunstyrelsen,
- kvalitetssäkring av beslutsunderlagen,
- förekomst av att ärenden eller handlingar läggs direkt på bordet alternativt lyfts bort från kallelsen,
- protokollgranskning: återremisser, tillagda och borttagna ärenden

Utifrån genomförd granskning rekommenderar KPMG kommunstyrelsen att ta fram riktlinjer för utformning och innehåll i underlag för ärenden som ska tas upp i kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Det kan konstateras att det inte finns framtagna riktlinjer för hur ett underlag, en tjänsteskrivelse till ett ärende ska utformas. Idag kan det förekomma att underlag/tjänsteskrivelser utformas på olika sätt och diskussioner har förts om att få enhetliga underlag. Kommunledningsförvaltningen tar till sig rekommendationen om att arbeta fram en ärendehandbok för att underlätta ärendeberegningsprocessen och för att säkerställa kvalitén av underlagen till beslut ytterligare.

Förslag till beslut

Yttrande över rapporten lämnas i enlighet med skrivelse från kommunledningsförvaltningen daterat 2017-11-08.

Östhammars kommun

Peter Nyberg
Kommundirektör

Inger Modig Lind
Kommunjurist

Ansökan om verksamhetsbidrag

Föreningen RSMH Vallonerna
Sågargatan 13
747 44 Gimo
0173- 400 48

ÖSTHAMMARS KOMMUN Kommunstyrelsen	
2017 -11- 0 1	
Dnr: KS2017-858	Dpl: 993

Ansöker härmed om verksamhetsbidrag för 2018 med 130.000 kr.

Vi har nu tre heltidsanställda. För att kunna behålla samma standard och göra viktiga och nödvändiga insatser för våra brukare har vi i vår ansökan tagit hänsyn till ökade lönekostnader.

Vi har också tagit med kostnaderna för en ny satsning "Naturens apotek"
Vi fortsätter även med människors lika värde och jämlik hälsa och vård samt Vallon-stigen en stig för alla med eller utan funktionsnedsättning (där vi samarbetar med hembygdsföreningen). Som är vår sysselsättning"

Vi ansöker även om 77.000 kr för hyran inkl el och värme på lokalen Sågargatan 13 för 2018.

Vi hoppas på ett fortsatt bra samarbete även i fortsättningen så att vi gemensamt kan få en bra kommun för vår målgrupp.

Med Vänliga Hälsningar
Styrelsen
RSMH Vallonerna

Barbro Andersson

Birgitta Mattsson

Anna-Karin Ericsson

Se bilagor:

preliminär budget 2018

Verksamhetsplan 2018

Resultat och Balans 2016

Verksamhetsberättelse 2016

Revisionsberättelsen 2016

RSMH Vallonerna

Org.nr. 817301-4245

BUDGET 2018

INTÄKTER

Medlemsavgifter (60 st x 160 kr)	9 600 kr
Hysesbidrag kommunen	77 000 kr
Verksamhetsbidrag kommunen	130 000 kr
Lönebidrag kommunen	57 000 kr
Arbetsförmedlingen	845 000 kr

SUMMA INTÄKTER	1 118 600 kr
-----------------------	---------------------

KOSTNADER

Medlems- och styrelseaktiviteter

Medlemsmöten, 4 st	6 000 kr
Förbrukningsmaterial	8 000 kr
Vallonstigen	20 000 kr
Styrelsemöten inkl resor	6 000 kr
Utbildning inkl resor	11 000 kr
Summa	<u>51 000 kr</u>

Andra aktiviteter

Medlemsaktiviteter förbundet, HSO, ABF	4 500 kr
Summa	<u>4 500 kr</u>

Lokalkostnader

Hyra inkl sophämtning, vatten	56 000 kr
El, värme	21 000 kr
Summa	<u>77 000 kr</u>

Administration

Telefon, data	12 000 kr
Kontorsmaterial	16 000 kr
Bokföring m.m.	9 000 kr
Bankkostnader	1 000 kr
Summa	<u>38 000 kr</u>

Personal

Löner, 3 st lönebidrag	673 200 kr
Sociala avgifter inkl pension	259 000 kr
Summa	<u>932 200 kr</u>

Övriga kostnader

	15 900 kr
Summa	<u>15 900 kr</u>

SUMMA KOSTNADER	1 118 600 kr
------------------------	---------------------

VERKSAMHETSPLAN FÖR RSMH VALLONERNA 2018

RSMH Vallonerna är en ideell förening för människor med psykiska och sociala funktionsnedsättningar/sjukdomar, samt andra som arbetar för en reformerad psykiatri med verksamhet i Östhammars kommun.

Föreningens övergripande mål är;

- Att höja livskvalitén för dem psykiska och sociala funktionsnedsättningar/sjukdomar.
- Att människor med psykiska funktionsnedsättningar/sjukdomar ska kunna utveckla sin förmåga och bli delaktiga i samhällsgemenskapen och därigenom få möjligheten till ett människovärdigt liv.
- Att samhällsutvecklingen ska ske i en inriktning som befrämjar den psykiska och sociala hälsan, med arbete och aktivitet, goda miljöer, tillgång till stöd och hjälp och där de positiva egenskaperna hos individen stärks och utvecklas.
- Att människor ska få bra hjälp vid djup kris eller svår konflikt.
- Att den psykiatriska/ somatiska vården och den sociala omsorgen ska utgå från den enskildes behov och önskemål.
- Att genom aktivt deltagande i samhällsdebatten motverka förhållanden som leder till olika former av social utslagning.

- Att på flera sätt motverka fördomar mot psykiskt funktionsnedsättning/ sjukdomar och attityder som bidrar till funktionshinder.
- Att psykiatrin ska se till **hela** människan och dennes individuella möjligheter utifrån dennes historia och situation i dagens samhälle.
- Att genom kamratstöd och studiecirkelar ger varandra ökad tilltro till den egna förmågan, stöd i att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar och hjälp för att kämpa för sin sak.
- Att människor med psykiska och sociala funktionsnedsättningar/ sjukdomar ska få ett för dem tillgänglig samhälle.
- Att ingen ska utsättas för diskriminering på grund av sin funktionsnedsättning/sjukdomar.

Delmålen är;

- Att nå ut till människor som har tillfälliga eller bestående psykisk/ social ohälsa.
- Att erbjuda människor med psykiska och sociala funktionsnedsättningar/sjukdomar ett socialt skyddsnät och därigenom skapa möjligheter till gemenskap för människor med lika/olika bakgrund samtidigt som isolering bryts.
- Att stimulera till dagliga fritids- och kulturaktiviteter och social samvaro.
- Att hjälpa dom med psykiska och sociala funktionsnedsättningar/sjukdomar att få struktur och rutiner i sin vardag.
- Att fortsätta ha ett bra samarbete med boendestöd, serviceboende, privata boenden och alla andra som arbetar med samma målgrupp och inriktning.
- Att få till ett fungerande samarbete med Wemind, sjukvården och kommunen
- Att få medlemmar som kommit längre i sin rehab/habilitering att aktivt stödja sina kamrater som inte har kommit så långt.

Verksamheten:

- Vi fortsätter att inrikta verksamheten för 2018 på hälsa, samarbete, utbildning, sysselsättning och kamratskap.
- Att fortsätta aktivt med sysselsättningen Vallonstigen
- Att fortsätta arbeta i våra aktiva cirklar för ev sysselsättning.
- Att aktivt fortsätta informera om vår förening samt satsa på vårt intressepolitiska program inom vår målgrupp.
- Att aktivt arbeta och stödja brukarinflytande.
- Att vi alla på ett demokratiskt sätt ska utveckla verksamheten genom att stötta varandra i olika aktiviteter och sysselsättningar.
- Att vi arbetar efter RSMH:s stadgar
- Att utveckla ett samarbete med projektet språkvän. Där vi kan erbjuda våra resurser genom att personerna från projektet kommer och träffa medlemmarna på RSMH för att integrera sig i samhället.

Våra aktiviteter 2018 är:

- studiecirklar, hälsoinriktat arbete, musikaktiviteter, utflykter, föreläsningar och kurser som är för våran målgrupp, högtidsmiddagar, resor, cirkelresor, daglig hälsosam mat och promenader, idrottsevenemang/resor, bad, gym
- Att följa upp, underhålla och utveckla Vallonstigen - en stig för alla

Kamratstöd och uppsökande verksamhet:

- Fortsätta att lägga ut vår folder och tidningen Vallonbladet som kommer ut 4 gånger/år vid jämna mellanrum.
- Kontinuerligt lägga ut information på olika verksamheter.

Samverkan:

- Att fortsätta på samarbete med boendestödet, frivillig handtaget, personligt ombud, ABF, Solgården Hargshamn, socialnämnden, HSO Östhammar, anhörigkonsulent (Åsa Karlström), mötesplatsen Lärkbacken, Klubb C/C och tinget i Uppsala, hembygdsföreningen, skolan (bruksgymnasiet) vi har ett samarbete med lokalföreningarna i Uppsala län och försöka få till ett bättre samarbete med Aktivt Stöd.
- Vi erbjuder andra föreningar och verksamheter att låna våran lokal. Medlemmarna i HSO lånar lokalen gratis.
- Pensionärer från kommunen tillsammans med RSMH:s medlemmar spelar bingo varannan vecka i våran lokal.

Reseverksamhet:

- Att erbjuda aktiva medlemmar resor tillsammans med C/C-resor enligt medlemmarnas önskemål.
- Är man aktiv inom föreningen så har man förtur på resorna. I mån av plats eller som reserv får andra medlemmar skriva upp sig
- Vi söker aktivt pengar från fonder för hjälp till resor och då ingår cirklar om resmålet.

Kulturverksamheten:

- Att vi tar del av kulturveckan
- Att besöka museer, teater, film, musik och övriga kulturaktiviteter.
- Vi fortsätter att ta fram historik om gamla Gimo tillsammans med hembygdsföreningen i och med arbetet med Vallonstigen

Studieverksamheten:

- Att fortsätta med kurser/ studiecirkelar för personal, styrelse och medlemmar.
- Att erbjuda/anordna kurser med RSMH distriktet samt RSMH:s riksförbund.
- Stor verksamhet med ABF där vi håller vissa av våra cirkelar i deras lokaler.

Personal:

- Att erbjuda våra anställda en god och trygg arbetsmiljö samt kunna ge en anpassad handledning i utförande av sitt arbete.
- Att erbjuda utvecklingssamtal och personalmöten.
- Att ges möjlighet att åka på kurser.

Bevakande av rättigheter:

- Att RSMH Vallonerna i fortsättningen kommer att samverka med personligt ombud.
- Att stärka brukarens inflytande som är fastlagd i RSMH:s stadgar
- Att aktivt delta i brukarråd och brukarinflytande arbete
- Att bevaka demokrati- och bemötande frågor för vår målgrupp
- Att delta i pensionärsrådet och rådet för funktionsnedsatta

Information:

- Att vi fortsätter informera i skolor, vården, polisen, idrottsföreningar hemtjänsten samt andra kommunala verksamheter, kyrkor och allmänheten om social och mental hälsa och vad funktionsnedsättningen/sjukdomen innebär.
- Att vi kan bjuda in skolklasser (vuxna och ungdomar) inom vården mfl att besöka oss och få information på plats.
- Att vi fortsätter att ta emot praktikanter från Bruksgymnasiet och arbetssökande genom arbetsförmedlingen.
- Vi har attityd/ hjälpmedelsambassadörer samt skolinformatör som går ut och informerar.
- Att vi aktivt tar avstånd till all mobbning och sexuella trakasserier

Värdegrund

RSMH:s verksamhet utgår från allas lika värde. Varje människa har grundläggande känslomässiga, sociala och kroppsliga behov. Människan lever i ett samspel med sin sociala omgivning. Det innebär att hon också har förmåga att påverka sitt eget och andras liv. Alla har rätt till ett bra liv och människor som har psykiska funktionsnedsättningar skall kunna utveckla sin förmåga att bli delaktiga i samhällsgemenskapen och därigenom få möjligheter till ett människovärdigt liv.

RSMH Vallonerna

Org.nr. 817301-4245

RESULTATRÄKNING 2016

INTÄKTER	2016	2015
Medlemsluncher	58 110,00 kr	47 220,00 kr
Medlemsavgifter	7 840,00 kr	10 560,00 kr
Statliga bidrag	166 725,00 kr	134 100,00 kr
Kommunala bidrag	- kr	10 000,00 kr
Övriga bidrag	32 300,00 kr	52 850,00 kr
Övriga intäkter	- kr	70,60 kr
SUMMA INTÄKTER	264 975,00 kr	254 800,60 kr
KOSTNADER		
Inköp av material och varor	39 365,00 kr	46 485,00 kr
El hyrd lokal	20 473,00 kr	18 051,00 kr
Övriga kostnader hyrd lokal	1 424,00 kr	2 583,00 kr
Förbrukningsmaterial	2 515,00 kr	2 491,00 kr
Reseersättningar	1 675,00 kr	14 781,00 kr
Kurser/utbildning	2 500,00 kr	9 547,00 kr
Möteskostnader	- kr	1 050,00 kr
Medlemsaktiviteter	92 951,00 kr	64 196,00 kr
Kontorsmaterial	12 223,00 kr	8 537,00 kr
Telefon och datakommunikation	8 537,00 kr	8 409,00 kr
Porto	1 863,00 kr	1 890,00 kr
Redovisningstjänster	8 500,00 kr	6 000,00 kr
Bankkostnader	780,00 kr	792,00 kr
Medlemsavgifter	3 940,00 kr	4 240,00 kr
Grupp försäkringar	30 924,00 kr	47 908,00 kr
Övriga kostnader	3 206,00 kr	15 610,00 kr
SUMMA KOSTNADER	230 876,00 kr	252 570,00 kr
ÅRETS RESULTAT	34 099,00 kr	2 230,60 kr

RSMH Vallonerna

Org.nr. 817301-4245

BALANSRÄKNING 2016-12-31

TILLGÅNGAR	2016-12-31	2015-12-31
Kassa	8 254,00 kr	2 232,00 kr
Bank A	86 649,68 kr	40 651,68 kr
Bank B	27 661,00 kr	- kr
SUMMA TILLGÅNGAR	122 564,68 kr	42 883,68 kr
EGET KAPITAL		
Ingående kapitalbehållning	40 323,68 kr	38 093,08 kr
Årets resultat	34 099,00 kr	2 230,60 kr
SUMMA EGET KAPITAL	74 422,68 kr	40 323,68 kr
SKULDER		
Övriga förutbetalda intäkter	48 142,00 kr	- kr
Förutbetalda medlemsavgifter	- kr	2 560,00 kr
SUMMA SKULDER	48 142,00 kr	2 560,00 kr
SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL	122 564,68 kr	42 883,68 kr

RSMH Vallonerna

Sågargatan 13, 747 44 Gimo

Verksamhetsberättelse för 2016

Föreningslokalen finns nu på sågargatan 13. Bidrag till verksamheten kommer från Kommunstyrelsen. Vi har statliga och kommunala bidrag till 2 stycken som är lönebidrags anställda och 2 stycken som har extratjänster.

Anställda:

Jane Engberg 100%

Sara Flood 100%

Sandra Gumse 75% slutade 30 september

Peter Törnqvist 75% from 1 mars

Malin Wikström 75% from 14 November

Öppettider:

Föreningen har öppet 40 timmar i veckan med anställd personal och medlemmar hela året.

Måndag 9.30-16.30

Tisdag 9.30-16.30

Onsdag 9.30- 16.30

Torsdag 9.30- 16.30

Fredag 9.30- 16.30

Antal registrerade medlemmar är 52 st

Antal registrerade besök har varit 3058

Styrelsens sammansättning

Styrelsen bestod av 7 ledamöter och 1 suppleanter

Ordförande: Barbro Andersson

Vice ordförande : Birgitta Mattsson

Sekreterare: Agnetha Eriksson+ personalen

Kassör: Birgitta Mattsson (Adjungerad)

Ledamöter: Anna-Karin Ericsson, Ann-Britt Bylund, Barbro Eriksson,
Christina Söder

Suppleanter: Sten Hallberg

Revisorer: Inga Alm, Lasse Kappinen

Föreningens Ekonomi

Föreningen fick bidrag från kommunen. Ekonomin är stabil. Vi har samarbetat med kommunen angående löneutbetalningarna och skatt.

Styrelsemöten

Styrelsen har haft möte 11 möten och Au möten vid behov.

Medlemsmöten

Medlemsmöten har hållits 4 gånger inklusive årsmötet.

Personalmöten:

Vi har personalmöten tillsammans med ordförande 1 gång i månaden.

Representantskap

HSO

Birgitta Mattsson,
Anna-Karin Ericsson

Val till KHR

Birgitta Mattsson,
Agnetha Eriksson

KHR ref grupp

Birgitta Mattsson,
Agnetha Eriksson

Repr till Distriktsstyrelsen

Barbro Andersson,
Anna-Karin Ericsson
Sandra Gumse ersattes
av Birgitta Mattson

Övriga ombud till distriktets årsmöte

Christina Söder,
Sara Flood, Sandra
Gumse, Birgitta
Mattsson, Peter
Thörnqvist, Jane
Engberg

Distriktets valberedning

Barbro Eriksson,
Agnetha Eriksson

HSO Årsmöte

Barbro Andersson

Frivilliga Handtaget

Sandra Gumse, Sara
Flood

Närvårdens arbetsgrupp psykisk ohälsa/
styrgruppen för personligt Ombud

Inger Arvidsson
Anna-Kari Ericsson

Brukarnätverket NSPH Uppsala län

Jane Engberg,
Inger Arvidsson

Valberedningen

Irene Haas Eriksson,
Inger Arvidsson

Vi samarbetar med

ABF i Gimo, Boendestöd i Gimo, Solgården i Hargshamn, Uppsala kommuns träffpunkt tinget och c/c resor i Uppsala, Frivilliga Handtaget, Anhörig konsulenten, Närpsykiatri HÄTÖ, Bruksgymnasiet, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Aktivt Stöd, BISAM (brukarinflytandesamordnare), Mötesplatsen Lärkbacken, Vi samarbetar med kommunen med kulturveckorna

Brukarråd

RSMH Vallonerna har en representant samt ersättare i Brukarnätverket NSPH Uppsala län

Vi är också med och jobbar med en brukarinflytande grupp inom kommunen med personligt ombud, HSO Östhammar och anhörigkonsulenten.

Vi har en ordinarie och en ersättare i kommunala handikapprådet.

Matsservering

Lunch serveras Måndag- Fredag i lokaler som är godkända av miljö/hälsoskydds inspektör från kommunen. Dessutom har vi storhelgs bufféer och grillevenemang.

Fritidsaktiviteter

Våra aktiviteter är dagliga promenader, sällskapsspel, filmvisning, samtal, wii- spel, resor, bingo varannan fredag.

Vi har promenerat och rekonstruerat till våran stig (vallonstigen)

Kurser och Konferenser

Hälsa som livstil (3 deltagare)

Hjälp till Självhjälp (3 deltagare)

Din rätt och våldsamt osynlig (2 deltagare)

Konflikt hantering som distriktet höll i våra lokaler (ca 16 deltagare från hela distriktet)

Öppen föreläsning om förstahjälpen till psykisk hälsa (4 deltagare)

Fadime förening (3 deltagare)

Föreläsning om återhämtning i din vardag och egen tid(12 deltagare)

1 eftermiddag på psykiatridagarna (4 deltagare)

Bemötande och information (2 deltagare)

Cirklar:

Vi har haft följande cirklar hos oss.

Data, mat, bak, skapande, reseckirklar inför en långresa eller temaresa, hälsa, diskussion, djur i vården Friskvård (vallonstigen)

Utflykter och Resor:

Middag på lyktan, Ekolsnäs, cosmonova+ naturhistoriska, hockey, thuns, Lärkbacken, Öregrundsresa+ mat, Åland, cirkelresa till Marholmen, solgården i hargshamn, teater i Österbybruk av dramagänget, ocean bus Stockholm, Älvsnäs, Berkinge, Pilsbo, Bisonhill, cirkelresa till Stockholm, Rimbomarknad, besökt en medlem på Söderön, RSMH- Sala, Furuviks brygga, The Ledgen på Uppsala konsert och kongress.

Lokala aktiviteter:

Familjekväll, födelsedagslunch, skivor till kaffet (4 gånger), julbord, midsommarfest, Nyårssupé, påskbuffe, yatzy turnering, politik kväll

STORT 20 års jubileum

Vi har också under året fortsatt med vår tidning Vallonbladet som personalen har huvudansvaret för.

Vi har haft besök och tagit emot praktikanter från vård och omsorg linjen på Bruksgymnasiet.

Andra handikappföreningar får låna våra lokaler gratis.
Andra föreningar och verksamheter får erlägga en avgift.

Sammanfattning

År 2016 har varit ett bra och positivt år med stort utbud av aktiviteter och många engagerade medlemmar. Vi hoppas att vi alla får känna samma glädje och trygghet i samma anda i framtiden.

Tack säger vi på RSMH Vallonerna för all er förståelse och till alla vänliga och varmhjärtade människor som på olika sätt har stöttat vår förening.

Gimo i Januari 2017
RSMH Vallonerna Styrelse

Barbro Andersson

Birgitta Mattsson

Anna-Karin Ericsson

Ann-Britt Bylund

Agnetha Eriksson

Barbro Eriksson

Sten Hallberg

Christina Söder

REVISIONSBERÄTTELSE

Till årsmötet i RSMH Vallonerna

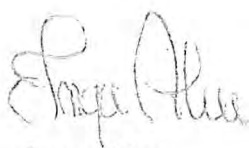
Vi har granskat årsredovisningen, räkenskaperna samt styrelsens förvaltning för tiden 1 januari - 31 december 2016. Det är styrelsen som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen. Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen och förvaltningen på grundval av vår revision.

Revisionen har utförts enligt god revisionsssed i Sverige. Det innebär att vi planerat och genomfört revisionen för att i rimlig grad försäkra oss om att årsredovisningen inte innehåller väsentliga fel. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens tillämpning av dem samt att bedöma den samlade informationen i årsredovisningen. Vi har granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i föreningen för att kunna bedöma om någon styrelseledamot har handlat i strid med föreningens stadgar. Vi anser att vår revision ger oss rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Redovisningen har upprättats i enlighet med god redovisningssed i Sverige.

Vi tillstyrker att årsmötet fastställer resultaträkningen och balansräkningen för föreningen och beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Gimo den 12 februari 2017

Inga Alm

Lars Kappinen

Ledning- och verksamhetsstöd

Yttrande:

Ansökan från RSMH – Vallonerna om bidrag för 2018

Föreningen RSMH – Vallonerna har tillskrivit Östhammars kommun och ansökt om verksamhetsbidrag om 130 000 kr och om bidrag till lokalhyra om 77 000 kr avseende 2018.

För verksamhetsåret 2017 beviljades RSMH 91 000 kr i driftbidrag, vilket belastade KS:s oförutsedda kostnader, samt 62 000 kronor i bidrag för hyra inkl. el, vilket belastade Enheten för arbete och sysselsättning.

Förslag till beslut

Förslag till kommunstyrelsen är att bevilja föreningen RSMH Vallonerna i Gimo anslag om sammanlagt 156 000 kronor för verksamhetsåret 2018 som fördelat på:

- 93 000 kronor för driftskostnader, som ska belastar ansvarskod 114300
- 63 000 kronor för hyra inkl. el och värme, som ska belasta ansvarskod 142300

§ 153

Dnr SN-2015-50

Dpl 012

Äldreplan

Kommunens äldreplan fastställdes av kommunfullmäktige 2008 med en giltighetstid till 2018. Årliga uppföljningar har redovisats i kommunens verksamhetsberättelser.

Diskussion kring behovet av att skapa en ny äldreplan som kan gälla från och med 2018.

Arbetsutskottets förslag 15-02-11

Socialnämnden beslutar att hemställa hos kommunstyrelsen att fatta beslut om att igångsätta en process för en ny äldreplan.

Socialnämndens beslut 15-02-25

Socialnämnden beslutar att hemställa hos kommunstyrelsen att fatta beslut om att igångsätta en process för en ny äldreplan.

Kommunstyrelsen har beslutat att ge socialnämnden i uppdrag att ta fram en ny äldreplan att gälla från och med 2018.

Arbetsutskottets beslut 2015-04-08

Socialförvaltningen får i uppdrag att påbörja upphandlingen av konsulttjänst som ska utgöra resurs i framtagandet av ny äldreplan.

Förligger förslag till projektbeskrivning. Redovisas lägesrapport inför upphandling av konsulttjänster.

Arbetsutskottets förslag 2016-02-15

Socialnämnden tar del av informationen.

Socialchef Håkan Dahlqvist föredrar ärendet.

Socialnämndens beslut 2016-02-24

Socialnämnden tar del av informationen.

Information om pågående arbete:

- övergripande uppföljning av målen i tidigare äldreplan
- insamling och bearbetning av statistik gällande bland annat befolkning och vårdinsatser
- insamling av information från övriga förvaltningar
- möten med medborgare för insamling av synpunkter samt vilka synpunkter som togs upp
- planering inför äldreforum

Konsult från pwc Anders Törnqvist föredrar ärendet.

Socialnämndens beslut 2016-12-21

Socialnämnden tar del av informationen.

Föreligger förslag till remissupplaga samt förslag till följbrev för remissutskick.

Socialchef Håkan Dahlqvist och nämndsekreterare Rebecka Modin föredrar ärendet.

Arbetsutskottets beslut 2017-04-12

Ärendet remitteras till kommunstyrelsen (inklusive kommunledningsförvaltning, tekniska förvaltningen och KPR/KRF), barn- och utbildningsnämnden, bygg- och miljönämnden, kultur- och fritidsnämnden samt socialnämnden i Östhammars kommun. Ärendet remitteras även till PRO:s och SPF:s föreningar inom kommunen samt HSO och finska föreningarna i Gimo och Dannemora-Österbybruk. Allmänheten och organisationer erbjuds möjlighet att lämna synpunkter genom att ärendet publiceras på kommunens webbplats.

Remissvar ska vara socialförvaltningen tillhanda senast 2017-07-31 för behandling i SNAU 2017-09-12 och SN 2017-09-27.

Diskussion om äldreplanen utifrån inkomna remissvar. Redovisning av nämndens synpunkter. Ärendet diskuteras.

Konsult från pwc Anders Törnqvist föredrar ärendet.

I ärendet yttrar sig Anna-Lena Söderblom (M), Åsa Lindstrand (-), Mhesun Tekleab (S), Elisabeth Wedholm-Mattsson (C), Cecilia Bernsten (C), Désirée Mattsson (S) och Lars Sandberg (S).

Socialnämndens beslut 2017-08-23

Socialförvaltningen får i uppdrag att arbeta in nämndens synpunkter i äldreplanen.

Ärendet behandlas i september.

Föreligger förslag till äldreplan 2018-2022.

Socialchef Håkan Dahlqvist föredrar ärendet.

Ärendet diskuteras. Korrigeringar genomförs utifrån föreslagna diskussioner.

Arbetsutskottets förslag 2017-09-12

Socialnämnden antar förslaget till äldreplan 2018-2022 och överlämnar förslaget till kommunstyrelsen.

Socialchef Håkan Dahlqvist samt vård- och omsorgschef Carina Kumlin föredrar ärendet.

Tilläggsyrkande

Cecilia Bernsten (C) yrkar på att lägga till en punkt gällande vad Östhammars kommun ska göra under planperioden under rubriken Hälso- och sjukvård: Fortsätta uppmärksamma läkare så att individuella läkemedelsgenomgångar genomförs.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på yrkandet och finner att socialnämnden beslutar att bifalla tilläggsyrkandet.

I ärendet yttrar sig Anna-Lena Söderblom (M) och Barbro Andin Mattsson (C).

Socialnämndens beslut

Socialnämnden antar förslaget till äldreplan 2018-2022 och överlämnar förslaget till kommunstyrelsen. (Bilaga 4)

Delges:
Kommunstyrelsen

Äldreplan 2018-2022

DET GODA LIVET SOM ÄLDRE
I ÖSTHAMMARS KOMMUN

Innehåll

Inledning.....	3
Bakgrund och syfte.....	3
Arbetsätt, genomförande.....	4
Omvärld och nuläge	4
Befolkningsutveckling	4
Östhammars kommun	5
Befolkningsutveckling i kommunen	5
Alunda	6
Gimo.....	7
Öregrund.....	7
Österbybruk.....	8
Östhammar	8
Småorter och landsbygd inland och kustland.....	8
Småorter och landsbygd inland	9
Småorter och landsbygd kustland	10
Slutsatser angående befolkningsutveckling och befolkningsstruktur	10
Särskilt boende	10
Hjälpinsatser i eget boende.....	12
Faktorer som påverkar möjligheter till ett gott liv som äldre.....	12
Kostnadsaspekter.....	13
Delaktighet och inflytande	14
Sammanfattande synpunkter på delaktighet och inflytande från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.	14
Under planperioden ska Östhammars kommun:	15
Fysisk planering	16
Infrastruktur och trafikplanering	16
Digital infrastruktur, välfärdsteknologi.....	16
Färdtjänst.....	17
Utemiljöer och fritid.....	17
Sammanfattade synpunkter på fysisk planering från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.	18
Under planperioden ska Östhammars kommun:	18
Bostäder.....	19
Kvarboende, bostadsanpassning.....	21

Sammanfattade synpunkter på bostäder från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.....	21
Under planperioden ska Östhammars kommun:	22
Kultur och mötesplatser	23
Kultur	23
Mötesplatser	23
Sammanfattade synpunkter på kultur och mötesplatser från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.	24
Under planperioden ska Östhammars kommun:	24
Omsorg och service	25
Omsorg	25
Service	25
Maten och måltiden	26
Kompetens och personal	26
Anhöriga och närstående	27
Sammanfattade synpunkter på omsorg och service från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.	27
Under planperioden ska Östhammars kommun:	28
Hälso- och sjukvård.....	29
Kommunens ansvar	29
Demens	29
Multisjuka.....	29
Psykisk ohälsa	30
Vård i livets slutskede	30
Samverkan med Region Uppsala	30
Sammanfattade synpunkter på hälso- och sjukvård från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.	31
Under planperioden ska Östhammars kommun:	31
Övrig samhällsservice	32
Sammanfattade synpunkter på övrig samhällsservice från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.	32
Under planperioden ska Östhammars kommun:	32
Genomförande, uppföljning och utvärdering	33

Inledning

Äldreplanen är ett övergripande dokument som visar på kommuninvånarnas synpunkter och andra förutsättningar som är av vikt för att åstadkomma det goda livet för äldre. Äldreplanen ska inte läsas som en traditionell plan med mål och medel utan användas av nämnderna i deras ordinarie arbete med att sätta upp mål för och planera verksamheten. Mer information om detta finns under rubrikerna *bakgrund och syfte* samt *genomförande, uppföljning och utvärdering*.

Bakgrund och syfte

Kommunstyrelsen har gett socialnämnden i uppdrag att arbeta fram en äldreplan för åren 2018-2022. Syftet med en äldreplan är att skapa en långsiktig handlingsberedskap för att möta en utveckling av de äldres livssituation i kommunen.

Ansvar för att genomföra planen åvilar kommunens alla nämnder och förvaltningar vilka på olika sätt bidrar till att skapa det goda livet som äldre. Äldreplanens inriktningar och ambitioner ska därför konkretiseras med mål som formuleras av nämnderna och uppföljning ska göras av resultat och effekter. För att en uppföljning ska vara möjlig så ska det tydligt av varje nämnds verksamhetsplan framgå hur nämndens mål och aktiviteter bidrar till att förverkliga äldreplanens ambitioner.

Östhammars kommun har sedan lång tid arbetat med handlingsplaner, exempelvis i form av en äldreplan. Den tidigare äldreplanen sträcker sig från 2008 - 2018. Det har visat sig positivt att arbeta med hög delaktighet med medborgarna och i ett långsiktigt perspektiv. Förändringar i befolkningsstrukturen och samhällsomvandlingen kan i ett tidigt skede beaktas. Planen skapar en förståelse av förändringar som sker och underlättar samhällsplanering och övrigt beslutsfattande.

Äldreplanen ska beskriva hur kommuninvånarna som är 65 år och äldre ska kunna leva ett gott liv – det goda livet som äldre. Äldreplanen ska ses som ett övergripande dokument som uttalar kommunens viljeinriktning och ambitioner inom olika områden för att åstadkomma det goda livet som äldre.

Det goda livet innebär att ta vara på de erfarenheter och kunskaper som förvärvats genom livet och att känna sig trygg, uppleva gemenskap och delaktighet i samhället. Alla ska kunna vara självständiga individer som har möjligheter till att göra egna val utifrån egna intressen, önskemål och behov.

Åldrandet är mycket individuellt och något generellt mönster existerar inte. Inte heller finns någon specifik förmåga som försämras hos alla. De äldre i samhället är ingen enhetlig grupp. Det finns stora skillnader i behov, möjligheter och önskemål.

Det övergripande målet med äldreplanen är att de äldre i Östhammars kommun ska uppleva ökad trygghet, ökat välbefinnande och ökad delaktighet.

Arbetsätt, genomförande

Arbetet med äldreplanen började med att ett planeringsunderlag arbetades fram under sommar och höst 2016. Planeringsunderlaget omfattade olika förutsättningar för att åstadkomma det goda livet som äldre såsom befolkningsutveckling, behov och utbud av vård och omsorg samt utvecklingstendenser inom olika områden.

Under november månad genomfördes fem möten med kommuninvånare i Östhammar, Öregrund, Gimo, Alunda och Österbybruk. Inbjudan hade gått ut till alla invånare över 55 år i kommunen. Syftet med mötena var att inhämta synpunkter på vad som inom olika områden är viktigt för ett gott liv som äldre. Sammanlagt deltog ca 215 personer i dessa möten. Merparten av deltagarna var i åldrarna över 65 år. En lång rad förslag och synpunkter lämnades inom flera olika områden.

I januari 2017 hölls en workshop med kommunstyrelsen där en lägesrapportering av arbetet med äldreplanen gavs och där kommunstyrelsen lämnade synpunkter på målsättningar och ambitioner i den kommande äldreplanen.

I februari genomfördes en workshop med representanter från kommunens olika förvaltningar för att inventera och samtala om pågående aktiviteter med anknytning till den kommande äldreplanen och lämna synpunkter på innehållet i äldreplanen.

Under en lördag i februari genomfördes ett äldreforum. Efter inledning av kommunstyrelsens ordförande och socialnämndens ordförande gavs en föreläsning om digitaliseringens och välfärdsteknologins möjligheter att bidra till ett gott liv som äldre. Vidare presenterades kommunens planer för bostäder och en lägesrapport gavs avseende arbetet med äldreplanen. Möjligheter fanns även att lämna synpunkter på innehållet i den kommande äldreplanen. Sammanlagt deltog ca 50 personer.

Rapportering angående arbetets fortskridande har löpande gjorts till socialförvaltningens ledning. Rapportering har även gjorts till socialnämnden.

Omvärld och nuläge

Befolkningsutveckling

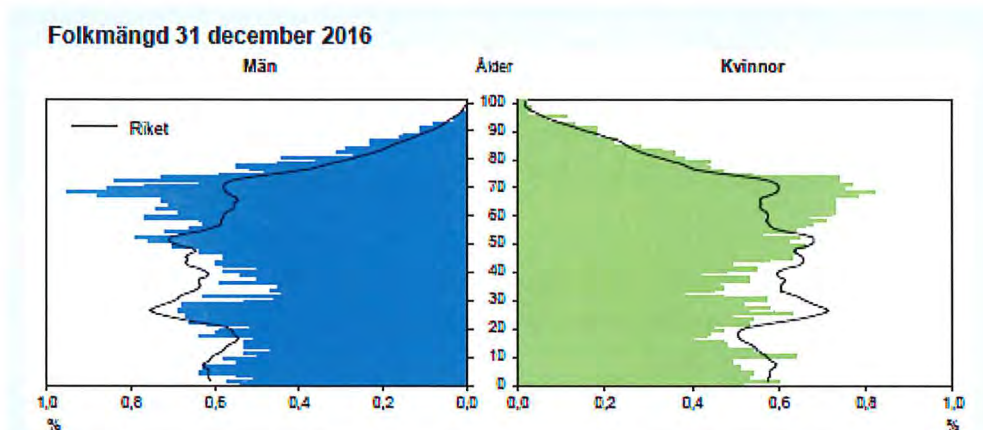
Åldersfördelningen i Sverige och i många andra länder förskjuts snabbt mot en ökande andel äldre och en minskande andel yngre till följd av en låg fertilitet och en hög och ökande medellivslängd. Idag är den förväntade medellivslängden drygt 84 år för kvinnor och nästan 81 år för män.

Sedan år 1961 har det i riket skett en kontinuerlig ökning av den förväntade medellivslängden vid 65 år. Kvinnornas återstående medellivslängd vid 65 år har ökat från 16 år 1961 till drygt 21 år 2015. För män har den förväntade återstående medellivslängden vid 65 år ökat från nästan 14 år till drygt 18 år under samma tidsperiod. Skillnaden mellan könen kvarstår dock och kvinnor förväntas leva nästan tre år längre än män vid 65 års ålder.

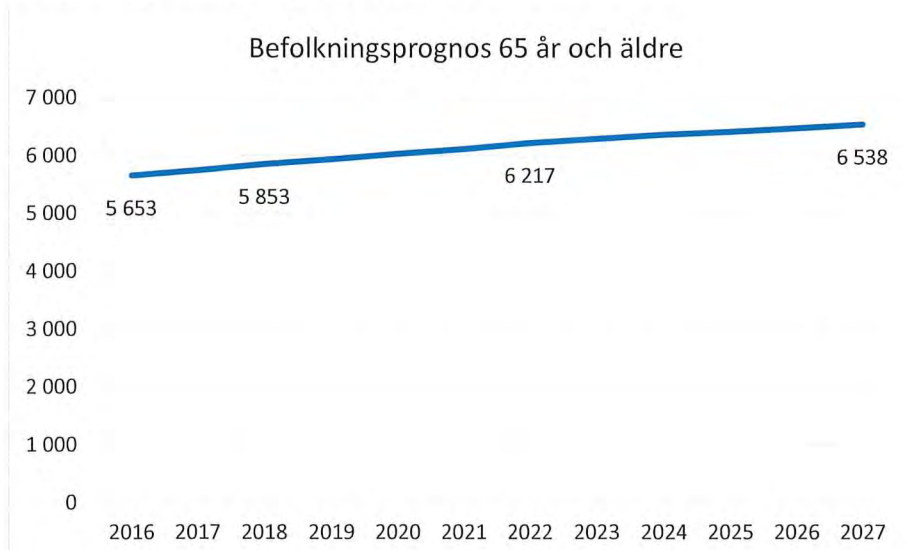
Östhammars kommun

Östhammars kommun har i förhållande till riket en större andel äldre invånare. I figuren nedan ses befolkningsstrukturen för kommunen uppdelat på män och kvinnor i förhållande till riket.

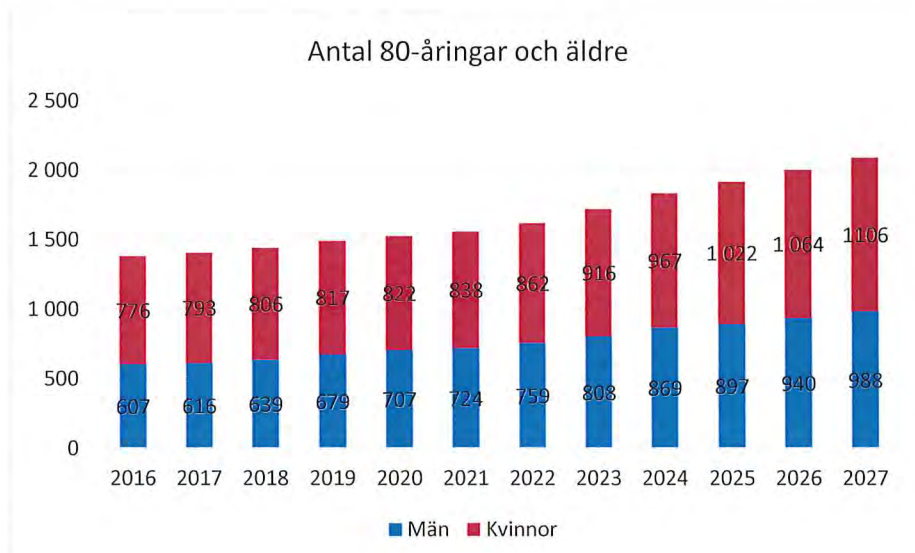
Andelen 65-åringar och äldre uppgår i Östhammars kommun till ca 26 procent medan genomsnittet för riket är ca 23 procent. Medelåldern i kommunen är ca 45 år jämfört med rikets ca 43 år.

Befolkningsutveckling i kommunen

Antalet 65-åringar och äldre beräknas öka från nuvarande ca 5 600 personer till ca 6 200 till år 2022 som äldreplanen sträcker sig till. Om tio år – år 2027 – beräknas antalet ha ökat med ytterligare ca 300 personer, till ca 6 500 65-åringar och äldre. Sett över en tioårsperiod beräknas således antalet 65-åringar och äldre öka med nära 1 000 personer.

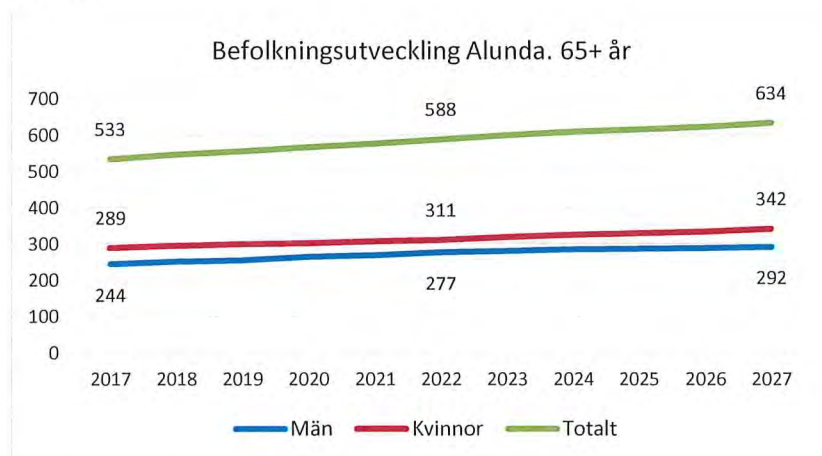
Av ökningen för 65-åringar och äldre svarar antalet 80-åringar och äldre för ca 680 personer mellan åren 2017-2027. Det motsvarar en ökning på nästan 50 procent för gruppen 80 år och äldre.

Merparten av 80-åringarna och äldre är kvinnor, det är dock männen som ökar mest under perioden 2017-2027, med ca 370 personer jämfört med ca 310 för kvinnorna.

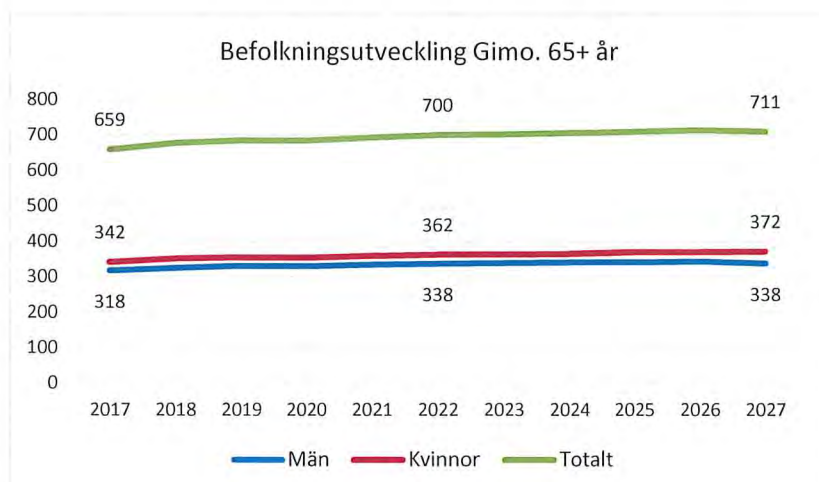
I det följande visas den prognostiserade befolkningsutvecklingen för olika delar av kommunen. Prognoser visas för varje tätort och även för landsbygden utanför tätorterna. Landsbygden är indelad i två områden, småorter och landsbygd inland och småorter och landsbygd kust. Figurerna visar den prognostiserade befolkningsutvecklingen totalt och uppdelat mellan män och kvinnor.

Alunda

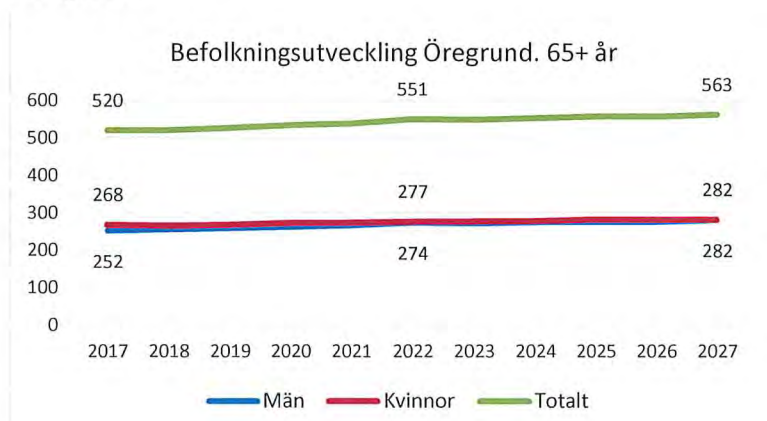
Antalet 65-åringar och äldre beräknas under den kommande tioårsperioden öka med ca 100 personer. Ökningstakten är ungefär lika mellan könen. Fram till 2022, så långt äldreplanen sträcker sig, beräknas ökningen till drygt 50 personer.

Gimo

I Gimo beräknas antalet 65-åringar och äldre öka med ca 40 personer till år 2022, därefter avtar ökningstakten och åren mellan 2022 och 2027 beräknas antalet 65-åringar och äldre öka med ytterligare tio personer där kvinnorna står för hela ökningen.

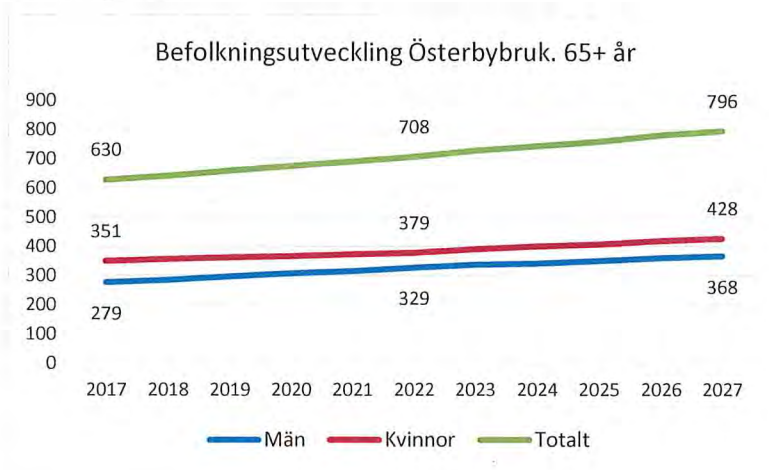
Öregrund

Under de kommande tio åren beräknas antalet 65-åringar och äldre öka med drygt 40 personer. Ökningen är något större för männen vilket innebär att det om tio år kommer att vara ungefär lika många män som kvinnor över 65 år i Öregrund.

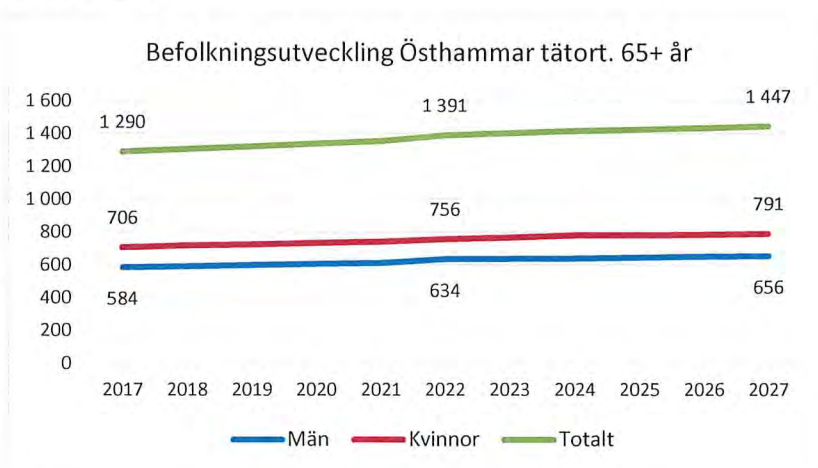

Österbybruk

I Österbybruk beräknas ökningen under den kommande tioårsperioden uppgå till ca 170 personer. Ökningstakten är ungefär lika mellan könen, skillnaden i antal mellan könen är dock förhållandevis stor. År 2022 kommer det att vara ca 700 personer över 65 år, jämfört med nuvarande ca 630.

Östhammar

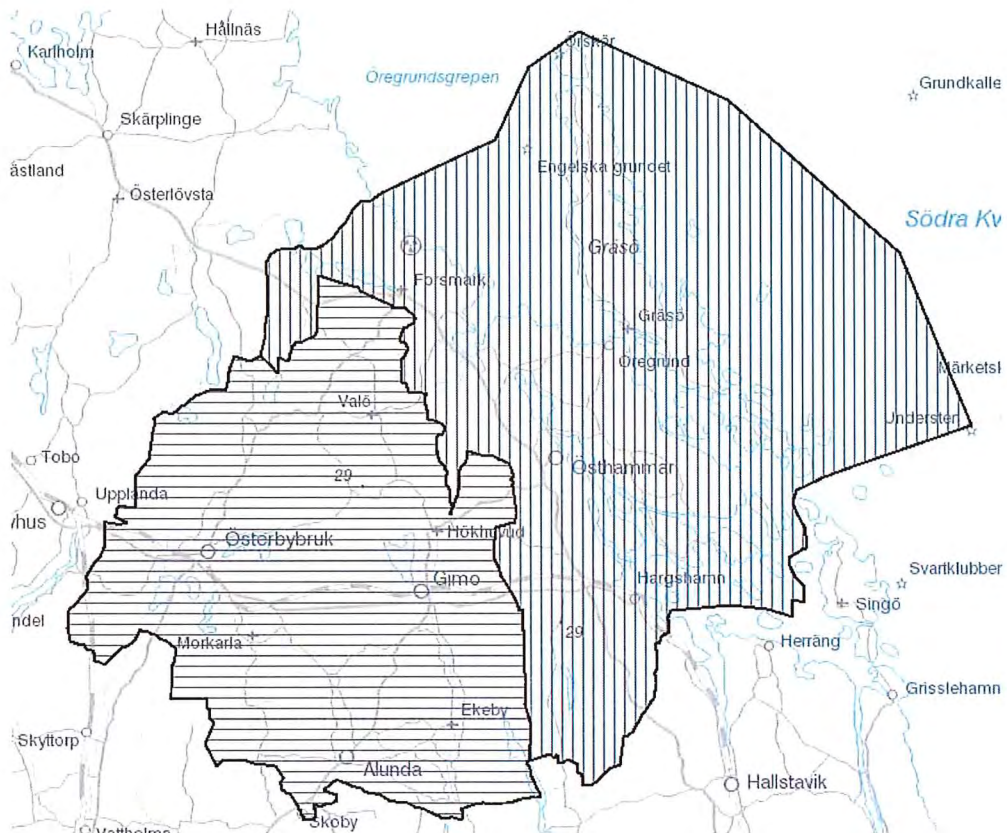

I Östhammars tätort beräknas antalet 65-åringar och äldre att öka med ca 160 personer under de kommande tio åren. Ökningen är något större för kvinnorna och skillnaden mellan könen i antal 65-åringar och äldre är relativt stor, mellan ca 120 personer i nuläget till ca 135 fler kvinnor än män om tio år.

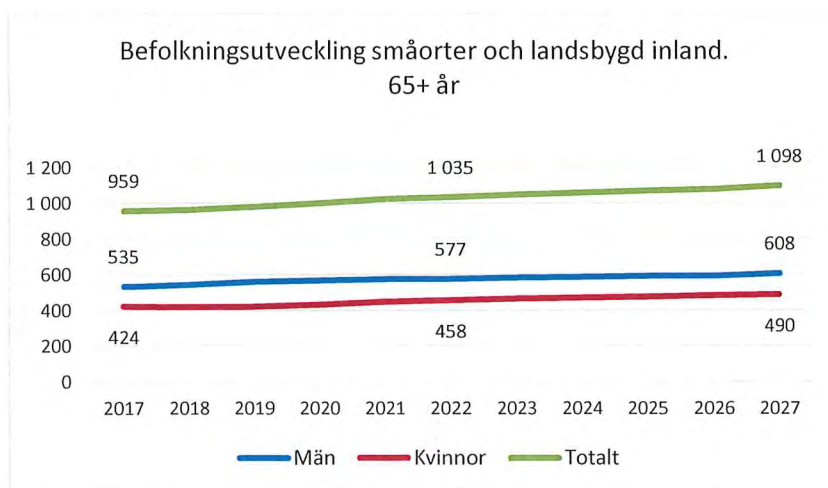
Småorter och landsbygd inland och kustland

Kartbilden nedan visar vilka områden som ingår i småorter och landsbygd inland respektive kustland. Tätorterna Östhammar, Öregrund, Gimo, Alunda och Österbybruk inom respektive område ska exkluderas. Valet att ha två geografiska block utöver de fem större tätorterna baseras främst på att serviceutbud och verksamheter såsom särskilda boenden finns i de fem större tätorterna. Gränsen mellan områdena är satt efter så kallade nyckelkodsområden, som statistiken är indelad efter.

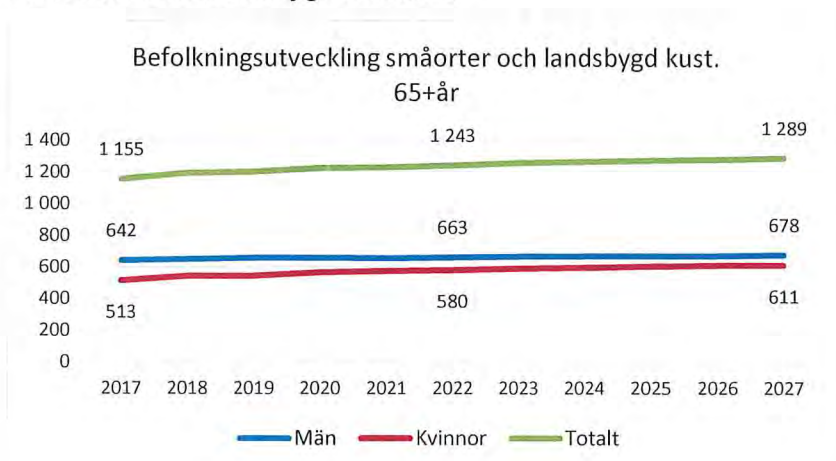

Småorter och landsbygd inland

Till skillnad från i de större tätorterna så är i inlandets småorter och landsbygd antalet män fler än antalet kvinnor. Under tioårsperioden beräknas antalet 65-åringar och äldre öka med ca 140 personer.

Småorter och landsbygd kustland

Även i kustlandets småorter och landsbygd är antalet män fler än kvinnorna. Antalet kvinnor över 65 år ökar dock snabbare än antalet män under de kommande tio åren. Totalt beräknas antalet 65-åringar och äldre öka med ca 130 personer under de kommande tio åren. Fram till år 2022 beräknas ökningen till ca 90 personer.

Slutsatser angående befolkningsutveckling och befolkningsstruktur

Jämfört med riket har Östhammars kommun en större andel invånare 65 år och äldre. Antalet och andelen invånare över 65 år kommer att öka under de närmaste tio åren. Vid planperiodens slut, år 2022, kommer det att vara 600 fler personer över 65 år och om tio år kommer det enligt befolkningsprognoserna att vara ca 1 000 fler invånare som är över 65 år.

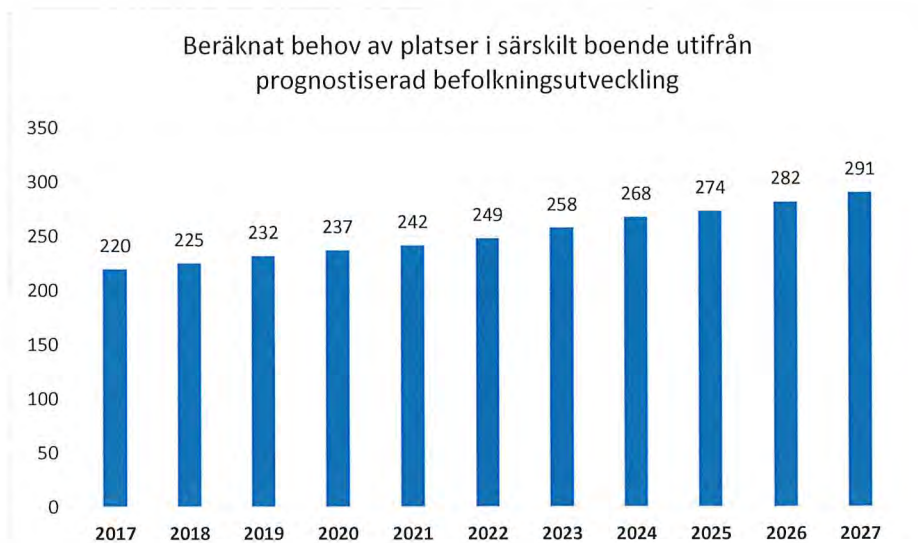
Åldersfördelningen skiljer sig något åt mellan tätorterna. Östhammar och Öregrund har en större andel äldre invånare än de övriga tätorterna. En förklaring till detta kan vara att kustområdet har en inflyttning av personer som flyttar till sitt fritidshus efter pensionen.

I tätorterna är det fler kvinnor än män över 65 år medan det i de mindre tätorterna och landsbygden är motsatt förhållande.

I kommunen finns många invånare med ursprung i andra länder. Sammanlagt är det ca 1 500 personer över 65 år som är födda utomlands.

Särskilt boende

Utifrån det antal personer som den 31/12 år 2016 bodde på ett särskilt boende så kan framtida behov och efterfrågan beräknas med hänsyn till prognostiserad befolkningsutveckling. Nedanstående bild visar det beräknade antalet personer i särskilt boende.

Enligt tillgänglig statistik finns i kommunen 230 platser i särskilt boende. Det betyder att det för att tillgodose de behovsanspråk som den beräknade befolkningsutvecklingen innebär, skulle behövas ett tillskott på ca 60 platser till år 2027.

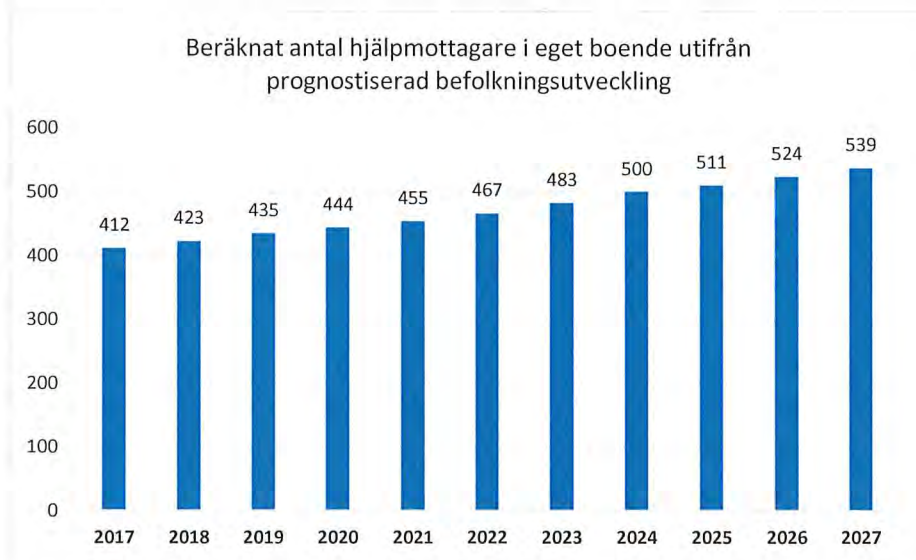
I tabellen nedan visas antal invånare över 65 år per plats i ett särskilt boende. Beräkningarna utgår från det prognostiserade antalet invånare 65 år och äldre år 2022. I beräkningarna har invånarantalet för kustlandets småorter och landsbygd räknats in i Östhammar och Öregrund och inlandets småorter och landsbygd har inkluderats i Alunda, Gimo och Österbybruk eftersom det är på dessa orter det finns särskilda boenden för äldre. Småorterna och landsbygdens invånare har antagits fördelas jämt mellan tätorterna. Syftet är att få en indikation på var behovet av ytterligare platser är störst.

	Antal invånare tätort	Antal invånare småorter och landsbygd	Summa invånare 65 år och äldre	Boendeplatser	Invånare per plats särskilt boende
Alunda	588	1035/3=345	933	53	17,6
Gimo	700	1035/3=345	1045	46	22,7
Österbybruk	708	1035/3=345	1053	50	21,1
Öregrund	551	1243/2=622	1173	23	51,0
Östhammar	1391	1243/2=622	2013	60	33,6

I Öregrund inklusive småorter och landsbygd i kustlandet går det 51 invånare över 65 år per plats i särskilt boende – vilket är flest. Detta skulle indikera att utbyggnadsbehovet är störst i Öregrundsområdet.

Hjälpinsatser i eget boende

Vid årsskiftet 2016/2017 var det 412 personer som hade hjälpinsatser¹ i eget boende. Samma andel hjälpmottagare i förhållande till antalet invånare innebär att befolkningsökningen medför en ökning av antalet hjälpmottagare med drygt 50 personer till år 2022 och med knappt 130 personer till år 2027.

Faktorer som påverkar möjligheter till ett gott liv som äldre

En rad faktorer påverkar möjligheterna till ett gott liv som äldre. Vi lever allt längre vilket innebär att livet som pensionär har ändrats, från att ha varit en kortare tid i livet till att nu innefatta en stor del av livet.

Enligt Socialstyrelsens folkhälsorapport motionerar dagens äldre betydligt mer än tidigare generationer. Rökning har sedan länge minskat bland äldre män, men inte bland äldre kvinnor. Över hälften av både kvinnor och män över pensionsåldern är överviktiga, men bland de äldsta finns också många underviktiga. Undersökningar av självskattad alkoholkonsumtion visar att de äldre människors konsumtion har ökat under senare år, medan kvinnornas inte har förändrats. Dödligheten i alkoholrelaterade diagnoser har ökat sedan början av 1990-talet bland personer i åldern 65–74 år.

Att stärka det friska och förebygga ohälsa är viktiga strategier för ett hälsosamt åldrande. Forskningen betonar framför allt fyra områden för att uppnå detta:

- social gemenskap och stöd,
- meningsfullhet,
- fysisk aktivitet
- goda matvanor

¹ Inklusive ledsagning och avlösning

Statens folkhälsoinstitut konstaterar att insatser på dessa områden leder till både ökad livskvalitet för individen och till samhällsekonomiska vinster. Social gemenskap och stöd har positiva effekter på hälsa och välbefinnande även i hög ålder. Att vara delaktig, känna sig behövd och uppleva att det man gör är meningsfullt påverkar åldrande och engagemanget i sin egen hälsa. Hälsovinsterna av motion är i stort sett desamma för äldre personer som för övriga. Goda matvanor och trivsamma måltider har stor betydelse för hälsa och välbefinnande. Metoder där deltagarna gör praktiska aktiviteter kring mat, exempelvis matlagningskurser, samt information, tips och recept anpassade till äldre ger effekt på beteendet.

Ett hälsosamt åldrande innebär inte i första hand att undvika sjukdomar och funktionshinder utan handlar om att fortsätta att utvecklas, att ha en positiv relation till andra människor, få bestämma över sig själv och känna meningsfullhet. Att vara en del i ett socialt sammanhang, vara fortsatt fysiskt aktiv, ha en hälsosam kosthållning och vara måttlig med alkohol och tobak bidrar till ett hälsosamt åldrande.

Utredningen ”Nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen” konstaterar att vi blir allt äldre och lever längre innan vi får olika sjukdomstillstånd. Medellivslängden är nu 84 år för kvinnor och drygt 80 år för män men tendensen är att medellivslängden kommer att fortsätta öka för båda grupperna. Trots att vi blir allt äldre uppger många äldre att de har en bra hälsa. Faktorer som sociala relationer, aktivitet, självbestämmande och känsla av mening har betydelse för upplevelsen av ett hälsosamt åldrande. Dödligheten i vissa sjukdomar minskar och förväntas fortsätta göra det. Förekomsten av demenssjukdomar förväntas dock öka då fler kommer att uppnå den ålder då dessa uppträder mer frekvent. Olika livsstilsfaktorer, som fysisk aktivitet, kost, rökning, stress och alkoholvanor påverkar äldres hälsa. Psykisk ohälsa är utbredd bland äldre. Det återstår att se vad den allt snabbare utvecklingen av medicinska landvinningar, teknisk utveckling och välstånd kommer att betyda för hälsa och livstillfredsställelse hos framtidens äldre.

Kostnadsaspekter

Det är inte bara befolkningsförändringar som påverkar kostnadsutvecklingen för vård och omsorg. Historiskt sett har andra faktorer haft större betydelse: landets välstånd och inkomstutveckling, den medicinsk-teknologiska utvecklingen, ändrade behandlingsmönster, ökade förväntningar och krav på tjänsternas innehåll och kvalitet samt tillgången till personal med olika kvalifikationer. Kostnadsutvecklingen beror således på en kombination av att befolkningens sammansättning förändras, att välståndet ökar och medicinteknologiska landvinningar (som i sin tur kan vara beroende av landets ekonomiska situation).

Förändringar av medicinteknologin påverkar kostnadsutvecklingen på olika sätt. Den ger möjligheter till nya behandlingar som tidigare inte varit möjliga. Diagnostiska metoder utvecklas och fler kan få rätt diagnos eller kortare behandlingstider, vilket i sin tur kan öka antalet som får sjukvård. Detta leder dock ofta till ett större behov av personal med specialistkompetens (och högre lön). Teknologiska framsteg kan även vara kostnadsbesparande genom att kostnaderna för behandlingar minskar, dvs det blir billigare att ge behandling.

Delaktighet och inflytande

Samma möjligheter till delaktighet och inflytande i samhället ska finnas oavsett ålder.

En grundläggande förutsättning för kommuninvånarnas delaktighet och inflytande är att det finns information om kommunens verksamheter, tjänster och planer. Informationen ska vara tydlig, lättillgänglig och aktuell och finnas på olika språk och i olika format, som exempelvis uppläst text, information via webb eller tidningar.

För att göra rätt saker är det också viktigt att fråga efter och lyssna till synpunkter och önskemål från de äldre.

Möjlighet finns att genom att ta kontakt med kommunens kundtjänst Östhammar Direkt föra fram synpunkter eller klagomål eller genom att använda ett webbaserat formulär lämna en synpunkt till Östhammar Direkt.

Socialförvaltningen har ett system för synpunktshantering. Synpunkter på verksamheten kan lämnas via telefon, e-post eller genom att fylla i en särskild blankett. Efter att synpunkten registrerats lämnas den vidare till berörd chef. Synpunkterna kan sedan användas för att förbättra verksamheten.

Östhammars kommun är förvaltningsområde för finska och har därmed ett särskilt ansvar för att värna om det finska språket och kulturen. Det betyder bland annat att man som kommuninvånare har rätt att använda finska i kontakterna med kommunen och har rätt till information och service på finska inom äldreomsorgen.

I kommunen finns ca 1500 personer över 65 år som har utländskt ursprung. Antalet kommer att öka i takt med att befolkningen åldras. Detta ställer krav på att informations- och serviceinsatser anpassas så att delaktighet och inflytande möjliggörs även för denna grupp.

Det kommunala pensionärsrådet är ett organ för överläggningar, samråd och ömsesidig information mellan företrädare för äldre och kommunens styrelse och nämnder. Rådets ledamöter består av politiker och representanter från pensionärsföreningar. I kommunens organisation finns rådet knutet till kommunstyrelsen. Rådet sammanträder fyra gånger per år.

Sammanfattande synpunkter på delaktighet och inflytande från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.

- Det ska vara lätt att komma i kontakt med kommunen och hitta rätt information.
- Information ska finnas på flera olika sätt.
- Få hjälp med att fylla i blanketter på en mötesplats, ex vis biblioteket
- Datorkurser för äldre.
- En myndighetslots för hjälp med myndighetskontakter.
- Säkra och enkla e-tjänster för att underlätta invånarnas kontakter med kommunen
- Ge äldre möjlighet att välja omsorg med stöd av välfärdsteknik
- På särskilda boenden och mötesplatser tillhandahålla internetuppkoppling så att äldre kan hålla kontakt med anhöriga och ta del av digitala tjänster

Under planperioden ska Östhammars kommun:

- Se till att det är enkelt att komma i kontakt med kommunen.
- Tillse att information från kommunen är lättillgänglig och lätt att förstå.
- Säkerställa att information finns på flera olika språk.
- Underlätta möjligheterna för invånarna att ta del av digitala tjänster.
- Tillse att en dialog skapas mellan nämnder och kommuninvånare inför genomgripande förändringar.

Fysisk planering

Infrastruktur och trafikplanering

Goda kommunikationer som är tillgängliga och säkra är en förutsättning för ett självständigt liv. Möjligheterna att som äldre ta sig till serviceinrättningar, affärer och vårdinrättningar ska vara lika goda som för andra åldersgrupper.

I kommunens Översiktsplan 2016 identifieras fem inriktningsmål varav ett benämns ”flexibla kommunikationer”. Av översiktsplanen framgår att kommunikationer har stor betydelse för kommunen och att det handlar om att tänka på nya sätt och hitta flexibla lösningar för att skapa goda kommunikationer. Exempel på detta som anges är välfungerande kommunikationsnoder med busstationer, cykelstråk, pendlarparkeringar och anropsstyrd trafik. Det framhålls även att bra och heltäckande bredband skapar förutsättningar att verka och bo lokalt, även i kustområdet och på landsbygden.

Digital infrastruktur, välfärdsteknologi

Intresset hos äldre och anhöriga för teknikstöd som gör vardagen enklare samt ökar tillgängligheten växer för varje dag som går. Teknologi och nya tjänster i form av insatser och hjälpmedel kan ge ett bättre vardagsliv och tryggare boende för äldre. Utvecklingsområden kan vara utrustning i bostaden för skötsel av personlig hygien, planeringshjälp eller ”kom ihåg hjälp”, telefon, tv eller annan kommunikation. Andra områden kan vara förflyttning inomhus eller utomhus, utbud av och nya kombinationer av mobila tjänster både för varor och för service. Smarta appar och hjälpredor, pålitlig automatik, en enkel fjärrkontroll eller attraktiva tjänsteutbud kan vara intressanta för anhöriga och närstående till äldre. Med bättre och mer användarvänlig teknik i bostäder ges bättre förutsättningar för många äldre att långt upp i ålder bo bekvämt och tryggt. Många äldre anammar det digitala samhället. Men för de som inte är vana vid att använda teknik och it så ska det finnas möjlighet att lära sig. Bland annat kan äldre lära äldre, eller så kan den yngre it-vana generationen ställa upp som volontärer för att lära de äldre om teknik och it.

Utredningen ”Nationell kvalitetsplan för äldre” konstaterar att användningen av informationsteknologi bland äldre har ökat kontinuerligt. Skillnaderna är dock större mellan yngre äldre och de allra äldsta än mellan yngre och äldre. Av de äldsta, över 75 år, är det enligt en undersökning fyra av fem som uppger att de inte känner sig delaktiga i informationssamhället och att förändringarna har gått för långt. Enligt utredningen kan man förvänta sig ett ökat användande när yngre äldre, som nu är de mest frekventa användarna av informationsteknologi, åldras men samtidigt, med den teknikutveckling som kontinuerligt äger rum och som yngre mer påtagligt är delaktiga i då de är aktiva på arbetsmarknaden, är risken stor att skillnaderna till viss del upprätthålls.

Färdtjänst

Färdtjänst är särskilt anordnade transporter för personer med funktionshinder. Den som är folkbokförd i Östhammars kommun kan beviljas färdtjänst i kommunen. Resor kan beställas alla dagar mellan kl 08.00 och 17.00, senast dagen innan avresedagen. Möjlighet finns att beställa en resa samma dag, men man får då resa i mån av plats och till förhöjd avgift. På grund av samordning kan resor senare- eller tidigareläggas med 60 minuter. Hämtningstiden meddelas vid beställningen. Den totala restiden kan som mest fördubblas på grund av samordning, men kan aldrig förlängas med mer än 60 minuter.

Östhammars kommun har avtalat med ett företag om att de ska utföra färdtjänstresor. Kommunen har även avtalat om att chauffören ska iaktta respekt för den resandes integritet och självbestämmande, vilket bl a innebär ett artigt uppträdande, personlig hjälp i och ur fordonet liksom hjälp med i- och urlastning av hjälpmedel och övrigt bagage. Chauffören ska även utifrån den resandes behov ge hjälp till och från resstart/resmål (exempelvis från bostad till taxi/från taxi till butiksdörr) samt se till att resan utförs på ett komfortabelt och trafiksäkert sätt.

Den som har ett stort och varaktigt funktionshinder kan ansöka om riksfärdtjänst för resor utanför kommunen (max 60 mil).

Utemiljöer och fritid

Att vistas utomhus i naturen ger goda hälsoeffekter och många undersökningar visar att människor mår bra i miljöer som innehåller lövträd, blommande vilda växter, fåglar och vatten. I kommunens arbete med boendemiljöer för äldre, såväl eget boende som olika typer av vård- och omsorgsboenden ska kommunen planera nya och utveckla befintliga boendemiljöer så att både byggnaderna och omgivningarna skapar läkande och inspirerande miljöer och samtidigt bidrar till biologisk mångfald.

Genom att i anslutning till alla boendetyper utveckla närmiljöer med gröna, varierade och flerskiktade naturvärden i form av innergårdar och närliggande parkmiljöer, ges både äldre och övriga närboende/besökare goda förutsättningar att uppleva naturen nära. Varierade och flerskiktade miljöer omfattar en blandning av gräsytor, träd, buskar, blommande växter, vatten etc. Att göra miljöerna tillgängliga och trygga genom sittplatser, bra val av beläggning på de hårdgjorda ytor som behövs för framkomlighet, utformning av belysning m m är en förutsättning för att alla ska kunna tillgodogöra sig de gröna miljöerna.

I likhet med beskrivningen av hälsovinster genom att utveckla och stärka gröna värden i nära anslutning till boendemiljöerna, kan även andra mötesplatser utomhus öka livskvaliteten och ge en förbättrad hälsa för kommunens invånare, såväl äldre som yngre.

Stadsparker och tätortsnära strövområden, med uppmuntran till rörelse genom markerade stigar, utegym, boulevaner, lekplatser, fria ytor, sittplatser för paus mellan aktiviteter m m samt med anpassningar för personer med funktionsnedsättningar, ger möjlighet att uppleva naturen samtidigt som de har starka sociala värden. Dessa områden kan fungera som

spännande mötesplatser som varierar med årstiderna och kan öka folkhälsan hos både äldre och unga.

Även strövområden och naturområden längre från tätorter och byar bör så långt möjligt tillgängliggöras; genom beskrivning av möjlighet till kollektiva färdmedel till platsen, beskrivning av vilka tillgänglighetsanpassningar som finns i området samt utmärkning av stigar för att uppmuntra till rörelse och aktivitet. Här har samverkan med Upplandsstiftelsen en viktig roll för utveckling och bättre tillgänglighet till naturområden och friluftsliv.

Sammanfattade synpunkter på fysisk planering från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.

- Det ska finnas säkra gång- och cykelvägar samt trottoarer. God tillgänglighet.
- Trafiklösningarna i de centrala delarna av tätorten ska vara säkra.
- Underhåll, belysning, sandning och snöröjning ska vara god.
- Det ska finnas sittplatser längs promenadstråk så att man kan vila.
- Det ska finnas goda parkeringsmöjligheter för besök och pendlare.
- Regionbussarna ska ha fortsatt bra turtäthet samt vara prisvärda (inkl. sjukresor).
- Det ska finnas tillgång till fungerande färdtjänst och det ska gå att beställa samma dag.
- Det ska finnas säker tillgång till internet, även på landsbygden och kommunikationen ska säkerställas även när kopparnätet inte finns.
- Det ska finnas goda möjligheter att genom god tillgänglighet komma ut i naturen.
- Driften av befintliga fritidsanläggningar ska säkerställas.
- Det ska finnas möjlighet att träna för alla, även för personer med särskilda behov och funktionsnedsättningar
- Naturstigar med god tillgänglighet ska finnas
- Det ska finnas tillgång till gym, både inomhus och utomhus
- Tillgång till simhall och varmvattenbad.

Under planperioden ska Östhammars kommun:

- Säkerställa att det i kommunens fysiska planering tas hänsyn till funktionsnedsatta äldres särskilda behov.
- Aktivt bevaka och nyttiggöra utvecklingen av teknik och hjälpmedel som kan bidra till äldres självständighet och välmående.
- Tillse att tillgänglighet och säkerhet beaktas vid såväl planering, iordningsställande som underhåll av kommunens anläggningar och tillgångar.
- Erbjuder goda och säkra kommunikationer med hög grad av tillgänglighet.
- Säkerställa att färdtjänsten är lättillgänglig, säker och komfortabel.
- Se till att det finns säker tillgång till internet.
- Skapa bra möjligheter att genom god tillgänglighet komma ut i naturen, till ett aktivt friluftsliv och motionsaktiviteter.
- Fortsätta och utveckla samverkan med organisationer för tillgänglighetsarbetet.

Bostäder

Varje kommun ska enligt Lagen om bostadsförsörjning ha riktlinjer för bostadsförsörjningen i kommunen. Syftet ska vara att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och för att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs.

Ett boende representerar trygghet, omsorg och självständighet. För de allra flesta påverkar den egna bostadssituationen livskvalitén i väldigt stor utsträckning. Önskemålen för ens boende ser olika ut och förändras även över tid, men möjlighet till att själv bestämma hur och var man ska bo är en central del i människors välbefinnande.

Flyttfrekvensen bland äldre är generellt låg. Den låga flyttfrekvensen beror inte bara på ett sinande utbud av bostäder anpassade för äldre. Allt fler personer bor kvar i hemmet högre upp i åldrarna än tidigare. Detta är ett resultat av den förbättrade hälsan och funktionsförmågan bland äldre och en medveten politik från samhällets sida att styra över vårdresurser från olika former av institutionsboenden till möjligheter att bo kvar i hemmet. Detta har skett genom en utökning av hemtjänsten och, i allt högre grad, genom att förlita sig på ett ökat stöd från nära anhörigas sida. Många av dagens äldre vill också bo kvar i sin nuvarande bostad.

Av kommunens Översiktsplan 2016 framgår att det råder bostadsbrist i kommunen. Det stora antalet villor i förhållande till andra bostadsformer låser läget genom att omflyttningen blir låg. Detta förstärks genom tätortsstrukturen som delar upp bostadsmarknaden i flera mindre delar. Den som vill byta bostad söker oftast alternativ på den egna boendeorten. I översiktsplanen lyfts även fram att kommunens roll när det gäller bostadsbyggande är att identifiera behov, skapa planberedskap och via stiftelsen Östhammarshem möta delar av den efterfrågan som gäller hyreslägenheter, serviceboenden och andra profilboenden. Kommunen kan också köpa in och sedan anvisa och sälja mark för exploatering.

För att utveckla bostadsbeståndet behöver bostadsmarknadens aktörer samverka. Genom att exempelvis komplettera en lämplig fastighet med personal och service kan ett trygghetsboende komma till stånd.

Kommunens ska enligt socialtjänstlagen bland annat verka för att äldre får möjlighet att leva och bo självständigt. Kommunen ska därför inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre som behöver särskilt stöd. Dessa boendeformer brukar allmänt kallas särskilt boende, servicehus och liknande.

Särskilt boende är ett boende för de som har ett stort och omfattande behov av tillsyn och omvårdnad. På ett särskilt boende finns det personal dygnet runt. Det finns även tillgång till sjuksköterska, läkare, arbetsterapeut och sjukgymnast. Den boende har en egen lägenhet eller eget rum, men det finns också gemensamma utrymmen för sällskap och aktiviteter. I alla särskilda boenden i kommunen finns boendeenheter för personer med demenssjukdom.

Följande särskilda boenden finns i kommunen. Antal platser och ort.

Alunda	Gimo	Öregrund	Österbybruk	Östhammar	TOTALT
53	46	23	50	60	230

Växelboende och korttidsvistelse är två *tillfälliga* boendeformer. Där kan äldre bo i samband med sjukhusvistelse eller för att närstående ska få avlastning. I kommunen finns 28 korttidsplatser.

Det finns även *trygghetsbostäder* och *seniorbostäder*, som däremot inte kräver något biståndsbeslut från kommunen. Det betyder att bostäderna överbryggar glappet mellan vanligt boende och särskilda boenden med heldygnsomsorg. Trygghetsbostäder och seniorbostäder kräver alltså *inte* biståndsbeslut enligt socialtjänstlagen från kommunen.

De som bor i en seniorbostad eller en trygghetsbostad får vård och omsorg genom hemtjänst och hemsjukvård, det vill säga på samma villkor som den som bor i en vanlig privatbostad.

Trygghetsbostäder är enligt Boverkets beskrivning en så kallad mellanboendeform som överbryggar glappet mellan vanligt boende och särskilda boenden med heldygnsomsorg. Trygghetsbostäder ska ses som ett alternativ för att ge de äldre som önskar, tillgång till större gemenskap och trygghet. Ett trygghetsboende är ett ordinärt boende med utökad service som kan innefatta trygghetsvård och gemensamma utrymmen. Till skillnad från ett särskilt boende med heltidstillsyn och som är biståndsbedömt sköter man sig själv precis som i en vanlig lägenhet, med allt vad det innebär att bjuda hem vänner, anordna middagar, diska och städa. Ett trygghetsboende erbjuder mötesplatser och kontaktpunkter för äldre som möjliggör för de äldre att behålla ett socialt och aktivt liv. Genom att delta i husets sociala aktiviteter eller utnyttja de gemensamma utrymmena har man möjligheten att träffa de andra som bor i huset. I de gemensamma matsalarna kan man även äta middag tillsammans med de andra i boendet.

I Alunda finns ett *trygghetsboende* med åtta mindre lägenheter av typ 1 rum och kök, samt 2 rum och kök. Till lägenheterna finns flera tillhörande gemensamhetsutrymmen, där man kan ordna mottagning för släkt och vänner och grannar. Man ska ha fyllt 70 år för att få möjlighet att teckna kontrakt.

Boverket beskriver *seniorbostäder* som helt vanliga bostäder med ökad möjlighet till gemenskap – det ska vara ett enkelt och bekvämt boende att kunna åldras i. Det finns olika benämningar på seniorboenden, exempelvis plusboende, livsstilsboende eller boendegemenskaper. Utbudet styrs i huvudsak av byggansvarigas bedömningar av efterfrågan och betalningsförmåga men även genom enskilda personers eller grupperns initiativ. Seniorbostäder upplåts med hyresrätt, bostadsrätt eller kooperativ hyresrätt. Seniorbostad skaffar man genom bostadsförmedling/bostadskö, köp av bostadsrätt, medlemskap i kooperativ hyresrättsförening eller motsvarande.

Seniorbostäder avsedda för personer 55 år och äldre finns på flera ställen i kommunen. På Parkvägen i Österbybruk finns fem lägenheter, samtliga med 1 rum och kök utan balkong. På Filmvägen i Österbybruk finns 23 lägenheter i storlekarna 1 rum och kök - 3 rum och kök.

Alla har balkong eller uteplats. En gillestuga står till förfogande för den som vill bjuda till fest för släkt och vänner. Här finns även möjlighet till övernattnig för långväga gäster. I *Gimo* finns 24 lägenheter som ligger i två hus. Här finns hiss och lägenheterna har stora inglasade balkonger. En gillestuga finns till förfogande och även möjlighet till övernattnig för långväga gäster. Lägenheterna finns i storlekarna 1-3 rum och kök. I *Öregrund* finns 18 lägenheter fördelade på 2-3 rum och kök och alla lägenheter har balkong. På Norra Tullportsgatan i *Östhammar* finns 18 lägenheter i storlekarna 1-3 rum och kök. Lägenheterna ligger i fyra olika hus, byggda 1991. I ett av husen finns hiss. Här finns även tvättstuga och en gemensamhetslokal. Alla lägenheterna har inglasade balkonger/uteplatser. På Prästgatan i *Östhammar* finns 40 lägenheter i storlekarna 2-3 rum och kök, 26 av lägenheterna disponeras av kommunen som servicelägenheter (se nedan). I ett av husen finns tvättstuga och en gillestuga. Här finns även möjlighet till övernattnig för långväga gäster.

En *servicelägenhet* är en bostad som till viss del är anpassad till personer med funktionshinder. Lägenheterna finns till exempel på markplan eller är utrustade med hiss. Lägenheterna är i storleken 1 rum och kokvrå till 2 rum och kök. Det finns ingen tillgång till gemensam service eller personalstöd. Hyresgästen får själv möblera din lägenhet. I kommunen finns servicelägenheter i *Öregrund* (38 lgh), *Östhammar* (37 lgh), *Gimo* (14 lgh), *Österbybruk* (21 lgh) och *Hargshamn* (7 lgh).

Kvarboende, bostadsanpassning

Många kommuner tillämpar en kvarboendepincip med tanken om att äldre så långt det är möjligt ska kunna bo kvar i det egna hemmet. Som resultat av detta och ökat stöd i hemmet ökar andelen med hemtjänst och andelen med särskilt boende minskar i många kommuner. Möjligheten att skjuta upp äldres flytt till särskilt boende med endast ett antal månader kan ur ett längre perspektiv ha stor påverkan på såväl kostnadsutveckling som bostadsbehov. Den tekniska utvecklingen är nära sammanbunden med hur detta utvecklas. Socioekonomiska kalkyler har visat att bostadsanpassning i det egna hemmet, med resultatet att flytten till särskilt boende förskjuts med några månader, har stor påverkan på det totala behovet och kostnaden.

Hur nybyggnation av lägenheter i det ordinarie bostadsbeståndet sker idag kan också påverka behovet av särskilt anpassade lägenheter framöver. Om det redan från början går att säkerställa att lägenheterna utformas för att passa äldre (tröskelfritt, dusch, övriga utrymmen) kan behovet av särskilda bostäder påverkas och förskjutas. Detta inkluderar även hänsynstagande till service i närområdet, utemiljöer, med mera.

Sammanfattade synpunkter på bostäder från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.

- Det ska finnas valfrihet mellan flera olika boendeformer.
- Det ska finnas trygghetsboende/lägenheter med anpassade inslag såsom gemensamhetslokal på orten.
- Det ska finnas möjlighet till social gemenskap i anslutning till boendet. Boendets utemiljö ska vara fin och gärna ha utbud av aktiviteter.

- Bostäderna ska placeras så att det är nära till service.
- Det ska vara god tillgänglighet i och till bostäder.
- Man ska kunna ha husdjur i alla boendeformer.
- Det ska finnas wifi på särskilda boenden
- Boendekostnaderna ska vara rimliga.
- Det ska gå att bo kvar på den ort där man bor och i sitt eget hem så länge man vill.

Under planperioden ska Östhammars kommun:

- Säkerställa att flera alternativ finns i utbudet av boendeformer för äldre.
- Skapa förutsättningar för byggande av seniorbostäder/trygghetsbostäder inom ramen för kommunens ansvar för bostadsförsörjningen.
- Uppmuntra och göra det attraktivt för företag, föreningar och kooperativa aktörer att etablera, förvalta och driva boenden avsedda för äldre.
- Tydliggöra ansvarsstrukturen för planering, byggande och förvaltning av bostäder för äldre.

Kultur och mötesplatser

Att vara socialt aktiv och ha en meningsfull uppgift har betydelse för folkhälsan och välbefinnandet och minskar risken att drabbas av psykisk ohälsa och att i förtid utveckla demenssjukdom. Det är därför viktigt att på olika sätt stödja och stimulera tillkomsten av öppna verksamheter för samvaro och aktiviteter.

Kultur

Kultur i alla dess former har i ett flertal undersökningar visat sig vara viktigt för en ökad livskvalitet.

Tillgången till kulturella upplevelser är en självklarhet för alla åldrar. Musik, böcker och konst innebär en ökad livskvalitet för många äldre. Musikaliska upplevelser kan skapa gemenskap och vara ett sätt att nå människor som annars har svårt att kommunicera. Deltagande i olika former av kulturella verksamheter kan minska depression, öka gemenskap och kommunikationsförmågan. Kulturaktiviteter kan vara bra sätt att skapa möten mellan människor i olika åldrar.

Mötesplatser

Att bli äldre kan innebära färre sociala relationer än tidigare. Samtidigt vet man att tillgången till ett socialt nätverk ger bättre hälsa. Att besöka en mötesplats för äldre kan vara ett sätt att utöka sitt sociala nätverk.

Resultat från den nationella folkhälsoenkäten "Hälsa på lika villkor" visar att ju högre ålder, desto färre är det i befolkningen som tycker sig ha en god hälsa. Samma utveckling gäller för det sociala deltagandet i samhällslivet, som minskar markant bland de äldsta i enkätstudien. Exempel på plats där socialt deltagande kan äga rum är studiecirkel/kurs, teater/bio, konstutställning, sportutställning, offentlig utställning (danstillställning eller liknande), större släktsammankomst eller privat fest.

Att vara delaktig i samhället betyder mycket för det sociala och samhällsliga inflytandet, vilket i sin tur är grunden för jämlik hälsa. Olika former av mötesplatser är exempel på miljöer där äldre fortsatt kan delta aktivt i samhällslivet. Det är en god investering i hälsa som bidrar till både sociala nätverk och till att skapa en mening i tillvaron.

Ofta är det redan aktiva personer som besöker mötesplatser och aktiverar sig på olika sätt, det är därför viktigt att nå dem som inte redan är aktiva. Innehållet i mötesplatserna kan därför behöva utvecklas och anpassas så att det attraherar även de som inte redan är aktiva.

I kommunen finns mötesplatser i Alunda, Gimo, Österbybruk, Öregrund och Östhammar. Exempel på aktiviteter som anordnas är musikunderhållning, gymnastik, andakt, berättardagar, teateruppvisning, filmvisning med mera. Det är även en träffpunkt för anhöriga att kunna träffa andra människor i samma situation.

Kulturhuset Storbrunn i Östhammar som beräknas stå klart hösten 2018, har som ambition att vara en mötesplats för alla och främja möten mellan olika åldersgrupper.

Sammanfattade synpunkter på kultur och mötesplatser från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.

- Det ska finnas tillgängliga samlingslokaler till rimlig hyra och med bra faciliteter.
- Bibliotek ska finnas och ha bra öppettider
- Biblioteksfilial på särskilt boende
- Det ska finnas aktiviteter för äldre utifrån var och ens förutsättningar. Blandat utbud. Studiecirklar, bio, kör, musik, dans.
- Kultur i vården ska fortsätta att finnas och utvecklas.
- Det ska finnas möjlighet till utevistelse
- Det är viktigt med tillgång till mötesplatser för att motverka ensamhet för äldre.
- Insatser från frivilliga ska möjliggöras och stimuleras.
- Biblioteken har en viktig roll som mötesplats.

Under planperioden ska Östhammars kommun:

- Se över och vid behov förbättra tillgängligheten i kommunens egna verksamheter och på allmänna platser.
- Säkerställa att det finns ett rikt och varierat utbud av kulturaktiviteter med god tillgänglighet.
- Fortsätta att utveckla verksamheten inom "Kultur i vården".
- Tillse att mötesplatser finns tillgängliga oavsett var man bor i kommunen.
- Stimulera frivilliga insatser för att motverka ensamhet.
- Genomföra en översyn av möjligheterna för organisationer och föreningar att använda kommunens lokaler.

Omsorg och service

Omsorg

Kommunens omsorg och vård av äldre ska kännetecknas av trygghet, delaktighet och ett värdigt och positivt bemötande. En salutogen grundsyn och ett rehabiliterande förhållningssätt ska prägla verksamheten.

Kommunen har ett ansvar för att alla människor kan bo kvar hemma på ett sätt som svarar mot deras behov.

Hemtjänst är för personer som på grund av ålder, sjukdom eller funktionsnedsättning behöver stöd och hjälp för att kunna bo kvar hemma. Stödet kan bestå av:

- Städning
- Tvätt
- Inköp
- Tillsyn
- Hjälp med på- och avklädning
- Dusch
- Hjälp med toalettbesök
- Förflyttningar

När den enskildes behov av vård omsorg och trygghet inte kan tillgodoses i den egna bostaden kan det bli aktuellt med en annan boendeform.

Särskilt boende är ett boende för personer med ett stort och omfattande behov av tillsyn och omvårdnad. På ett särskilt boende finns det personal dygnet runt. Det finns även tillgång till sjuksköterska, läkare, arbetsterapeut och sjukgymnast. De boende har en egen lägenhet eller eget rum, men det finns också gemensamma utrymmen för sällskap och aktiviteter. I alla särskilda boenden finns boendeenheter för personer med demenssjukdom. För att beviljas särskilt boende ska man ha ett omvårdnadsbehov, som sträcker sig över större delen av dygnets timmar och som inte kan tillgodoses via hemtjänst, hemsjukvård eller andra insatser i hemmet.

Service

Kommunen erbjuder de som har fyllt 80 år ett förebyggande hembesök. Erbjudandet gäller de som inte redan har insatser från kommunens äldreomsorg med undantag för de som har färdtjänst. Vid besöket informeras om olika verksamheter, tjänster och aktiviteter som kan främja hälsan och underlätta vardagen. Det informeras även om riskerna för fallolyckor och åtgärder som kan förebygga fall.

I kommunen finns även möjlighet att gratis ta del av en ”fixar-tjänst” och på så sätt få hjälp i hemmet med sådant man på grund av ålder eller funktionshinder inte klarar själv. Det kan handla exempelvis handla om byte av glödlampor och proppar, tunga lyft, hänga upp tavlor

och gardiner, flytta enstaka möbler, viss snöskottning. I uppdraget ingår inte fastighetsskötsel, städning, fönstertvätt, trädgårdsarbete, el-arbeten, följa med på aktiviteter eller läkarbesök eller handla. Vinnova² har gjort en samhällsekonomisk kalkyl för fixar-tjänster.

Sammanfattningsvis visar denna att om endast en liten del av de allvarliga fallskador som leder till slutenvård kan förhindras genom en fixartjänst så motsvarar kostnadsinbesparingen den genomsnittliga budgeten för en fixartjänst med en anställd person. Därtill kommer positiva bieffekter i form av att livskvalitetsförlust kan undvikas med mera. Vinnova gör en sammantagen bedömning att fixartjänster kan anses vara väl använda pengar sett ur såväl samhälleligt som kommunalt perspektiv.

Maten och måltiden

Maten och måltiden är värdefull för välbefinnandet och en central del av omsorgen. En näringsrik kost bidrar till att behålla hälsan och återhämtar sig efter sjukdom. Utöver att maten är god, näringsrik och av god kvalitet spelar måltiden en viktig roll som källa till sociala kontakter. Måltiden ska vara en stund att se fram emot och maten omväxlande och tillagad och serverad med omsorg. Måltidsmiljön ska vara behaglig och trivsamt. Social samvaro, trevlig dukning och uppläggning, tid för att se eller få maten beskriven, känna dofter och att i lugn och ro kunna äta är viktigt i en god måltidsmiljö.

Kompetens och personal

En vård och omsorg av hög kvalitet ställer stora krav på kommunen att rekrytera, behålla och kompetensutveckla personal i den omfattning som verksamheterna kräver. Ett av kommunfullmäktiges prioriterade mål är att Östhammars kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare. Socialnämnden har kopplat till detta mål formulerat mål om minskade sjuktal, förbättrad delaktighet, fler män i vården och ökade sysselsättningsgrader. Socialförvaltningen har arbetat fram en personalförsörjningsplan för åren 2016-2018. Planen beskriver bl a förvaltningens kompetensbehov, åtgärder för att attrahera, rekrytera och behålla personal samt åtgärder för kompetensutveckling. Utifrån planen har en personalstrategi utarbetats som specificerar hur arbetet med prioriterade åtgärder ska bedrivas.

Behov av en särskilt anpassad omsorg för personer från olika etniska eller språkliga grupper kan komma att behövas. Med stigande ålder kan efterfrågan öka på omsorg av personal som behärskar hemspråket och har en liknande kulturell bakgrund som omsorgstagaren. Flertalet av utländsk härkomst kommer dock även i fortsättningen att få omsorg och service inom den reguljära äldreomsorgen. Detta ställer krav på att verksamheten i större utsträckning måste bli mångkulturell och att personal finns med relevant kompetens och språkkunskap. Personalens kunskap och kompetens i olika språk ska ses som en tillgång och tillvaratas.

Särskild kompetens behöver säkras för vården och omsorgen av de demenssjuka och för äldre som lider av psykisk ohälsa.

---

² VINNOVA är Sveriges innovationsmyndighet. VINNOVAs uppgift är att främja hållbar tillväxt genom att förbättra förutsättningarna för innovation och att finansiera behovsmotiverad forskning

Anhöriga och närstående

Anhöriga och närstående är en stor resurs för många äldre personer och även för aktörer inom vården och omsorgen. Stöd till anhöriga ska finnas för att ge avlastning och förebygga ohälsa. Anhörigstödet är till för de som stödjer en närstående, genom att exempelvis vårda en partner i hemmet, genom att stödja en förälder som är sjuk eller stötta en närstående som flyttat till ett särskilt boende.

Den som hjälper eller vårdar någon som på grund av långvarig sjukdom, ålder eller funktionshinder inte klarar sitt dagliga liv helt på egen hand kan ansöka om anhörigstöd. Det kan exempelvis vara maka eller make, sammanboende, förälder, barn eller barnbarn, släkting, granne eller en god vän.

Den närstående kan bo hemma eller på särskilt boende. Syftet med anhörigstödet är att ge den anhörige stöd och avlösning, olika redskap att hantera och underlätta sin situation samt öka tryggheten för den anhörige och den som vårdas. Stödet ska utformas i samråd med den anhörige utifrån önskemål och behov.

I kommunen finns en anhörigkonsulent till vilken man kan vända sig och samtala om situationen som anhörig och få information, råd och stöd. Stöd kan ges genom olika hemtjänstinsatser eller regelbunden vistelse på en kommunens korttidsplatser. Som anhörig kan man även få avlastning genom avlösning i hemmet. Det innebär att någon kommer till hemmet och ger stöd och hjälp så att den anhörige kan lämna hemmet för att koppla av eller göra någon egen aktivitet.

Anhörigcentrum finns på Vårdcentrum i Östhammar. På Anhörigcentrum erbjuds den som är anhörig att delta i friskvårdaktiviteter, föreläsningar, anhöriggrupper med mera.

Frivilligorganisationer, pensionärsorganisationer, studieförbund, kyrkor och samfund, handikapporganisationer och brukarorganisationer spelar en stor roll och utför stora insatser genom bl a besök, stödsamtal och ledsagning. Samarbete och samverkan samt stöd till dessa är därför av stor vikt.

Ett väl utvecklat anhörigstöd, där frivillig- och föreningsverksamhet är viktiga parter, fråntar inte kommunen det yttersta ansvaret för äldres goda vård, omsorg och service.

Sammanfattade synpunkter på omsorg och service från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.

- De som bor hemma ska få bra hjälp med hög personalkontinuitet för att känna igen de som ger hjälpen.
- Personalen ska ha tillräckligt med tid för brukarna, bl.a. för att motverka ensamhet.
- Det ska finnas valfrihet (utförare, personal, boende).
- Trygghetslarmens funktionalitet ska vara god och kontrolleras regelbundet.
- Det ska gå att få hjälp till utevistelse även för hemtjänstbrukare.
- Det ska vara möjligt att ha kvar sitt husdjur även i ett särskilt boende.
- Man ska få plats på boende när man behöver det.
- Alla ska ha rätt till en lägenhet med dygnet-runt personal/plats på särskilt boende.

- Det ska finnas möjlighet till parboende.
- Omsorgen ska utformas efter individen, man ska kunna fortsätta livet med sina vanor och hobbies ungefär som vanligt efter flytt till särskilt boende.
- Maten ska vara näringsrik och god. Måltidsmiljön ska vara bra.
- Vård och omsorg ska få tillräckliga resurser, det ska finnas utbildad, kunnig och lämplig personal.
- Det ska finnas personal som kan brukarens modersmål.
- Personalen ska ha ett gott bemötande.
- Anhöriga ska få råd och hjälp.

Under planperioden ska Östhammars kommun:

- Erbjudas ett varierat individanpassat utbud av stöd- och omsorgsinsatser.
- Säkerställa en rättssäker handläggning vid bedömning av enskilda individers behov av stöd och omsorg.
- Tillse att det finns ett varierat individanpassat utbud av stöd för dem som vårdar anhöriga och närstående.
- Vidta aktiva åtgärder för att främja samarbete och samverkan samt ge stöd till frivilligorganisationer.

Hälso- och sjukvård

Kommunens ansvar

Kommunen ansvarar för hemsjukvård i särskilda boenden och i personers ordinära boenden upp till och med sjuksköterskenivå. Region Uppsala ansvarar för läkare och andra sjukvårdsinsatser. Den som behöver sjukvård i hemmet i mer än 14 dagar, har fyllt 17 år och inte kan ta sig till sjukvården kan få rätt till hemsjukvård.

Demens

En grupp som påverkar behoven av vård och omsorg nu och framöver är de som får en demensdiagnos. Det saknas tillförlitliga register över personer med demensdiagnos i Sverige. Socialstyrelsen har dock gjort bedömningar av antalet och den förmodade utvecklingen. Risken för att insjukna i en demenssjukdom har inte ökat, däremot ökar antalet personer med demens framöver då 40-talisterna uppnår den ålder då frekvensen av demensdiagnoser ökar. Demenssjukdomar är vanligare bland kvinnor än bland män och kan inte bara förklaras av att kvinnor blir äldre.

Östhammars kommun har en dagverksamhet som vänder sig till dem som har en demenssjukdom eller minnesproblematik som påverkar dem i sin vardag. För att få gå på dagverksamheten krävs ett beslut från en biståndshandläggare. De som arbetar på dagverksamheten har utbildning inom demens. På dagverksamheten genomförs aktiviteter tillsammans eller enskilt utifrån intresse och önskemål. Exempel på aktiviteter är högläsning, spela kort, måla, lyssna på musik, gympa, bakning, promenader och utflykter. Det finns även tillgång till gym, spa, bastu, ljusrum och naturrum.

Multisjuka

Sveriges befolkning ökar vilket för hälso- och sjukvården innebär en utmaning. Dessutom lever vi allt längre och vi vet att folksjukdomarna ökar med ålder vilket gör att antalet patienter med folksjukdomar blir fler. Den ökade livslängden gör också att antalet multisjuka förväntas öka. Enligt en studie av Epidemiologiskt Centrum har andelen multisjuka varit konstant under de senaste åren, vilket genom ökningen av antalet äldre innebär att antalet multisjuka ökar.

Med multisjuk avses personer som har någon komplicerad diagnos eller flera olika, problem med nedsatt rörlighet och ork, samt behov av rehabiliterande och/eller funktionsuppehållande insatser under lång tid. Detta gör att den multisjuka äldre har ett extra stort behov av en individanpassad, trygg, bred, samordnad och kontinuerlig vård som minimerar behovet av återkommande oplanerade vårdtillfällen i slutenvården. Detta kräver en flexibel organisation och lösningar som fungerar över vårdgivar- och huvudmannagränser.

Psykisk ohälsa

Enligt Socialstyrelsen lever omkring 20 procent av alla äldre med psykisk ohälsa. Ångesttillstånd och depression är vanliga hos personer över 65 år, 11–15 procent av personer över 65 år har vid något tillfälle haft en depression, vilket är en högre andel än för befolkningen i stort. Det finns flera orsaker till psykisk ohälsa bland äldre personer. Åldrandet för ofta med sig förluster av förmågor, förändrad identitet och ett försvagat socialt nätverk genom förlust av anhöriga och vänner. Även vissa läkemedel kan utlösa psykiska besvär som en biverkning. Problemet med psykisk ohälsa ställer stora krav på vårdens och omsorgens organisation och personalens kompetens då den psykiska ohälsan berör många områden såsom äldreomsorg, socialtjänst, primärvård, geriatrik och psykiatri.

Vård i livets slutskede

Många vill leva sina sista dagar hemma, andra har behov av sjukhusets resurser. Alla människor har rätt till ett värdigt slut på lika villkor. Vård och omsorg ska finnas där den enskilde befinner sig och ingen ska mot sin vilja eller i onödan behöva flytta mellan boende och sjukhus.

Särskilda korttidsplatser med särskilt utbildad personal kan för personer som är i livets slutskede och deras närstående bidra till trygghet och värdighet.

Samverkan med Region Uppsala

I Östhammars kommun sker utvecklingen av närvård i samverkan med Region Uppsala, enligt en överenskommelse som undertecknades med Landstinget i Uppsala län 2010. En arbetsgrupp är tillsatt för att utveckla vårdprocesser kring äldre. Gruppen arbetar för en gemensam rehabiliteringsorganisation, förebyggande hälsoarbete, samordnade insatser och för individuella planeringar och rutiner.

Vid vårdcentrum i Östhammar finns Närvårdsenheten som har 18 vårdplatser och drivs av Östhammars kommun i samverkan med Region Uppsala. Målgruppen är främst multisjuka äldre med behov av tillfällig vård dygnet runt. Verksamheten bedrivs i enlighet med Hälso- och sjukvårdslagen och Socialtjänstlagen.

Närvårdsenheten erbjuder idag:

- Medicinska utredningar, diagnostik och behandling inom allmänmedicinsk behandling.
- Medicinsk behandling som inte kan ges i bostaden och inte behöver specialistsjukhusets resurs.
- Sviktplatser för den specialistanknutna hemsjukvården
- Rehabiliteringsinsatser
- Utredning om omsorgsbehov
- Vård i livets slutskede (palliativ vård).

Enheten bemannas av läkare, sjuksköterskor, undersköterskor, sjukgymnast och arbetsterapeut. Läkartjänsten är organisatoriskt knuten till Region Uppsala och övrig personal har sin anställning vid Östhammars kommun.

Sammanfattade synpunkter på hälso- och sjukvård från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.

- Personer med demens ska inte bo på samma avdelningar som andra brukare.
- Mobila närvårdsteam är viktigt för både multisjuka och äldre med psykisk ohälsa
- Kompetens kring traumabearbetning från upplevelser från krig och förföljelser måste säkerställas för målgruppen.
- Vården ska tillvarata det friska och arbeta förebyggande både fysiskt och psykiskt.
- Det ska finnas vårdcentraler på de fem större tätorterna.
- Husläkarsystemet i primärvården ska fungera, så att man får träffa samma läkare.
- Läkemedelsgenomgångar ska vara möjligt att få för alla.
- Det ska finnas tandläkare.

Under planperioden ska Östhammars kommun:

- Säkerställa att vården och omsorgen av personer med demenssjukdom har hög prioritet.
- Säkerställa att den enskildes vilja och behov är styrande för kommunens vård- och omsorgsinsatser i livets slutskede.
- Genomföra insatser för att förbättra äldres psykiska hälsa.
- Erbjuder den enskilde efter sjukhusvistelse och efter behovsbedömning fortsatt vård och omsorg inom socialnämndens ansvarsområde.
- Upprätthålla och utveckla samarbete och samverkan med primärvården vid hemgång från sjukhusvistelse.
- Fortsätta uppmärksamma läkare så att individuella läkemedelsgenomgångar genomförs.

Övrig samhällsservice

En av grundförutsättningarna för att kunna bo på en plats – oavsett vilken – är att det finns tillgång till den samhällsservice som behövs.

Exempel på samhällsservice är vårdcentraler och sjukhus, bibliotek, post, apotek, bank, skola, förskola, bibliotek, trossamfund, kultur-, idrotts- och fritidsanläggningar, socialtjänst m m. En tillgänglig samhällsservice har betydelse för invånarnas upplevelse av en trygg och attraktiv livsmiljö och ger förutsättningar för ett aktivt deltagande i samhällslivet.

Kommunen svarar för en stor del av samhällsservicen, t ex förskola, skola, socialtjänst och äldreomsorg och har därmed möjlighet att påverka omfattning och innehåll i tjänsterna inom dessa områden.

Kommunen har inte samma rådighet över andra delar av samhällsservicen, som exempelvis sjukhus, vårdcentraler, post, apotek och bank.

Sammanfattade synpunkter på övrig samhällsservice från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.

- Det ska finnas tillgång till juridisk information, myndighetsinformation och få hjälp med ekonomiska ärenden.
- Det ska finnas support för IT-frågor i form av exempelvis en "IT-fixar-Nisse".
- Gode män ska få utbildning.
- Det ska vara nära till service såsom bank, apotek, vårdcentral, livsmedelsbutik.
- Det ska finnas flera livsmedelsaffärer på orten, för att konkurrens ska uppstå.
- Det ska finnas tillgång till bankservice med kontanthantering.

Under planperioden ska Östhammars kommun:

- Erbjuder vägledning till stöd i juridiska och ekonomiska frågor.

Genomförande, uppföljning och utvärdering

Äldreplanen ska följas upp. Resultat och effekter ska analyseras och bedömas.

Nämnderna ska i verksamhetsplanerna beskriva och formulera mål som på ett tydligt sätt kan härledas till det som enligt äldreplanen ska genomföras och uppnås under planperioden. Måluppfyllelsen ska vara möjlig att mäta eller bedöma.

Uppföljningen ska göras inom ramen för respektive nämnds ordinarie uppföljning av verksamheten.

Nämnderna redovisar årligen i verksamhetsberättelsen genomförda aktiviteter, vilka resultat och effekter som uppnåtts samt måluppfyllelse.

En samlad redovisning av aktiviteter och måluppfyllelse görs i kommunens årsredovisning.

Utvärdering av äldreplanens effekter görs efter planperiodens slut.

§ 79

Taxor 2018 RÄN-2017-0138

Beslut

Räddningsnämnden beslutar

att fastställa tillsynstaxor och tillståndstaxor att gälla från och med 2018-01-01 enligt 5 kap. lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) och enligt 27 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE) för Tierps kommun och för Östhammars kommun och taxor enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) 3 kap 6 §, gällande rengöring (sotning) och brandskyddskontroll att gälla från och med 2018-01-01 för Tierps kommun och för Östhammars kommun. Samtidigt upphör tidigare fastställda taxor enligt ovanstående lagstiftningar att gälla.

Sammanfattning

Tierps kommun och Östhammars kommun har delegerat till den gemensamma räddningsnämnden att årligen från och med 2018-01-01 justera taxorna med hänsyn till prisutvecklingen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2017-10-23 Taxor 2018.

Bilaga 1 tillsynstaxor och tillståndstaxor enligt 5 kap. lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) och enligt 27 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE) för Tierps kommun

Bilaga 2 tillsynstaxor och tillståndstaxor enligt 5 kap. lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) och enligt 27 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE) för Östhammars kommun

Bilaga 3 Taxor enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) 3 kap 6 §, gällande rengöring (sotning) och brandskyddskontroll för Tierps kommun

Bilaga 4 Taxor enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) 3 kap 6 §, gällande rengöring (sotning) och brandskyddskontroll för Östhammars kommun

Taxetabeller enligt LSO och LBE 2018 Östhammars kommun

1 Taxor enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO)

	Ärendetyp tillsyn	Verksamhetsklass enligt Boverkets byggregler (BBR)	Avgift
1	Industri, kontor, m.m	VK1	6 058 kr
2	Samlingslokal <=150 personer	VK2A	6 058 kr
3	Samlingslokal >150 personer	VK2B	6 206 kr
4	Samlingslokal >150 personer med alkoholförsäljning	VK2C	6 501 kr
5	Gemensamhetsboenden	VK3B	6 501 kr
6	Hotell	VK4	6 501 kr
7	Vårdmiljöer daglig verksamhet	VK5A	5 910 kr
8	Behovsprövade särskilda boenden	VK5B	6 501 kr
9	Vårdmiljö sjukhus och fängelser	VK5C+D	6 797 kr
10	Brandfarlig lokal	VK6	6 501 kr
11	Organisationstillsyn		8 275 kr
12	Tillsyn av enskilda förhållanden		5 615 kr

2 Taxor enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE)

	Ärendetyp tillsyn	Avgift
1	Fyrverkeriförsäljning	5 172 kr
2	Förvaring av explosiv vara mindre omfattning < 60 kg	5 172 kr
3	Förvaring av explosiv vara större omfattning ≥60 kg	5 319 kr
4	Bensinstation obemannad	5 910 kr
5	Bensinstation bemannad	6 649 kr
6	Förvaring och hantering av brandfarliga varor i lösa behållare	6 501 kr
7	Förvaring och hantering av brandfarliga varor i en cistern och lösa behållare	6 945 kr
8	Förvaring och hantering av brandfarliga varor i flera cisterner och lösa behållare	7 388 kr
9	Mycket omfattande eller komplex förvaring och hantering av brandfarliga varor	7 979 kr

3 Taxor enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) och enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE), vid samordnad tillsyn.

Avgift tas ut för både tillsynen enligt LSO och tillsynen enligt LBE.

	Ärendetyp, Tillsyn LSO	Verksamhetsklass enligt Boverkets byggregler (BBR)	Avgift
1	Industri, kontor, m.m	VK1	3 905 kr
2	Samlingslokal <=150 personer	VK2A	3 905 kr
3	Samlingslokal >150 personer	VK2B	4 004 kr
4	Samlingslokal >150 personer med alkoholförsäljning	VK2C	4 202 kr
5	Gemensamhetsboenden	VK3B	4 202 kr
6	Hotell	VK4	4 202 kr
7	Vårdmiljöer daglig verksamhet	VK5A	3 806 kr

Taxetabeller enligt LSO och LBE

2018 Östhammars kommun

8	Behovsprövade särskilda boenden	VK5B	4 202 kr
9	Vårdmiljö sjukhus och fängelser	VK5C+D	4 400 kr
10	Brandfarlig lokal	VK6	4 202 kr
11	Organisationstillsyn		5 532 kr
Ärendetyp, Tillsyn LBE			Avgift
12	Fyrverkeriförsäljning		3 310 kr
13	Förvaring av explosiv vara mindre omfattning < 60 kg		3 310 kr
14	Förvaring av explosiv vara större omfattning ≥60 kg		3 409 kr
15	Bensinstation obemannad		3 805 kr
16	Bensinstation bemannad		4 300 kr
17	Förvaring och hantering av brandfarliga varor i lösa behållare		4 201 kr
18	Förvaring och hantering av brandfarliga varor i en cistern och lösa behållare		4 521 kr
19	Förvaring och hantering av brandfarliga varor i flera cisterner och lösa behållare		4 818 kr
20	Mycket omfattande eller komplex förvaring och hantering av brandfarliga varor		5 262 kr

4 Taxor enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE)

Ärendetyp tillstånd		Avgift
1	Fyrverkeriförsäljning	2 807 kr
2	Förvaring av explosiv vara mindre omfattning < 60 kg	4 876 kr
3	Förvaring av explosiv vara större omfattning ≥60 kg	5 763 kr
4	Godkännande av föreståndare för explosiva varor	1 330 kr
5	Bensinstation obemannad	5 467 kr
6	Bensinstation bemannad	6 945 kr
7	Förvaring och hantering av brandfarliga varor i lösa behållare	5 467 kr
8	Förvaring och hantering av brandfarliga varor i en cistern och lösa behållare	6 354 kr
9	Förvaring och hantering av brandfarliga varor i flera cisterner och lösa behållare	7 240 kr
10	Mycket omfattande eller komplex förvaring och hantering av brandfarliga varor	8 718 kr
11	Mindre förändring av befintligt tillstånd	2 216 kr
12	Tillfällig hantering av brandfarlig vara	4 581 kr
13	Avslag av tillståndsansökan	2 216 kr

Taxorna gäller från och med 2018-01-01.

Avgift enligt denna taxa betalas av sökanden/beställaren av tillstånd eller av den som tillsynen avser mot faktura när denne tillställts räddningsnämndens beslut eller efter genomförd tillsyn.

Betalas inte avgift senast vid i fakturan angiven förfallodag utgår dröjsmålsränta enligt räntelagen (1975:635) från förfallodagen tills betalning sker.

Avgiften beräknas efter den taxa som gäller när ärendet inkommer/startar.

Om en åtgärd inte kan hänföras till en särskild grupp i tabellerna, beslutar räddningsnämnden i Uppsala kommun om skälig avgift grundad på tidsättning.

Avgift för avslagsbeslut återbetalas om beslutet upphävs inom ett år. Avräkning ska ske mot eventuell avgift som ska utgå för den aktuella åtgärden.

När en tillsyn inte kunnat genomföras på aviserad tid (på grund av att den som tillsynen avser inte kommit på aviserad tid och inte heller bokat om den aviserade tiden) tas en avgift på 1 182 kr ut. Avgiften faktureras den som tillsynen avser.

Alla avgifter är exklusive moms.

Taxor för rengöring (sotning) & brandskyddskontroll 2018-01-01 -- 2018-12-31**Östhammars kommun****1 Taxor enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) 3 kap 6 §**

Enfamiljshus (småhus)		Avgift exkl moms	Avgift inkl moms
1	Rengöring per objekt	436 kr	545 kr
2	Rengöring per tillkommande objekt i samma hus	167 kr	209 kr
3	Rengöring per tillkommande objekt på samma fastighet	223 kr	279 kr
4	Rengöring per objekt, utanför ordinarie arbetstid	873 kr	1 091 kr
5	Rengöring per tillkommande objekt i samma hus, utanför ordinarie arbetstid	335 kr	419 kr
6	Rengöring per tillkommande objekt på samma fastighet, utanför ordinarie arbetstid	446 kr	558 kr
7	Brandskyddskontroll per objekt	791 kr	989 kr
8	Brandskyddskontroll per tillkommande objekt i samma hus	244 kr	304 kr
9	Brandskyddskontroll per tillkommande objekt på samma fastighet	325 kr	406 kr
10	Brandskyddskontroll per objekt, utanför ordinarie arbetstid	1 583 kr	1 979 kr
11	Brandskyddskontroll per tillkommande objekt i samma hus, utanför ordinarie arbetstid	487 kr	609 kr
12	Brandskyddskontroll per tillkommande objekt på samma fastighet, utanför ordinarie arbetstid	649 kr	812 kr
13	Samtidig rengöring och brandskyddskontroll per objekt	1 045 kr	1 306 kr
14	Samtidig rengöring och brandskyddskontroll per tillkommande objekt i samma hus	406 kr	507 kr
15	Samtidig rengöring och brandskyddskontroll per tillkommande objekt på samma fastighet	538 kr	672 kr
16	Samtidig rengöring och brandskyddskontroll per objekt, utanför ordinarie arbetstid	2 090 kr	2 613 kr
17	Samtidig rengöring och brandskyddskontroll per tillkommande objekt i samma hus, utanför ordinarie arbetstid	812 kr	1 015 kr
18	Samtidig rengöring och brandskyddskontroll per tillkommande objekt på samma fastighet, utanför ordinarie arbetstid	1 076 kr	1 344 kr
19	Efterkontroll av brister upptäckta vid genomförd brandskyddskontroll	609 kr	761 kr
20	Efterkontroll av brister upptäckta vid genomförd brandskyddskontroll, utanför ordinarie arbetstid	1 218 kr	1 522 kr
21	Ej i tid avbokad rengöring, brandskyddskontroll eller samtidig rengöring och brandskyddskontroll	203 kr	254 kr
22	I de fall rengöring eller brandskyddskontroll ej kunnat utföras orsakat av ägare eller nyttjanderättshavare	203 kr	254 kr
23	Tilläggsavgift för fastigheter utan allmän förbindelse med fastlandet	122 kr	152 kr

2 Taxor enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) 3 kap 6 §

Övriga fastigheter (andra fastigheter än enfamiljshus)		Avgift exkl moms	Avgift inkl moms
1	Rengöring per mantimme	497 kr	621 kr
2	Rengöring per mantimme, utanför ordinarie arbetstid	994 kr	1 243 kr
3	Brandskyddskontroll, efterkontroll per mantimme	720 kr	900 kr
4	Brandskyddskontroll, efterkontroll per mantimme, utanför ordinarie arbetstid	1 441 kr	1 801 kr
5	Samtidig rengöring och brandskyddskontroll per mantimme	639 kr	799 kr
6	Samtidig rengöring och brandskyddskontroll per mantimme, utanför ordinarie arbetstid	1 278 kr	1 598 kr
7	Ej i tid avbokad rengöring, brandskyddskontroll eller samtidig rengöring och brandskyddskontroll	203 kr	254 kr
8	I de fall rengöring eller brandskyddskontroll ej kunnat utföras orsakat av ägare eller nyttjanderättshavare	203 kr	254 kr
9	Tilläggsavgift för fastigheter utan allmän förbindelse med fastlandet	122 kr	152 kr

Minsta debitering är 1 timme, sedan per påbörjad kvart (15 min).

Ordinarie arbetstid är vardagar kl 07.00 -16.00.

Avgift enligt denna taxa betalas av den där rengöring eller brandskyddskontroll skett, mot faktura.

Betalas inte avgift vid i fakturan angiven förfalldag utgår dröjsmålsränta enligt räntelagen (1975:635) från förfalldagen tills betalning sker.

Avgiften beräknas efter den taxa som gäller när rengöringen eller brandskyddskontrollen utförs.